

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Špela Boc

Mentor: izr. prof. dr. Ljubica Jelušič

**»VOJNA« PROTI TRGOVINI Z DROGAMI V KOLUMBIJI, PERUJU
IN BOLIVIJ**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2003

ZAHVALA

*Rada bi se zahvalila vsem, ki so mi pomagali pri
nastajanju diplomske naloge.*

*Največja zahvala gre mojima staršema,
ki sta mi vedno stala ob strani in me spodbujala pri študiju.*

KAZALO

UVOD	5
1. METODOLOŠKI OKVIR	8
1.1. Predmet proučevanja	8
1.2. Cilji proučevanja	9
1.3. Hipoteze	9
1.4. Raziskovalne metode	10
2. TEMELJNI KONCEPTI IN POJMI	10
2.1. Organizirani kriminal	10
2.2. Droge	11
2.3. Terorizem	11
2.4. Gverila	12
3. ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE IN VOJNA PROTI DROGAM	13
3.1. Napoved vojne proti drogami in vzroki za njen začetek	14
3.2. Vodenje in potek vojne proti drogami	18
3.3. Ameriška mednarodna strategija nadzora nad kokainom	22
3.4. Programi pomoči	23
3.4.1. Andska strategija	23
3.4.2. Načrt Kolumbija	24
3.4.3. Andska regionalna iniciativa (ARI)	25
4. KOLUMBIJA	26
4.1. Državna ureditev in normativno–pravna ter politična izhodišča	26
4.2. Razvoj trgovine z drogami in njen vpliv v državi	28
4.3. Narkoterorizem	30
4.4. Programi zmanjševanja ponudbe	34
4.5. Državne sile, ki sodelujejo v vojni proti drogami	35
4.5. Odnos med preprodajalci drog, gverilo in paravojaškimi skupinami	37
4.6. Interes in vloga ZDA v kolumbijski vojni proti drogami	39
5. PERU	41
5.1. Državna ureditev in normativno–pravna ter politična izhodišča	42
5.2. Razvoj trgovine z drogami in njen vpliv v državi	43
5.3. Programi zmanjševanja ponudbe	44
5.4. Državne sile, ki sodelujejo v vojni proti drogami	45
5.5. Odnos med preprodajalci drog in gverilo	47
5.6. Interes in vloga ZDA v perujski vojni proti drogami	49
6. BOLIVIJA	51
6.1. Državna ureditev in normativno–pravna ter politična izhodišča	51
6.2. Razvoj trgovine z drogami in njen vpliv v državi	52
6.3. Programi zmanjševanja ponudbe	53
6.3.1. Načrt dostojanstvo (Dignity Plan)	54
6.4. Državne sile, ki sodelujejo v vojni proti drogami	55

6.5. Vloga in interes ZDA v bolivijski vojni proti drogam	57
7. PRIMERJALNA ANALIZA.....	59
7.1. Tradicija gojenja in uporabe koke	59
7.2. Izkoreninjenje.....	59
7.3. Oblikovanje narkodržave	60
7.4. Programi zmanjševanja ponudbe	60
8. ZAKLJUČEK.....	62
9. LITERATURA.....	69
KNJIGE	69
ČLANKI IZ ZBORNIKOV, STROKOVNIH REVIJ, ZNANSTVENIH REVIJ	70
INTERNETNI VIRI	71
INTERVJU	74
10. PRILOGE.....	75
Priloga A: Andska potencialna proizvodnja kokaina	75
Priloga B: Ilegalna trgovina z drogo in povezava z drugimi kaznivimi dejanji.....	76
Priloga C: Indeks pokazateljev stopnje oblikovanja narkodržave	77
Priloga D: Notranja šibkost perujskih institucij	78
Priloga E: Proces oblikovanja narkodržave v Kolumbiji	79
Priloga F: Načrt Kolumbija	79
Priloga G: Statistike 1997-2001	80
Priloga H: Proračun zunanjega ministrstva ZDA (\$ 000).....	81

SEZNAM KRATIC

ARI - The Andean Regional Initiative (Andska regionalna iniciativa)

AUC - Autodefensas Unidas de Colombia (Kolumbijske samoobrambne enote)

BDP- Bruto družbeni proizvod

CIA - Central Intelligence Agency (Centralni obveščevalni urad)

COFI - Operative Command of the Internal Front (Operativno poveljstvo sil za notranje zadeve)

CORAH - Control y Reduccion del Cultivo de la Coca en el Alto Huallaga (Urad za izkoreninjenje v dolini Huallaga)

DEA - Drug Enforcement Administration (Urad za boj proti drogam)

DIRAN - Antinarcotics Directorate (Protinarkotični direktorat)

DIRANDRO - National Police Directorate of Counternarcotics (Protinarkotični direktorat nacionalne policije)

ELN - Ejercito de Liberacion Nacional (Narodna osvobodilna vojska)

EPL - The Ejercito Popular (Ljudska osvobodilna vojska)

FARC - Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (Revolucionarne oborožene sile Kolumbije)

FELCN - Special Drug Police Force (Specialne protinarkotične policijske sile)

FORSCOM - U.S. Army Forces Command (Poveljstvo kopenskih sil)

HCL - Hidroklorid

ICITAP - International criminal investigative training assistance program

INC - International Narcotics Control (Mednarodni nadzor nad drogami)

INL - Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs (Mednarodni urad za boj proti drogam in izvrševanje zakona)

INS - Immigration and Naturalization Service (Imigracijski ter naturalizacijski urad)

LIC- Low Intensity Conflict (Konflikt nizke intenzivnosti)

MRTA - Tupac Amaru Revolutionary Movement (Revolucionarno gibanje Tupac Amaru)

NAS - Narcotics Affairs Section (Oddelek za narkotične zadeve)

NDCS - National drug control strategy (Nacionalna strategija nadzora nad drogami)

ONDCP- The Office of National Drug Control Policy (Urad za nacionalno politiko nadzora nad drogami)

OOTW - Operations Other Than War (Nevojne operacije, Operacije drugačne od vojne)

SANU - Special Antinarcotics Unit (Posebna protinarkotična enota)

SOUTHCOM - The Southern Command (Južno poveljstvo)

USAID - U.S. Agency for International Development (Urad ZDA za mednarodni razvoj)

UMOPAR - Mobile Units of Rural patrols (Mobilne enote podeželskih patrolj)

WHO - World Health Organization (Svetovna zdravstvena organizacija)

ZDA - Združene države Amerike

UVOD

Sodobnih družb in držav ne ogrožajo samo tradicionalni viri ogrožanja (vojne, oboroženi spopadi, konflikti...), temveč se pojavljajo tudi »novi viri«ogrožanja, ki ne predstavljajo samo zunanjih nevarnosti, ampak tudi nevarnosti, ki se nahajajo znotraj države (etnični konflikti, organizirani kriminal). Eden izmed notranjih virov ogrožanja države so tudi droge.

Poznamo več vrst drog, zato se pojavljajo različne klasifikacije drog. V nalogi sem se omejila na kokain in problem trgovine s kokainom (ter rastline koke, iz katere ga pridobivajo). Kokain po svojih lastnostih in posledicah sodi med stimulanse.

Droge povzročajo mnogo zla in na problem drog lahko gledamo iz več vidikov. V diplomski nalogi bom raziskovala vidik proizvodnje drog in trgovine z njimi. Skušala bom predstaviti širši vpliv trgovine s kokainom in njenih posledic za države, ki se srečujejo s tem problemom. Danes bi na svetu težko našli državo, ki se ne bi ukvarjala s problemi kriminala na področju drog ter njihove zlorabe.

Ker je globalizacija povzročila vedno večjo povezanost in soodvisnost sveta, problem zlorabe drog in trgovine z njimi ne (p)ostaja samo državni, ampak vse bolj tudi svetovni problem. Globalna tržna ekonomija ponuja priložnosti za različne kriminalne organizacije, pomembno je le, kako jih znajo izkoristiti. Preprodajalci z drogami so se zelo dobro odzvali nanje, kajti trgovina z drogami prinaša izjemno velike dobičke, ker se vrednost produkta – koke in kokaina – povečuje na vsaki stopnji proizvodnje in ponudbe¹.

Pri predmetu proučevanja sem se omejila na tri andske države²: Peru, Kolumbijo in Bolivijo. Kokain in rastlina koka sta najpomembnejša izvozna proizvoda teh držav. Njihova geografska lega nudi odlične pogoje za gojenje koke, ki je močno povezana z zgodovino in tradicijo teh držav. Kolumbija, Peru in Bolivija so tako pomembne za gojenje koke in pridobivanje kokaina, kot so države zlatega polmeseca³ za opij ter heroin. Vse tri države⁴, v svetovnem

¹ Stroški za proizvodnjo enega kilograma kokaina iz kokinih listov znašajo od 400 do 600 US\$. Do trenutka, ko kokain zapusti Kolumbijo, doseže ceno od 1.500 do 1.800 US\$. Na ameriških ulicah, ko npr. kilogram kokaina štirikrat do petkrat zamenja lastnika, doseže ceno tudi do 110.000 US\$, kar je od 180 do 275-krat več kot znašajo stroški gojenja koke za potrebe enega kilograma kokaina. Na evropskem tržišču pa je ponavadi cena kokaina še višja, kar je povsem razumljivo zaradi transportnih stroškov iz Južne Amerike (Košir, 2002: 1032).

² Andske države geografsko sestavljajo Kolumbija, Ekvador, Bolivija, Čile, Peru, Venezuela. V diplomski nalogi se pojem andskih držav uporablja za Bolivijo, Peru in Kolumbijo.

³ Afganistan, Irak in Pakistan.

⁴ Do leta 1997 je bil Peru največji gojitelj kokinih listov na svetu, do leta 1996 je bila Bolivija na drugem mestu. Po letu 1997 Kolumbija vodi v gojenju kokinih listov. Večina kokinih listov je bila znotraj Peruja in Bolivije predelana v vmesno kokainsko bazo in na skrivaj pripeljana v končno predelavo v Kolumbijo. Več kot tri četrtine svetovnega kokain hidroklorida (kokain HCL), pridelanega iz uvožene perujske in bolivijske kokainske

merilu, vzgojijo več kot 98 % kokinih listov. Kolumbija je največja proizvajalka in izvoznica kokaina na svetu.

Trgovina z drogo je večplasten problem, ki ima veliko stranskih posledic in učinkov. Z njo je povezanih mnogo dejavnikov, ki slabijo državo in njen monopol. Med najpomembnejšimi so korupcija, nasilje, pranje denarja ter terorizem. Trgovina z drogami v andskih državah povzroča destrukcijo družbe na vseh področjih in je dokaz, da se njo lahko uniči vso državo.

Zdi se, da je nemogoče zaustaviti to najbolj donosno industrijo na svetu, ki naj bi po dobičku že prehitela naftno industrijo. Denar pridobljen s pomočjo trgovine z drogo, je za nekatere revne države dejavnik, ki omogoča njihovo gospodarsko preživetje. Države so pogosto neuspešne pri zbiranju davkov, zato lahko z dobički te trgovine nadomestijo izgube davčnega oz. finančnega sektorja.

Visoki dobički, pridobljeni s trgovino s kokainom, omogočajo preprodajalcem razvoj vedno bolj naprednih tehnik, s katerimi se lahko izogibajo nadzoru države, podkupujejo državne uradnike in osvajajo nova tržišča. Zato imajo preprodajalske organizacije vedno večji vpliv na področju politike, financ in gospodarstva. Ponekod pa so že dosegle *de facto* status »države v državi«. Problem, ki ga ustvarjajo veliki dobički trgovine z drogami, je nesposobnost državnih oblasti, da bi se učinkovito spoprijele z njim. Organizacije, ki se ukvarjajo z državno varnostjo – vojska in policija – so bile in so med najbolj podkupljenimi institucijami teh držav. V nekaterih državah se je na področjih, ki so bila pod vojaškim nadzorom, trgovina z drogo še bolj razširila, ker ji je vojska nudila zaščito.

Dejstvo je, da trgovina z drogami brez sodelovanja z oblastmi teh držav ne bi mogla tako uspevati kot uspeva. Zato se pojavlja vprašanje, ali si andske države resnično želijo zmagati v tej vojni. Jordan (Jordan: 2000) trdi, da so mnogi nacionalni in mednarodni finančni sistemi odvisni od dohodkov, ki izhajajo iz pranja denarja, nekatere države in njihove vlade pa veliko bolj skrbijo za zaščito kot za borbo proti mafijskim kartelom.

Zaradi nesposobnosti andskih držav, da bi se same spoprijele z grožnjami industrije drog, so ZDA napovedale vojno proti drogam, ki se je v šestdesetih letih začela na tleh ZDA in se

baze, se proizvede v Kolumbiji. Preprodajalske organizacije teh držav so sodelovale pri izmenjavi potrebnih sestavin za izdelavo kokaina.

konec osemdesetih let razširila še na področje Latinske Amerike. Vprašanje pravih interesov za vmešavanje ZDA v notranje zadeve teh držav⁵ pa bo najbrž za vedno ostalo neodgovorjeno. ZDA državam postavljajo nemogoče zahteve in pogoje. Države naj bi se borile proti trgovini z drogami, ki je med najbolj donosnimi viri njihovega gospodarstva, in s pomočjo katere so nekateri politiki in preprodajalci dosegli svojo moč in oblast. V teh državah ZDA vodijo politiko palice in korenčka. V zameno za uspešno zmanjšanje ponudbe so denarno in materialno pripravljene pomagati, ob tem pa nočejo uvideti, da to ponudbo ustvarja prav njihovo povpraševanje. Ekonomske in trgovske sankcije s strani ZDA, predstavljajo veliko grožnjo državam, ki so močno odvisne od dostopa do ameriškega trga in financ. Kolumbija, Peru in Bolivija vodijo vojno proti drogam samo zaradi političnih pritiskov ZDA in njihove odvisnosti (predvsem finančne) od te svetovne velesile. Zavedajo se, da bi zmaga nad trgovino z drogami povzročila upadanje zanimanja ZDA za to regijo in presahnitev ameriških finančnih virov.

K moji odločitvi za proučevanje trgovine z drogami v Peruju, Boliviji in Kolumbiji in vojne proti njej je prispevalo dejstvo, da se problem drog ne nanaša samo na posameznika, družbo in državo, ampak tudi na celotni mednarodni sistem. Vse bolj zaskrbljujoča je povezanost preprodajalskih organizacij in terorističnih organizacij. V sedanjosti (predvsem po koncu hladne vojne) je trgovina z drogo postala glavni vir financiranja terorističnih organizacij.

Ne moremo si zatiskati oči pred »oddaljenostjo« trgovine s kokainom, kajti njene posledice so vedno bolj prisotne tudi v Sloveniji. Naša država leži na območju, kjer se križajo tihotapske poti držav proizvajalk drog in držav potrošnic drog. Delež kokaina na trgu drog v Sloveniji⁶ se vztrajno povečuje in s tem tudi število uživalcev kokaina.

1. METODOLOŠKI OKVIR

1.1. Predmet proučevanja

⁵ Ameriške države so že leta 1947 podpisale v Rio de Janeiru Rio pakt (sporazum Organizacije ameriških držav o varnosti in vojaški pomoči). S tem so si na nek način omogočile vpletanje v notranje zadeve latinskoameriških držav.

⁶ V Sloveniji se s kokainom še ne srečujemo tako pogosto kot s heroinom, vendar pa lahko zaradi ukrepov evropskih policij, ki vse bolj organizirano in učinkovito omejujejo dotok kokaina iz Latinske Amerike, pričakujemo, da bomo tudi za to drogo postali tranzitno območje. Takšni poskusi so bili že zaznani (Mužič, 2000: 52).

Pri obravnavanju predmeta proučevanja sem se omejila na Peru, Kolumbijo in Bolivijo. Temeljni predmet proučevanja diplomske naloge je vojna proti drogami oz. vojna proti trgovini z drogami, ki se odvija v obravnavanih državah. Proučevala bom tako notranjepolitične kot tudi zunanjepolitične učinke in posledice te vojne. Pri tem sem se omejila in usmerila na trgovino s kokainom in sestavine, ki so potrebne za njegovo pridobivanje.

Preprodajalske organizacije so udeležene tudi v drugih kriminalnih dejavnostih (glej prilogo B, str: 73), ki povzročajo notranje in zunanje konflikte ter nestabilnosti držav (pranje denarja, ugrabitve, umori...).

V nalogi bom poskušala ugotoviti, kako se države borijo proti trgovini z drogami in kolikšna je pravzaprav razširjenost in prisotnost tega problema znotraj obravnavanih držav.

1.2. Cilji proučevanja

V nalogi sem si zastavila naslednje cilje:

- ugotoviti na kakšen način se Bolivija, Kolumbija in Peru spoprijemajo s problemom trgovine z drogami, ki predstavlja nevarnost tem državam in njihovi družbi,
- ugotoviti razloge za začetek vojne proti trgovini z drogami in vlogo ZDA v njej,
- prikazati, kakšne naloge imajo oborožene sile, policija in drugi državni uradniki, ki sodelujejo v vojni proti drogami in kako uspešni so pri tem,
- raziskati odnos med preprodajalskimi organizacijami in gverilo ter paravojaškimi skupinami,
- ugotoviti, v katero smer se odvija reševanje tega problema.

1.3. Hipoteze

- ❖ Na varnost Kolumbije, Peruja in Bolivije neposredno in posredno vpliva več dejavnikov. Eden izmed njih je tudi nezakonita trgovina s prepovedanimi drogami, ki ne vpliva na varnost držav samo na nacionalni ravni, temveč tudi na regionalni in mednarodni ravni.
- ❖ Zaradi velikega pomena oboroženih sil v političnem in družbenem življenju držav Bolivije, Kolumbije in Peruja so imele njihove oborožene sile najpomembnejšo vlogo tudi v operacijah vojne proti trgovini z drogami.

- ❖ Menim, da so ZDA v Kolumbiji, Peruju in Boliviji uporabile napačen pristop k vojni proti drogam, kajti militarizacija vojne proti drogam lahko le poveča konflikt znotraj države, kjer se taka politika izvaja, in povzroči nasprotne učinke od pričakovanih.
- ❖ Do sodelovanja med gverilskimi skupinami, ki delujejo v Boliviji, Peruju in Kolumbiji, in preprodajalci z drogami ni prišlo zaradi enakih ideoloških prepričanj, ampak zaradi velikih dobičkov, ki jih prinaša trgovina z drogami.

1.4. Raziskovalne metode

Pri izdelavi diplomske naloge sem uporabila različne raziskovalne metode. Glavna metoda s katero sem se lotila naloge je deskriptivna analiza. Temeljni pristop proučevanja je teoretični. Pri teoretičnih metodah raziskovanja sem uporabljala analizo vsebine primarnih (pravnih) virov. Proučevala sem vsebino konvencij, ki se nanašajo na področje drog in vsebino ustav Kolumbije, Peruja in Bolivije.

Pri analizi sekundarnih pisnih virov sem pregledovala vsebino knjig, člankov iz zbornikov, strokovnih revij in časopisov. Veliko relevantnih podatkov sem našla na medmrežju. Pri zgodovinski analizi problema, sem si pomagala z uporabo in analizo primarnih in sekundarnih virov. Z njo sem raziskovala zgodovinski razvoj vojne proti drogam, spremembe pri vodenju te politike in njen potek. Ker v razpoložljivi literaturi nisem dobila potrebnih podatkov, ali pa so se pojavljale nejasnosti glede njih, sem uporabila tudi metodo intervjuja z Matejem Koširjem – višjim svetovalcem na Uradu za droge. Najbolj primeren se mi je zdel usmerjen oz. fokusiran intervju. Pri nekaterih nejasnostih sta mi svoje ekspertno mnenje podala tudi Zoran Krunic⁷ ter Bojan Dobovšek⁸. V zadnjem delu naloge sem uporabila primerjalno analizo, kjer sem primerjala najbolj pomembne dejavnike vojne proti trgovini z drogami.

2. TEMELJNI KONCEPTI IN POJMI

2.1. Organizirani kriminal

⁷ Višji svetovalec vlade na MNZ – služba za evropske zadeve in mednarodno sodelovanje.

⁸ Višji predavatelj na Visoki policijsko-varnostni šoli.

Organizirani kriminal obsega in se ukvarja z različnimi oblikami kriminalne dejavnosti (igre na srečo, prostitucija, tihotapljenje ljudi, drog ter orožja, pranje in ponarejanje denarja, kraja avtomobilov in slik). Narava organiziranega kriminala je izredno prilagodljiva in konspirativna. Skupine ne delujejo po zakonih ideologije temveč po zakonih ekonomije. Glavni motiv skupin organiziranega kriminala je pridobivanje dobička. Skupine so organizacijsko hierarhično urejene, nadzira jih vodja. Svoj položaj dosegajo ali ohranjajo z nasiljem, grožnjami z nasiljem, korupcijo ter izsiljevanji. Zatekajo se k raznim goljufijam, sleparstvu in utajam. Njihova dejanja predstavljajo politični, družbeni ter kulturni problem. Organizirani kriminal s svojim obstojem ogroža delovanje države in njeno (demokratično) ureditev. Lahko pa se pojavlja tudi kot sistem, ki je vzporeden državnemu sistemu.

2.2. Droge

S pojmom droge so se v preteklosti označevala zdravila ali surovine za njihovo izdelavo. Danes pa s tem pojmom označujemo rastlinske snovi, sintetična ali polysintetična zdravila ter nekatere kemične snovi. Glede na izvor in način njihove izdelave poznamo: naravne droge (listi koke, opij, kanabis, peyotl), sintetične droge (LSD, ekstazi, metamfetamin, amfetamin) in polysintetične droge (kokain, morfin, heroin). Njihovi učinki povzročajo duševno ali telesno odvisnost ljudi. Največkrat se pojavlja delitev drog na prepovedane ali dovoljene (tobak, kava, alkohol). Prepovedane droge so droge, katerih proizvodnja, promet in posest so z zakonom prepovedani. Prepovedane droge so pod mednarodnim nadzorom predmet številnih konvencij in protokolov.

Pri klasifikaciji drog sem izbrala klasifikacijo, ki jo uporabljajo v Organizaciji združenih narodov (OZN) in Svetovni zdravstveni organizaciji (WHO-World Health Organization). Po njihovi klasifikaciji droge delimo na: narkotike, depresorje, stimulanse, halucinogene in kanabis.

2.3. Terorizem

Terorizem je dejavnost uporabe terorja zaradi doseganja določenih ciljev. Pri tem se pojavlja v različnih oblikah. Teroristično dejanje lahko izvede posameznik ali skupina ljudi, ki iščejo svojo identiteto na podlagi nacionalizma, jezika ali religije. Pomembna je njihova ideologija, ki vpliva na motive njihove dejavnosti. Uporabljajo ga državni ali nedržavni subjekti. Cilje dosegajo z različnimi oblikami boja, ki ima za posledico nasilje (umori, atentati, ugrabitve, bombni napadi). Pri tem je bistvenega pomena medijska pozornost, ki jo hočejo vzbuditi s svojimi dejanji. Teroristi hočejo ljudem vcepiti občutek strahu. Cilji (tarče) njihovega delovanja so največkrat državni režim določene države, državne institucije, določene skupine ljudi (glede na raso, versko pripadnost).

Po Kruniču (Krunič, 1997) terorizem in teroristične organizacije opredeljujejo naslednje značilnosti: politični cilji, uporaba nasilja, nelegitimnost nasilja, trajnost, zavestnost dejanj, primarni namen vplivanja na širšo ciljno skupino, pri čemer imajo trenutne žrtve sekundarni pomen, brezobzirnost, težnja po propagandi, organiziranost, opremljenost, izurjenost, konspirativnost.

Pojavne oblike terorizma po Kovšci (Kovšca, 1996), ki izhajajo iz družbene identitete nosilcev teroristične dejavnosti, so: državni terorizem, terorizem nedržavnih subjektov in vojni terorizem. Krunič (Krunič, 1997: 160) meni, da obstajajo različni tipi terorizma: internacionalni, transnacionalni, domači in državni. Dimitrijevič (Dimitrijevič v Krunič, 1997: 161) razlikuje terorizem, ki ga izvaja država proti nedržavnemu subjektu, nedržavni subjekti proti državi, nedržavni subjekti proti drugim nedržavnim subjektom, država proti državi in mednarodni terorizem.

2.4. Gverila

Dobesedno prevedeno beseda pomeni »majhna vojna«. Pojem naj bi se na začetku nanašal na dejavnosti španskih neregularnih sil, ki so se na začetku 19. stoletja upirale okupaciji francoskih sil.

Gverila je eden od načinov vojskovanja proti okupatorju. Pomeni tudi obliko oboroženega boja proti prebivalstvu, raznim gibanjem ter sovražnemu režimu. Gverilci delujejo na ozemlju, ki je pod nadzorom nasprotnika. Gverilsko bojevanje izvajajo predvsem majhne skupine in enote, odredi ter pripadniki specialnih enot. Ponavadi ne nadzirajo ozemlja, ampak izvajajo določene dejavnosti. Enote so ponavadi samozadostne, zelo premične ter različno

oborožene. Nasprotnika skušajo uničiti s psihološkim pritiskom, fizičnim in materialnim izčrpavanjem.

2. ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE IN VOJNA PROTI DROGAM

3.1. Napoved vojne proti drogam in vzroki za njen začetek

ZDA imajo tako pomembno vlogo v vojni proti drogam, da brez njih ni mogoče obravnavati predmeta diplomske naloge. ZDA so zaslužne za to, da so se Bolivija, Kolumbija in Peru začele resneje ukvarjati s problemom drog in izvajati operacije proti trgovini z drogami. Pretok prepovedanih drog iz andskih držav v ZDA je resen nacionalnovarnostni problem ZDA. Politika ZDA si je že od začetka 19. stoletja prizadevala spodbujati in vzdrževati varnost ter mir svojega južnega »roba«. Zavzemali so se za širitev demokracije in ekonomskega razvoja andskih držav. Posledice trgovine z drogami znotraj Bolivije, Kolumbije in Peruja ogrožajo varnost teh držav. Poleg tega ima trgovina z drogami velik vpliv tudi znotraj ZDA, ki so največje tržišče za kokain. Zaradi uživanja drog se zmanjšuje delovna produktivnost prebivalstva, povečuje se stopnja kriminalitete ter moč kriminalcev, povečujejo se stroški za javno zdravstvo, zaradi zasvojenosti prihaja do več nesreč in družinskih tragedij.

Ker ZDA niso uspele rešiti problema drog na svojem ozemlju, so menile, da je rešitev problema z drogami ukrepanje v državah proizvajalkah kokaina. Agresivno so napadle mednarodno trgovino z drogami, da bi na tak način zmanjšale domače povpraševanje. Pri tem so uporabljale (in uporabljajo) različne pristope in strategije.

ZDA so začele ukrepati z različnimi programi zmanjševanja ponudbe, ki prihaja iz andskih držav. Pri tem so se usmerile predvsem na uničevanje osnovne sestavine za kokain – koke. Vedele so, da bi z uničenjem rastlin koke gojitelji in preprodajalci ostali brez posla. Plantaže koke so najbolj viden in ranljiv člen v verigi pridelave kokaina. Kokina polja je mnogo lažje odkriti kot predhodne kemikalije, ki so potrebne za pridelavo kokaina, ali majhne zavitke kokaina, ki že potujejo iz držav proizvajalk na cilje v ZDA. Svojo protinarkotično politiko so osnovala na kontroli tujih virov proizvodnje drog.

Lee Brown, direktor Urada za boj proti drogam (DEA- Drug enforcement agency) v času predsednikovanja Billa Clintona, je programe nadzora nad drogami primerjal s čebelami: » Lažje je iskati čebele v čebelnjaku, kot pa jih ujeti pri letu preko ameriških meja.« (Youngers, 1997).

Po razpadu Varšavskega napada in koncu hladne vojne se je varnostna situacija v svetu močno spremenila. Ameriški politiki so se začeli ukvarjati z novo strategijo nacionalne

varnosti. Za oborožene sile ZDA je to pomenilo zmanjšanje njihove številčnosti, spremembo njihove strukture in uporabe. Pripraviti so se morale tudi na izzive, ki jih je prinašala nova varnostna situacija v svetu. ZDA in njihove oborožene sile so se namesto pripravljenosti na grožnje nasprotnega (sovjetskega) bloka usmerile na preprečevanje in pomoč pri reševanju pomembnejših sporov v svetu. Namesto medblokovskih interesov so v ospredje prišli nacionalni.

Od leta 1971 so oborožene sile ZDA zagotavljale samo občasno pomoč policijskemu osebju v vojni proti drogami. Zakon je dovolil samo »pasivno« ali »posredno« pomoč oboroženih sil. Zagovorniki aktivne vloge vojske v vojni proti drogami so postajali vedno bolj glasni, ker naj bi bile uvožene droge vedno bolj resna grožnja varnosti ZDA. Droge, ki so prišle iz tujine, so »uničile« in ubile toliko Američanov, kot jih ni noben zunanji sovražnik. Nekateri so se bali, da bi vojna proti drogami oslabilala tradicionalne vloge vojske, Pentagon pa si ni želel še ene vojne, v kateri se ne da zmagati (Baum, 1996: 167, 168).

Do dejanskega vključevanja oboroženih sil ZDA v vojno proti trgovini z drogami, je konec osemdesetih let prišlo zaradi zahtev ameriške javnosti. Javno mnenje je zaradi vse večjega problema z drogami zahtevalo, da naj bo vojaško osebje pooblašeno za raziskovanje, zasege drog in aretacije preprodajalcev zunaj ZDA. Zahtevali so patroljiranje vojakov na nacionalnih mejah ZDA (predvsem pristaniščih), pri tem naj bi oborožene sile dobile pooblastila civilne policije; prestrežanje tihotapcev drog; poleg tega so nekateri zagovarjali sodelovanje oboroženih sil pri uničevanju »tolp« in pri programih uničevanja pridelkov znotraj andskih držav. Prišlo je tudi tako daleč, da so zahtevali nadomestitev Obalne straže, kot vodilnega urada pri prestrežanju, z Ministrstvom za obrambo. Kongres se je odzval z Uredbo o nacionalni obrambi za leto 1989 (National defense authorization act) in Protinarkotičnim zakonom iz leta 1988 (Antinarcotics Law), kjer je določil pristojnosti oboroženih sil na področju protinarkotične politike.

Oborožene sile so počasi in nerade povečale svoje vključevanje v kampanje proti andski trgovini z drogami. Združeni generalštab je popustil pritiskom javnosti in predlagal vključevanje oboroženih sil v boj proti produkciji in preprodaji drog iz andskih držav. Vendar vojaško osebje ni imelo (policijskih) pooblastil za izvrševanje zakona, ni smelo voditi preiskav, zasegov in aretacij (Mabry, 1989).

Oborožene sile so se morale prilagoditi socialnemu imperativu (in funkcionalnemu imperativu)⁹, ki ga je od njih zahtevala javnost. Pri tem niso opustile klasičnih (obrambnih) nalog, vendar so se začele vedno bolj ukvarjati z novimi nalogami (ki so bile še vedno vojaškega značaja) in viri ogrožanja. Med njimi je bila tudi pomoč policijskemu osebju pri protinarkotičnih nalogah znotraj ZDA.

V literaturi sem naletela tudi na različne (nasprotne) razloge za vključevanje oboroženih sil ZDA v protinarkotične naloge in operacije. Po razpadu Varšavskega pakta naj bi oborožene sile začele iskati »nove« naloge¹⁰, prek katerih bi opravičevale svoj obstoj. Kotnik (2000: 163) meni, da si oborožene sile tudi v takšnih obdobjih pač želijo zagotoviti čimvečjo legitimnost in dajati vtis potrebnosti ali vsaj koristnosti. To, kar daje vtis, da gre v sedanjem času pri iskanju novih (dodatnih) nalog za nov in drugačen pojav, je preusmeritev v iskanju z enega na drugo področje. Pri izvajanju dodatnih nalog je namreč *zaznaven prenos pozornosti z izpolnjevanja socialnega bolj ali celo izključno v smeri funkcionalnega imperativa*.

Za izvajanje novih nalog so oborožene sile ZDA razvile več konceptov. Med njimi je tudi koncept nevojnih (vojaških) operacij (OOTW- Operations Other Than War), ki naj bi bile vojaške aktivnosti v miru ali konfliktu. Znotraj tega koncepta so opredeljene tudi operacije v podporo boju proti trgovini z drogami¹¹.

Thomas S. Szasz (1992, 30) ugotavlja, da je od Johna F. Kennedyja naprej vsak ameriški predsednik in številni drugi ameriški politiki uspel nahujskati ameriško ljudstvo (in ljudstva vsepovsod) proti »nevarnim« drogam, s tem da so na različne načine poskušali razložiti, kako te droge ogrožajo Američane kot posameznike in kot nacijo.

⁹ Elaboracijo problema pričakovanj in zahtev javnosti do vojaške organizacije srečamo najprej pri Huntingtonu, ki trdi, da se odnos med vojaškimi institucijami in državo oblikuje na podlagi dveh sil: *funkcionalnega in socialnega imperativa* (Huntington v Jelušič, 1997: 68). L. Jelušič (Jelušič, 1997: 68) pojasnjuje, da funkcionalni imperativ izhaja iz nalog, za katere se pričakuje, da jih bo vojska izpolnila, posebej ko gre za nevarnosti, ki ogrožajo varnost države. Socialni imperativ je sestavljen iz drugih, pogosto konfliktnih zahtev, ki se postavljajo oboroženim silam kot rezultat ideologij, vrednot in kulturnih norm. Funkcionalni imperativ se torej nanaša na neposredno zagotavljanje nacionalne varnosti, socialni imperativ pa na vse ostale naloge in vloge vojaške organizacije v družbi.

¹⁰ Na področju nalog sodobnih oboroženih sil prihaja v zadnjem času s spreminjanjem varnostne situacije v svetu in novih načinov zagotavljanja varnosti do številnih sprememb. Oborožene sile ne opravljajo le nalog, ki jim jih nalaga obramba nacionalnega ozemlja, ampak se vključujejo v opravljanje nalog na nacionalni ravni (Garb, 2002: 53).

¹¹ Proti trgovini z drogami se bori z uničevanjem sredstev, ki so potrebna za njihovo pridobivanje, ter s preprečevanjem njihovega izvoza (Kotnik: 2000: 169).

V stališčih administracij ZDA do protinarkotične politike so se pojavljale razlike med predsedniki iz vrst demokratov ter predsedniki iz vrst republikancev¹².

Leta 1969 je predsednik Richard Nixon postavil zlorabo drog v središče političnega dogajanja in jo označil za »nacionalno grožnjo«. Pomagal je oblikovati nove zakone, zahteval je povečanje denarnih sredstev, namenjenih politiki boja proti drogam, sprožil je programe boja proti kriminalu in razširil majhno zvezno birokracijo boja proti drogam v velik sistem. Leta 1973 je Nixonova administracija vse dotedanje urade, ki so se ukvarjali z drogami, preoblikovala v nov »super urad«, imenovan Urad za boj proti drogam (DEA - Drug Enforcement Agency).

Administracija Geralda Forda je ublažila vojno retoriko Nixonovega obdobja. James Carter je predlagal dekriminizacijo marihuane in skušal nadomestiti kazenske sankcije za posest drog z globami.

Leta 1981 je prišlo do sprememb v vojni proti drogam. Ko je Ronald Reagan prevzel svoj urad, je popolnoma spremenil družbeni in politični kontekst vojne proti drogam. Izdal je izvršilni odlok, ki je celotni zvezni obveščevalni aparat – vključno s CIO – vključil v vojno proti drogam in jim ukazal vodenje civilnih uradov v vojni proti drogam. (Bertram, 1996: 105–112).

Ena izmed prvih Reaganovih zakonodajnih zmag je bila predelava zakona iz leta 1878 (The Posse Comitatus Act), ki vojski ni dovoljeval vmešavanja v civilne zadeve. Kongres je po koncu državljanske vojne (1861-1865) prepovedal vključevanje vojske v naloge notranje varnosti. Vsako delovanje vojske, ki bi spominjalo na naloge policije na ozemlju ZDA ali njihovih vodah, je bilo določeno za nezakonito. Ronald Reagan je s spremembo tega zakona povečal in razširil pristojnosti ter naloge vojske. Pri njegovi kampanji proti drogam mu je bila v veliko pomoč žena Nancy Reagan, ki je vodila projekt »*Reci samo ne*« (Just say no). Projekt se je nanašal na ozaveščanje ameriškega prebivalstva (predvsem mladine) o škodljivosti drog.

George Bush je leta 1989 napovedal širjenje kriminalnega sodnega sistema prek mej ZDA in v primeru zahtev ali potreb uporabo oboroženih sil. Pri tem je razširil pooblastila zveznih uradov za boj proti drogam. Kot vrhovni poveljnik oboroženih sil je povzdignil pred tem

¹² Demokrati: J.F. Kennedy (1961-1963), James E. Carter (1977-1981), Bill Clinton (1993-2001), Republikanci: Richard M. Nixon (1969-1974), Gerald R. Ford (1974-1977), Ronald W. Reagan (1981-1989), George Bush (1989-1993), George W. Bush (2001-).

občasno in relativno majhno vlogo vojske, ki je nudila pomoč policijskim uradom, v glavno nacionalnovarnostno nalogo oboroženih sil. Jeseni leta 1989 je minister za obrambo Dick Cheney razglasil problem drog za prednostno nalogo Ministrstva za obrambo. (Bertram, 1996: 113, 114).

Billu Clintonu, tako kot njegovima predhodnikoma Jamesu Carterju in Gerald Fordu, ni uspelo pomembneje spremeniti smeri ameriške protinarkotične politike. Njegova administracija je hotela zmanjšati intenziteto vojne proti drogam (kot sta jo vodila Ronald Reagan in George Bush) in jo preusmeriti na druge vidike problema drog.

V okviru protinarkotične politike poznamo dve strategiji: zmanjšanje povpraševanja in zmanjšanje ponudbe. Večina ameriških predsednikov se je v okviru svoje protinarkotične politike ukvarjala predvsem s problemom ponudbe. To pomeni, da so svojo politiko usmerjali na države proizvajalke drog. Problem ponudbe so hoteli rešiti z njeno prohibicijo (v primeru andskih držav – koke in kokaina). Edini, ki je javnosti in ostalim politikom hotel dokazati, da je najprej potrebno rešiti problem drog na domačih tleh, je bil Bill Clinton. Namesto strogega kaznovanja zasvojenцев se je usmerjal na zmanjševanje povpraševanja s pomočjo preventive, vendar je moral po zamenjavi oblasti v kongresu (leta 1995 nastopijo republikanci) svojo protinarkotičnopolitiko nekoliko spremeniti.

Sedanji predsednik ZDA, George W. Bush, je zavzel podobno stališče do protinarkotične politike kot njegov oče. V andskih državah ZDA tudi v sedanjosti sponzorirajo vojaške in policijske enote andskih držav, ki se borijo proti preprodajalcem in gojiteljem koke. V te države še vedno pošiljajo svoje vojake ter pogodbene delavce.

3.2. Vodenje in potek vojne proti drogam

Ameriška vojna proti drogam se odvija na dveh frontah: doma in v tujini. Na domači fronti politiki skušajo zmanjšati uporabo drog preko sistema kazenskega pravosodja s preganjanjem in kaznovanjem ljudi, ki uživajo ali prodajajo droge (zmanjševanje povpraševanja). Na mednarodni fronti pa ZDA sponzorirajo vojaška in policijska prizadevanja za boj proti proizvodnji in izvozu prepovedanih drog iz teh držav (zmanjševanje ponudbe) (<http://www.drugpolicy.org>, 6.1.03).

Ameriška vojna proti drogam, ki se usmerja na ponudbo, se odvija na vsaki od treh stopenj globalne trgovine z drogami. Te stopnje so: izkoreninjenje, prestrežanje zunaj in znotraj ZDA:

1) Ameriški protinarkotični uradi najprej napadajo droge pri viru – v Boliviji, Kolumbiji in Peruju. Na njihove vlade pritiskajo z zahtevami za izkoreninjenje rastlin koke. Izkoreninjenje poteka ročno ali pa uporabljajo škropljenje, kjer s pomočjo letal škropijo nasade koke. Protinarkotične skupine iščejo in uničujejo tudi naprave za rafiniranje (laboratorije), s katerimi preprodajalci spreminjajo rastline koke v kokain.

2) Protinarkotični uradi napadajo droge na poti k ciljem znotraj ZDA. Pri prestrežanju ladijskih pošilk drog si pomagajo z letali, čolni, mejnimi patruljami ter uradniki na carini.

3) Ko pošiljke drog zapustijo »matično« državo, jim agentje za droge in lokalna policija sledijo, s čimer skušajo locirati, aretirati in preganjati preprodajalce in zaseči pošiljke drog.

Vsemu temu sledijo programi alternativnega razvoja. S programi pomoči pomaga predvsem Urad ZDA za mednarodni razvoj (**USAID** – U.S. Agency for International Development) ter kolikor lahko – matična država sama. Kmetom nudijo nadomestne pridelke ali denarno pomoč, kar naj bi jim omogočilo opustitev gojenja koke. Tak način pomoči naj bi sledil programu izkoreninjenja, ko kmetje ostanejo brez virov preživljanja (koke). S temi programi hočejo omogočiti tudi diverzifikacijo kmetijskih pridelkov. Kmetom, ki so bili odvisni od gojenja koke, pa ponujajo tudi zaposlitvene alternative. Na tak način skušajo zajeziiti tok delovne sile, ki ga zahteva gojenje koke. Država naj bi kmetom pomagala prodajati kmetijske pridelke in jim nudila pomoč strokovnjakov in tehnično pomoč.

Cilj take protinarkotične politike je, da bi na tak način pridelavo in preprodajo kokaina naredili bolj nevarno, dražjo za gojitelje, prečiščevalce, tihotapce in preprodajalce. S tem bi zmanjšali proizvodnjo in dostopnost kokaina, dvignili cene in odvrnili uživalce drog od kupovanja in uporabe.

Leta 1989 so v ZDA z ukazom predsednika Georga Busha ustanovili Urad za nacionalno politiko nadzora nad drogami (**ONDCP** - The Office of National Drug Control Policy). ONDCP je sestavni del predsednikovega Izvršilnega urada (Executive office). Glavni namen ONDCP je oblikovanje politik, prioritet in ciljev Nacionalnega programa nadzora nad drogami (Nation's drug control program). Cilji programa so zmanjševanje uporabe prepovedanih drog, njihove proizvodnje in preprodaje ter zmanjševanje kriminala in nasilja povezanega z

drogami. Cilje dosegajo s pomočjo Nacionalne strategije nadzora nad drogami (**NDCS** - National drug control strategy). Strategija usmerja nacionalna protinarkotična prizadevanja, oblikuje program, proračun in smernice sodelovanja med zveznimi, državnimi in lokalnimi entitetami. Direktor ONDCP ocenjuje, usmerja in nadzoruje domača in mednarodna prizadevanja uradov izvršilne oblasti in zagotavlja, da podpirajo in dopolnjujejo državne in lokalne protinarkotične dejavnosti (<http://www.whitehousedrugpolicy.gov/about/>, 15.5.03). V smislu izvajanja mednarodne politike nadzora nad drogami vodilna vloga pripada zunanjemu ministrstvu, bolj intenzivno pa se s tem ukvarja Mednarodni urad za boj proti drogam in izvrševanje zakona¹³ (**INL** - Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs).

Urad za boj proti drogam (**DEA**) in Imigracijski ter naturalizacijski urad (**INS** - Immigration and Naturalization Service) sta zvezna urada, ki pomembno sodelujeta pri programih mednarodnega in mejnega nadzora nad drogami. DEA ima velike odgovornosti pri nadzoru nad drogami, vendar večina ne vključuje mednarodnih programov. Pri mednarodnih programih so glavne odgovornosti DEA preiskave, upravljanje Nacionalnega narkotičnega obveščevalnega sistema, zagotavljanje urjenja sodnikov in preiskovalcev ter izvajanje Zakona o nadziranih substancah in preprečevanju preprodaje kemikalij (Riley, 1996: 40).

Leta 1989 je Uredba o nacionalni obrambi (National defense authorization act) oboroženim silam določila nove odgovornosti v vojni proti drogam. **Ministrstvo za obrambo** je postalo vodilni urad za odkrivanje prometa z drogami znotraj ZDA; odgovorno je bilo za povezovanje vodenja, nadzora in komunikacij v učinkovito mrežo, s katero naj bi prestrezali droge; moralo pa je tudi odobriti in financirati načrte guvernerjev za uporabo Nacionalne garde pri prestrezanju in boju proti drogam znotraj ZDA (Bertram, 1996: 115). Pri dejavnostih prestrežanja drog ima ministrstvo (po zakonu) omejeno vlogo. Ministrstvo lahko deluje samo pri zagotavljanju informacij ostalim organizacijam; tako tujim kot domačim, nudijo pa tudi urjenje in opremo. Od leta 1988 je Ministrstvo za obrambo vodilni urad za odkrivanje in opazovanje zračnih in pomorskih pošiljk drog. Bolivija, Kolumbija in Peru s strani Ministrstva za obrambo ZDA prejemajo večje vsote denarja za razvoj zmožnosti za boj proti drogam (Riley: 1996: 47).

¹³ Čeprav usmerjanje mednarodne politike nadzora nad drogami pripada INL, imajo Mejna služba, Ministrstvo za obrambo in Obalna straža ZDA veliko večje operative proračune za mednarodne programe in programe prestrežanja kot INL.

Oborožene sile ZDA imajo pomembne naloge na področju vojne proti drogam. Poveljstvo kopenskih sil (**FORSCOM** - U.S. Army Forces Command) je, kot kopenska komponenta Poveljstva združenih sil (Joint Forces Command) zadolženo za zagotavljanje podpore protinarkotičnim operacijam na ozemlju ZDA. Glavno poveljstvo kopenskih sil je v Fort McPhersnu (Georgia). FORSCOM vse od leta 1973, ko je začelo delovati, podpira vojno proti drogam. Do leta 1989 je na zahtevo ostalih zveznih uradov zagotavljalo podporo v obliki komunikacij in letal. Septembra leta 1989, so znotraj FORSCOM oblikovali Oddelek za protinarkotične operacije (Counternarcotics Operations Division), ki naj bi se ukvarjal z vedno večjo vlogo FORSCOM v vojni proti drogam

Za izvajanje protinarkotičnih operacij v andskih državah uporabljajo pripadnike Specialnih sil, ki urijo enote andskih oboroženih sil in policije. Pomagajo pri odkrivanju, prestrezanju drog, uničevanju proizvodnih zmogljivosti, iskanju in zasledovanju preprodajalcev drog. Vendar pa ne smejo aretirati preprodajalcev in sodelovati v operacijah prestrežanja. Dejansko fizično prestrežanje drog znotraj ZDA izvajata Obalna straža in mejne službe ZDA. Te organizacije imajo za razliko od Ministrstva za obrambo pooblastila za izvrševanje zakona (Riley: 1996: 47). Za dejavnosti oboroženih sil v andskih državah je odgovorno Južno poveljstvo (**SOUTHCOM** - The Southern Command), ki ima glavni štab v Miamiu. SOUTHCOM geografsko pokriva področje Latinske Amerike in Karibskega otočja.

Mednarodna trgovina z drogami je glavna grožnja ameriški nacionalni varnosti in nobena grožnja ne škoduje nacionalnim vrednotam in institucijam ter notranjemu nasilju bolj kot trgovina z drogami. Preprodajalske organizacije spodkopavajo suverene vlade sosednjih držav in slabijo ter uničujejo nacionalna gospodarstva.

Zato se zdi logično, da se v vojni proti drogam vojskujejo in igrajo glavno vlogo oborožene sile. Za pravilno izvajanje njihove vloge pri nadzoru nad drogami je potrebno razviti jasno strategijo (glede na sedanost). Pomembno je pravilno razumevanje narave vojne proti drogam in primeren razvoj Vojaške strategije nadzora nad drogami. Vendar se je pojavilo kar nekaj vprašanj: ali naj bodo oborožene sile vključene in če bi bile vključene – kakšna naloge so primerne za njih ter kakšne so omejitve vključevanja oboroženih sil.

Vključevanje oboroženih sil je opravičljivo, če gledamo na nadzor nad drogami iz nacionalnega konteksta. Preprodaja drog predstavlja nacionalnovarnostno grožnjo in vloga oboroženih sil kot zaščitnika nacionalnih interesov pred tako grožnjo zahteva njihovo vključevanje. Vendar mora imeti vojaška strategija prepoznavne cilje, ki ščitijo nacionalne

interese, strateške koncepte, ki določajo, kako bodo opravili to nalogo in sredstva, ki določajo na kakšen način bodo podpirali tak koncept. Našteti elementi vojaške strategije morajo biti v ravnotežju (Leyton, 1993)

3.3. Ameriška mednarodna strategija nadzora nad kokainom

Strategija se nanaša na vlogo ZDA, ki jo imajo v državah, iz katerih prihaja večina kokaina (Kolumbija, Peru, Bolivija). ZDA imajo poleg Nacionalne strategije nadzora nad drogami razvite tudi različne mednarodne programe nadzora nad drogami. Vendar je potrebno razumeti, kako lahko programi mednarodnega nadzora nad drogami prispevajo k ciljem nacionalnega nadzora nad drogami. Z andskimi državami so podpisale kar nekaj dvostranskih sporazumov, ki se nanašajo na problem drog. S posredovanjem v andskih državah pa skušajo zaježiti ali vsaj zmanjšati pretok kokaina v državo.

Bistveni elementi ameriške mednarodne strategije nadzora nad kokainom obsegajo tri glavne cilje:

1) Graditev in krepitev mednarodnega sodelovanja proti proizvodnji drog (kokainu), trgovanju in njihovi potrošnji s pomočjo izvajanja programov, ki izboljšujejo sodne reforme; zagovarjajo razvoj primerne in pravilne izvrševanja zakonov, sodnih in kaznovalnih institucij; poleg tega je potrebno vzpostaviti tudi nadzor nad pranjem denarja in predhodnimi kemikalijami.

2) Pomoč matičnim državam pri napadanju in uničevanju preprodajalskih organizacij.

V andski regiji se nahaja ogromno ameriških vojakov in pogodbenega osebja, ki v vojni proti drogam pomagajo oboroženim silam in policiji. Vojaško osebje ZDA upravlja kopenske radarje, vozi letala za opazovanje, zagotavlja operativno in obveščevalno podporo ter uri andske varnostne sile. Civilni pogodbeniki pomagajo uriti osebje, pomagajo reformirati vojsko (v Kolumbiji), vozijo helikopterje, ki prevažajo vojake andskih držav. Največkrat se jih uporablja za škropljenje kokinih polj, lahko delajo tudi kot mehaniki helikopterjev in letal.

3) Zmanjšati ponudbo prepovedanih drog s pomočjo prilagodljivih in ustreznih programov prestrežanja (Riley, 1996: 259, 260).

Strategija daje poudarek na zmanjšanje ponudbe, ki jo hočejo doseči predvsem s programi prestrežanja drog (največje količine denarja so namenjene prav prestrežanju). ZDA skušajo na tak način zmanjšati domačo uporabo kokaina ter število uživalcev kokaina. V državah ponudnicah kokaina skušajo povečati stroške preprodajalcev in gojiteljev ter jih tako prisiliti k opustitvi njihovih dejavnosti. Pri tem pa ZDA ne (nočejo?) sprevidijo, da kratkoročna učinkovitost takšne politike še ne pomeni učinkovitosti na dolgi rok. Preprodajalci in gojitelji drog se znajo dobro prilagajati, poleg tega imajo nekatere skupine preprodajalcev in gojiteljev andskih držav zaščito in dobre povezave s političnimi krogi. Bolj kot ZDA spodbujajo izkoreninjenje, bolj kmetje širijo gojenje koke na nova področja (samoreprodukcija trga). Če je oblastem ZDA uspelo uničiti določeno pot za preprodajo kokaina, se je kmalu odprla nova, s še boljšimi tehnikami tihotapljenja.

3.4. Programi pomoči

So del mednarodne strategije nadzora nad kokainom. ZDA so Kolumbiji, Peruju in Boliviji skušale pomagati z različnimi programi pomoči. V praksi se je pokazalo, da vse prevečkrat potrebna pomoč ni prišla do tistih, ki bi jo najbolj potrebovali, temveč so jo preusmerili k oboroženim silam teh držav in s tem prispevali k še večji militarizaciji protinarkotične politike.

3.4.1. Andska strategija

Predsednik George Bush je 21. 8. 1989 odobril Andsko strategijo za zaježitev pretoka drog iz andskih držav Bolivije, Kolumbije in Peruja. Strategija je imela štiri glavne cilje:

- 1) Povečanje političnih in institucionalnih sposobnosti andskih vlad, ki bi jim omogočale izvesti potrebne ukrepe za razbitje in uničenje preprodajalskih organizacij.
- 2) S skupnim sodelovanjem držav uničiti in odstraniti preprodajalske organizacije.
- 3) Prizadejati škodo takim organizacijam s sodelovanjem z andskimi državami pri uničenju in odstranitvi teh organizacij.
- 4) Okrepitev in spreminjanje legitimnih gospodarstev andskih držav, da bi lahko prešle destabilizacijske učinke po odstranitvi kokaina kot glavnega sredstva dohodka (Brummet, 1991).

Andska strategija je obljubljala večjo finančno podporo ZDA za protinarkotične programe v Kolumbiji, Peruju in Boliviji – posebno za izkoreninjenje koke, ki naj bi ga vodile policijske in vojaške sile teh držav. Vendar pa se navedbe o uspehu vojne proti drogam niso izkazale za resnične, ker vojna ni uspela doseči pomembnejšega zmanjšanja preprodaje drog. Prisilni ukrepi ZDA so povzročili ogromne družbene in ekonomske probleme v teh državah, spodkopali so njihove krhke demokratične politične sisteme in »zastrupili« odnose ZDA z ostalimi državami Latinske Amerike (Galen, Carpenter, 1993).

Andska strategija se je razvila predvsem kot odgovor na dogodke v Kolumbiji. Poglavitni razlog za njeno vpeljavo naj bi bila usmrnitev predsedniškega kandidata Luisa Carlosa Galana, leta 1989, ki jo je izvedel Medellin kartel. Kolumbijski predsednik Virgilio Barco (1986-1990) je zaradi vse večjega nasilja kartelov uvedel izredne razmere. ZDA pa so mu dale vedeti, da lahko v vojni proti drogam računa na pomoč njihovih oboroženih sil.

3.4.2. Načrt Kolumbija

Januarja leta 2000 je administracija Billa Clintona predstavila nov paket pomoči v vrednosti 1.3 milijarde US\$ (glej prilogo D, str: 75). To je predstavljalo največjo vsoto pomoči (do takrat) Latinski Ameriki - za Kolumbijo in njene sosede. Čeprav so bile uporabnice pomoči tudi Bolivija, Peru in Ekvador, je pomoč dobila ime Načrt Kolumbija in postala zelo sporna tako znotraj Kolumbije kot tudi v mednarodnem okolju. Glavni del pomoči (okoli 860 milijonov US\$) je bil namenjen Kolumbiji, od tega tri četrtine varnostnim silam. Kolumbija je s tem denarjem opremila tri nove bataljone, ki so bili namenjeni za njena južna področja, kjer naj bi ustvarili varne pogoje za policijske protinarkotične akcije, vključno s škropljenjem. Ta področja so področja gojenja koke, v njih pa imajo prevlado Revolucionarne oborožene sile Kolumbije. (FARC - Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia). V praksi je razlikovanje med protigverilskimi dejavnostmi in protinarkotičnimi dejavnostmi postalo zelo zabrisano (West, 2001: 30).

Načrt Kolumbije je bil v osnovi načrt kolumbijske vlade. Administracija Billa Clintona si je »sposodila« to ime za svoj program pomoči andskim državam. Veliko vlogo pri oblikovanju kolumbijskega Načrta Kolumbija je imela administracija nekdanjega predsednika Andresa Pastrane (1998-2002). Načrt naj bi imel več ciljev (nanašal se je predvsem na južna področja Kolumbije). Poglavitni cilj je bil boj proti proizvodnji drog in njihovi preprodaji, drugi cilji so

se nanašali na pospeševanje miru, okrepitev vladavine zakona, izboljšanje človekovih pravic, širitev gospodarskega razvoja in vpeljavo sodnih reform. Glavne preprodajalce kokaina so hoteli zapreti in s tem uničiti preprodajo drog.

Vrednost načrta je obsegala 7.5 milijard US\$. Predsednik Pastrana je obljubil 4 milijarde US\$ kolumbijskih sredstev, preostanek denarja pa je hotel dobiti od mednarodne skupnosti. Politika ZDA je Kolumbiji hotela pomagati pri reševanju med seboj povezanih problemov preprodaje drog, državljanske vojne, ekonomske krize ter šibke vladavine zakona.

V Kolumbiji so v okviru Načrta Kolumbija sodelovale oborožene sile ZDA ter pogodbeno osebje. Sodelovanje naj bi se ujemalo z novo (za takratne razmere) ameriško politiko (Zunanjega ministrstva) »out-sourcing« konfliktov nizke intenzivnosti (West, 2000: 30). Hkrati so se ZDA vedno bolj vmešavale v probleme upornišva znotraj Kolumbije, čeprav so pred javnostjo take namige vedno zanižali.

3.4.3. Andska regionalna iniciativa (ARI)

ARI zagotavlja ravnotežje med programi izvrševanja zakona in varnostnimi programi ter gospodarskim in družbenim razvojem. Njena strategija širi krepitev demokracije, regionalne stabilnosti in gospodarskega napredka.

Andska regionalna iniciativa administracije Georga W. Busha je v veliki meri razširitev podpore ZDA za Načrt Kolumbija. Busheva administracija označuje svojo Andsko strategijo kot tridelni program izkoreninjenja, vojaške pomoči in alternativnega razvoja. Polovica denarnega sklada ARI je namenjenega Kolumbiji in vključuje sredstva za: zračno škropljenje pridelkov koke, alternativni razvoj, logistično podporo, opremo in urjenje protinarkotičnega bataljona kolumbijskih oboroženih sil in Nacionalne policije, urjenje osebja in sodne reforme. Ostala količina denarja pa je namenjena Boliviji, Peruju, Ekvadorju, Venezueli, Panami in Braziliji – za podporo ekonomskemu razvoju in vladavini prava kot tudi prizadevanjem za nadzor nad drogami, vključno z izkoreninjenjem, prestrežanjem in opozarjanjem o škodljivosti uporabe drog. »Okviri« protinarkotične strategije ARI spominjajo na Andsko strategijo iz leta 1989, ki je prav tako poudarjala vlogo oboroženih sil pri urjenju andskih enot oboroženih sil ter policije za protinarkotične operacije in pomoč v obliki vojaške opreme (Amatangelo, 2001). Cilj ARI naj bi bil širjenje demokracije, regionalne stabilnosti in ekonomskega razvoja zahodne hemisfere.

Ena izmed značilnosti teh programov je, da naj bi se usmerjali samo na problem drog in ne na problem upornišтва. Denar se ni smel uporabljati za reševanje problema upornišтва (FARC, ELN, AUC, Svetla pot...). Vendar pa naj bi imeli nekateri programi (Andska strategija) tajne anekse, ki naj bi vključevali pomoč vojske tudi za nevtralizacijo podpore gverile preprodaji drog. Vsi programi pomoči so se v glavnem usmerjali na Kolumbijo ter zapostavljali druge države. Posledica tega je, da je Kolumbija tretja največja prejemnica ameriške zunanje pomoči (za Izraelom in Egiptom). Poleg tega je bil največji del sredstev pomoči namenjen predvsem oboroženim silam andskih držav, ki so bile obtožene največjih kršitev človekovih pravic. S tem so podpirali militarizirano naravo reševanja problema drog. Kongres ZDA je pomoč za alternativni razvoj v Kolumbiji prvič nakazal šele leta 1998 v višini 15 milijonov US\$ (za obdobje treh let). Ta količina denarja se ne more primerjati z denarjem, ki je bil namenjen državnim silam andskih držav.

Glavna napaka teh programov je, da prebivalstvo andskih držav ni bilo dobro seznanjeno z njihovo vsebino in namenom. Izvajanje teh programov s strani države je povzročilo številna nezadovoljstva in upore prebivalstva znotraj Kolumbije, Bolivije in Peruja. Posredovanje ZDA so videli kot imperialistični napad zaradi doseganja interesov, ki so jih imeli znotraj andskih držav.

Leta 2002 je administracija Georga W. Busha uspela prepričati kongres za razširitev »ameriškega poslanstva« in pomoči v andskih državah. Prvič v zgodovini je ameriški kongres (uradno) dovolil sodelovanje oboroženih sil ZDA v protinarkotičnih in protiuporniških nalogah, kajti meja med tema dvema dejavnostima je postala vedno bolj zabrisana. Sprememba v politiki ZDA je imela za posledico uporabo ameriške opreme, obveščevalnih služb ter kolumbijskih vojakov, ki so jih urili vojaki ZDA, v operacijah protiupornišтва.

4. KOLUMBIJA

4.1. Državna ureditev in normativno–pravna ter politična izhodišča

Kolumbija je predsedniška republika z 42.800,000 prebivalci. Površina države meri 1.141.568 km². Glavno mesto države je Bogota. Večina prebivalcev je mesticev (58 %), sledijo jim belci (20 %), mulati (14 %), črnci (4%), zamboji (3 %) in Indijanci (1%). Leta 2001 je BDP (bruto

družbeni proizvod) znašal 83 milijard US\$. Leta 1991 so sprejeli novo ustavo, ki je ohranila institucionalni okvir neposredno izvoljenega predsednika. Njegov mandat traja štiri leta in se ne more ponoviti. Dvodomni kongres sestavljata spodnji predstavniški dom (161 članov) in zgornji dom – senat (102 člana) (West, 2001: 266, The Military Balance 2002/2003, 2002: 310, Natek, 2000: 613).

Državne sile sestavljajo oborožene sile in nacionalna policija. Glavna naloga oboroženih sil je obramba suverenosti, neodvisnosti in celovitosti nacionalnega ozemlja in ustavnega reda. Nacionalna policija je stalno oboroženo telo, odgovorno za civilne zadeve, za vzdrževanje pogojev, potrebnih za izvajanje državljanskih pravic in svobode ter za zagotavljanje mirnega življenja (Flanz, 2002: 214).

Kolumbija je pogodbenica Konvencije ZN zoper nezakonit promet mamil in psihotropnih snovi iz leta 1988 (Konvencija ZN iz leta 1988), zato vladni Nacionalni protinarkotični načrt iz leta 1988 sledi zahtevam strateškega načrta Konvencije. Kolumbija je tudi pogodbenica Konvencije o psihotropnih substancah iz leta 1971, Enotne konvencije o drogah iz leta 1961 in protokola te konvencije iz leta 1972. Leta 2000 so podpisali Konvencijo ZN proti transnacionalnemu organiziranemu kriminalu, Protokol o preprečevanju, zatiranju in kaznovanju preprodajanja ljudi. Septembra 2000 so z ZDA podpisali sporazum, ki je uradno vzpostavil bilateralni program nadzora nad drogami. S sporazumom so se ZDA obvezale, da bodo finančno pomagale in podpirale Načrt Kolumbija (INCSR 2002: 24). Kolumbija je pogodbenica vseh 12 mednarodnih konvencij in protokolov, ki se nanašajo na terorizem.

Kot odgovor na nezadovoljstvo zaradi delitve oblasti znotraj države ter vedno večjih nasprotij med bogato elito in revnimi množicami se je od šestdesetih let 20. stoletja v Kolumbiji oblikovalo veliko gverilskih skupin, ki so začele vojno proti oblastem. Leta 1964 so bile ustanovljene Revolucionarne oborožene sile Kolumbije (FARC - Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia)¹⁴ in Narodna osvobodilna vojska (ELN - The Ejercito de

¹⁴ FARC: Je največja, najbolj oborožena, izurjena in najpomembnejša gverilska skupina v Kolumbiji. V današnje vojaško silo je zrasla iz majhne organizacije kmetov. Ustanovljena je bila kot vojaško krilo Kolumbijske komunistične stranke (CPC). Njihov cilj je zrušitev vlade in vladajočega razreda. Organizirana je po vojaških linijah. Že od samega začetka je nastrojena proti ZDA. Glavno področje njenega delovanja je Kolumbija, vendar včasih posegajo tudi na sosednja ozemlja Venezuele, Paname in Ekvadorja. Izvajajo oborožene napade na politične in vojaške cilje, ugrabljajo tuje in domače državljane, ropajo banke. Ukvarjajo se s preprodajo drog, imajo pa tudi zelo dobre povezave z ostalimi preprodajalci drog. Po zadnjih podatkih (The Military Balance 2002/2003) naj bi jo sestavljalo več kot **18.000** pripadnikov ter **5.000** pripadnikov mestne milice. Največjo podporo ima na podeželju.

Liberacion Nacional)¹⁵, leta 1967 Ljudska osvobodilna vojska (EPL - The Ejercito Popular)¹⁶. Pomemben dejavnik, ki ogroža kolumbijsko državo in družbo, je tudi desničarska paravojaška organizacija Kolumbijske samoobrambne sile (AUC - Autodefensas Unidas de Colombia)¹⁷. FARC in AUC se spopadata na področjih, kjer se križajo njihovi interesi pri trgovini z drogami (tekmujejo za najboljša področja preprodaje drog in najboljša področja za gojenje koke).

4.2. Razvoj trgovine z drogami in njen vpliv v državi

Proces združevanja organiziranega kriminala in najvišje politične elite se je začel leta 1974. Do takrat je država gospodarsko neprestano napredovala. Zaradi naftnega embarga arabskih držav po arabsko izraelski vojni leta 1973 je prišlo do nagle gospodarske krize. Vladajoča elita se je zaradi strahu pred ponovnim izbruhom nasilja in zaradi ublažitve ekonomske krize odločila dopustiti razcvet trgovini z drogo. Dohodki, ki jih je prinašala droga, so omogočili Kolumbiji, da se je izognila krizi plačilne bilance, povzročene z visoko ceno nafte, obenem pa je ta situacija privedla do sodelovanja med vladajočimi družinami in trgovci z drogo (Jordan, 2000: 223, 224).

Trgovina z drogami se je začela s pridelavo marihuane in njenim izvozom v zahodne države. Svoj višek je trgovina z drogami dosegla, ko so se Kolumbijci usmerili na pridelovanje

¹⁵ ELN: Je prokubansko gibanje pod vodstvom Fabia Vasqueza Castana. Njeni pripadniki so izvirno prihajali iz vrst študentov srednjega sloja, vključevala pa je tudi nekaj katoliških duhovnikov. Danes ima okoli **3.500** članov in nekaj pripadnikov mestne milice, še vedno deluje na severovzhodnih obronkih Andov. V sedanosti svoje napade usmerjajo na multinacionalna naftna podjetja, ki delujejo v regiji Casanare. Ugrablajo tuje uslužbenke večjih korporacij in zahtevajo odkupnino. Od kmetov, ki gojijo koko in opijski mak zahtevajo plačevanje za zaščito. Napadajo pa tudi vladna prizadevanja za izkoreninjenje koke.

¹⁶ EPL: je manjše gverilsko gibanje, ki sledi maoistični ideologiji. V sedanosti šteje okoli **500** članov.

¹⁷ AUC: Je krovna organizacija, ki združuje vse glavne lokalne in regionalne paravojaške skupine, ki se borijo proti kolumbijski marksistični gverili. Njihov cilj je osvojitve področij, ki so jih zavzele oz. kolonizirale gverilske skupine. AUC naj bi pred gverilo ščitila svoje sponzorje - predvsem pripadnike ekonomskih elit in preprodajalce drog. V zadnjih letih je vse bolj dejavna na področju trgovine z drogami. Okoli 70 % operativnih stroškov naj bi prihajalo iz trgovine z drogo. Vse bolj cvetoča trgovina z drogo je dala AUC velik vpliv in politično moč. Oblasti jo vidijo kot protiutež FARC in ELN – silo, ki je sposobna bojevati se proti gverili (kar ne uspeva kolumbijskim oboroženim silam). V osemdesetih letih so večino orožja in urjenja dobivali s strani kolumbijskih oboroženih sil. Danes ima organizacija okoli **10.600** pripadnikov in deluje na severozahodu države, kjer je najmočnejša. Po letu 1999 pa je vse bolj prisotna v ostalih severnih in jugozahodnih departmajih. Odgovorna je za večino okrutnih dejanj v državi, posebno proti civilistom (politični umori ter preseljevanje oseb). Njene »tarče« so: privrženci gverile, politiki, policisti in sodniki (vse: <http://www.stage.gov/s/ct/r/s/pgtrpt/html/19987.htm>, 7.5.03, Military Balance 2002/2003: 2002, <http://www.ict.org.il>, 7.5.03).

kokaina. Na vse večje povpraševanje ZDA po kokainu¹⁸ so se odzvali z razvojem novega sistema, ki spominja na pravo industrijo. Pred tem je vse potekalo na bolj enostaven način. Ljudje »mule« so tihotapili kokain v svojih telesnih organih, kovčkih in oblačilih. Vse večje povpraševanje po kokainu je sprožilo organizacijske spremembe znotraj kartelov, ki so se ukvarjali s preprodajo kokaina. Preprodajalci so morali izpopolniti proizvodnjo in transport, ki nista zadostovala vse večji količini pošiljk. Začeli so uporabljati vse bolj napredne tehnike transporta: lastna letala, ladje in podmornice. Vse večji pomen so dobili posamezniki, ki so znali slediti razvoju in ga izkoristiti. Kokainska industrija je morala oblikovati novo organizacijsko in hierarhično strukturo. Preprodajalske organizacije – karteli – so si razdelili področja delovanja. Najbolj močna in znana kartela sta bila kartela iz mesta Cali in Medellin. Vodja medelinskega kartela je bil zloglasni Pablo Escobar¹⁹. Karteli so sodelovali pri izvozu pošiljk, drugače pa so vzpostavili neuradno delitev dela. S pojavom kartelov se je močno povečala stopnja nasilja v državi. S pomočjo svojega bogastva in vpliva jim je uspelo znotraj države ustvariti velik vpliv in moč. Bili so tudi politično dejavni. Podpirali so kampanje posameznih politikov ali pa so sami ustanovili svoje stranke (Carlos Lehder je imel stranko *Movimiento Latino Nacional*).

Nobena država ni plačala tolikšne cene za svoje sodelovanje z ZDA v vojni proti drogami kot Kolumbija. Kolumbijski »drug lordi« so naročili usmrtitve številnih vladnih uradnikov, vključno s stotinami policistov, sodnikov, novinarjev, državnih tožilcev, več ministrov, treh predsedniških kandidatov, guvernerja in več policijskih poveljnikov. Vendar pa neposredni frontalni napad trgovcev z drogami proti političnim oblastem ni edina grožnja za državo. Kokainski dohodki podpirajo nasilne desničarske milice, ki terorizirajo kolumbijsko podeželje in so odgovorne za velik del umorov. Milice - znane kot oddelki smrti (*death squads*) - paravojske, samoobrambne skupine in privatne vojske hočejo kolumbijsko družbo očistiti levičarskih in deviantnih elementov, posebno gverilskih organizacij, ki že desetletja uničujejo Kolumbijo. Poleg mrtvih oddelkov so se proti gverili borile tudi policijske in vojaške enote. Nekatere uradnike so obtoževali zavezništva z mrtvimi oddelki, ker naj bi ignorirali in

¹⁸ Od vsega kokaina, ki pride na tržišče ZDA, je 80-90% kokaina kolumbijskega izvora.

¹⁹ Pablo Escobar je bil ustanovitelj Medellin kartela. Zdržal se je s tihotapcem marihuane Carlosom Lehderjem, ki je vodje kartela prepričal, da lahko za transport kokaina uporabljajo majhna letala in kokain tihotapijo neposredno v ZDA. Sredi osemdesetih let se je kartel uprl grožnjam države zaradi izročanja preprodajalcev v ZDA. Escobar je odgovoren za stotine umorov vladnih uradnikov, policistov, tožilcev novinarjev in naključnih žrtev. Decembra 1993 je oblastem uspelo ubiti Pabla Escobarja. Ostale pomembnejše može tega kartela je država odstranila že pred tem. K uničenju kartela Medellin je veliko pripomogel kartel Cali. V letu 1995 je državi uspelo ujeti tudi večino vodij Cali kartela, nekateri pa so se prostovoljno predali (Riley: 1996, <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/drugs/business/inside/colombian.html>, 27.9.02).

podpirali umore, ki so jih izvršili mrtvi oddelki. Kolumbijski »drug lordi« naj bi bili posredno ali neposredno odgovorni za večino nasilja, ki naj bi uničevalo Kolumbijo. Od zgodnjih začetkov zgodovine kartelov naj bi bili trgovci z drogami znani po tem, da so vladnim oblastem nudili *plata o plomo* (srebro ali puškino zrno) možnost izbire med sodelovanjem s preprodajalci (korupcijo) ali smrtjo (Riley, 1996: 155, 156).

Preden sta vlada in družba spoznali razsežnost grožnje, ki jo je predstavljala trgovina z drogami, so bile dejavnosti preprodajalcev, kartelov in gverilskih skupin že močno razširjene. Ko jih je vlada izzvala, so se maščevali in sprostili krog nasilja, ki se nadaljuje še v sedanjosti. V primeru Medelinskega kartela, v času Pabla Escobarja, se je nasilje stopnjevalo v izbruh narkoterorizma (neposreden napad na državo, da bi jo prisilili na opustitev politike izročanja ZDA). Preprodajalci so najemali tudi paravojske, da bi pred napadi gverile branili na novo pridobljene ranče. Paravojaške skupine, ki jih je izvirno oblikovala vojska, so vedno bolj uporabljale ofenzivo in ubile mnogo civilistov v njihovi protigverilski vojni (West, 2001: 254).

4.3. Narkoterorizem

Pojem narkoterorizma je težko definirati. Najprej se pojavlja vprašanje, ali so narkoteroristi dejanski preprodajalci drog, ki uporabljajo terorizem proti civilistom za širjenje svojega političnega programa (v tem primeru bi lahko govorili o kartelih, ki so uporabljali »teroristične« tehnike proti državi, ker jim je grozila z izročanjem na sojenje v ZDA) ali so narkoteroristi naprej in predvsem teroristi, ki slučajno (ko ni več državnih sponzorjev) uporabljajo denar, pridobljen z drogami, za širjenje svojih načel ter idealov (FARC, ELN se sami začneta ukvarjati s preprodajo drog). Preden lahko definiramo neko dejanje za terorizem, je potrebno ugotoviti cilje teroristov, ki se ponavadi usmerjajo na državo in njene voditelje (politična narava ciljev).

Problem, ki otežuje pravilno razumevanje pojma (glede na definicije terorizma), je tudi, da večina skupin, ki so udeležene v preprodaji ali proizvodnji drog in jih imenujemo teroristične, ne ustreza tradicionalnim definicijam terorističnih ali uporniških skupin.

Razlika se pojavlja tudi pri elementu političnosti, ki ga bi moral (po definiciji) vsebovati terorizem. Po mnenju Bojana Dobovška pri narkoterorizmu ni nujno prisoten element političnosti, ker gre pri sodelovanju lahko samo za ekonomske zadeve. Če pa se hočejo

znebiti določenih politikov ali drugih državnih uradnikov, je element političnosti prisoten. Pri razumevanju obojestranskih interesov je potrebno dobro poznati ozadje njihovih poslov.

Menim, da je narkoterorizem le ena izmed oblik »propagande«²⁰ ameriške administracije, kajti pojem težko umestimo med klasične definicije terorizma. Ko so se politiki ZDA konec osemdesetih let začeli ukvarjati s problemi trgovine z drogami (kokainom) in problemi uporništva v andskih državah, so najprej uvedli pojem »narkogverile«. Njen fenomen naj bi bil rezultat odnosa med gverilskimi organizacijami in preprodajalci drog, ki so bili v skupnem zavezništvu. Njihova skupna strategija je bila spodkopavanje miru in zasledovanje določenih interesov (nezakonitih), omogočala pa naj bi jim njihovo preživetje.

Nekaj let kasneje je ameriška administracija²¹ nekatere gverilske skupine preimenovala v teroristične skupine in vzpostavila nov pojem – »narkoterorizem«²². Sedaj so lahko pod krinko vojne proti trgovini z drogami vodili (vodijo) tudi politiko protiuporništva in protiterorizma.

Problem terorizma in njegove povezanosti s trgovino z drogami bi bilo najbolj primerno uvrstiti v pojavno obliko terorizma, kot jo navaja Alojz Kovšca. Kovšca (Kovšca: 1996) uporablja pojem notranji terorizem nedržavnih subjektov²³. Znotraj tega pa razlikuje več tipov protidržavnega terorizma. Za pojavno obliko terorizma, ki se pojavlja v Kolumbiji (in Peruju), se mi zdi najbolj primeren (njegov) pojem terorizem kriminalnih organizacij. Osnovni motiv kriminalne dejavnosti kartelov ter ostalih preprodajalcev je ustvarjanje dobička, pri čemer imajo civilne žrtve postranski pomen.

Meja med klasičnim kriminalom in terorizmom ni ostro določena, ker so metode delovanja kriminalnih organizacij skoraj identične terorističnim, le da je njihova aplikacija bolj selektivna in usmerjena na neposredno pridobivanje materialne koristi. V določenih pogojih kriminalna dejavnost lahko preide v teroristično (Kovšca, 1996: 21).

²⁰ Po mojem mnenju se prioritete ameriške zunanje politike spreminjajo v skladu z njihovimi interesi, ki jih imajo v drugih državah. Zato temu primerno razvijajo svojo propagando (s katero lahko prikrijejo tudi skrite interese).

²¹ Ameriška administracija je šele konec devetdesetih let gverilsko skupino Revolucionarne oborožene sile (FARC) določila za teroristično skupino.

²² Vsebinsko pojma se v bistvu ni spremenila, ker so gverilske skupine samo preimenovali v teroristične.

²³ Notranji terorizem nedržavnih subjektov je naperjen proti državnim organom, inštitucijam in simbolom znotraj matične države. Protidržavni terorizem deluje dvotirno: z rušenjem državnega aparata (akcije proti državnim organom in ustanovam) in z ogrožanjem civilnega prebivalstva, s čimer se ruši legitimiteta ter diskreditira družbena vloga države) (Kovšca, 1996: 18).

To se je zgodilo v Kolumbiji, kjer je kartelom s korupcijo, izsiljevanji in nasiljem uspelo prodreti do najvišjih nivojev oblasti. Karteli so dobili tako moč, da so postali država v državi. Izvajali so kampanje nasilja, katerih cilj ni bil le neposredna materialna korist, temveč tudi zastraševanje civilnega prebivalstva in s tem vplivanje na politično življenje družbe.

Druga oblika protidržavnega terorizma, ki se pojavlja v Kolumbiji, je revolucionarni terorizem. Zanj Kovšca (1996: 18) meni, da se skriva za legitimiteto pozitivnih idej o rasni, verski, nacionalni ali socialni svobodi in enakosti. Osnovne ideje revolucionarnih terorističnih organizacij so izpeljane iz marksistično-leninistične teorije.

Razlog za ukvarjanje kolumbijskih gverilskih (terorističnih) skupin s trgovino z drogo je čisto ekonomske narave (ni več državnih sponzorjev). Vpletenost teh skupin v trgovino z drogo je samo sredstvo, s katerim lažje dosegajo svoje politične cilje.

Če govorimo o narkoterorizmu, ki naj bi bil značilen za Kolumbijo, je potrebno razlikovati med dejstvoma, da se Revolucionarne oborožene sile Kolumbije (FARC)²⁴ ukvarjajo s trgovino z drogo na dva načina:

- FARC sodeluje z ostalimi preprodajalci drog (nudi jim zaščito v zameno za plačilo). V tem primeru gre za klasično simbiozo med preprodajalci z drogami in teroristično organizacijo. Z denarjem, ki ga dobijo od skupin organiziranega kriminala, lahko podpirajo svoje dejavnosti.
- Znotraj FARC obstajajo fronte, ki se same ukvarjajo z gojenjem koke, njeno predelavo v kokain ter preprodajo kokaina. Pri tem imajo v lasti tudi svoje laboratorije. Z lastnim virom dohodka lahko financirajo svoj obstoj in nadaljnje dejavnosti. Po mojem mnenju bi pojem narkoterorizma (pogojno) lahko uporabljali samo za ta primer.

Avtorji pojav narkoterorizma opisujejo kot povezavo med terorističnimi in kriminalnimi organizacijami za doseganje obojestranskih ciljev. Pojav so prvič opazili v Južni Ameriki, ko so kolumbijski karteli sklenili pakt s terorističnimi organizacijami. Teroristi so namreč zagotovili zaščito kartelom pri pridelavi in transportu kokaina, seveda za plačilo. Po definiciji naj bi bil narkoterorizem politična zveza med teroristično organizacijo in organizirano kriminalno skupino, ki se ukvarja z drogo. Kriminalna organizacija sofinancira teroristične dejavnosti, ki v zameno zagotovijo kvazivojaško zaščito kriminalni organizaciji (Schmallegger

²⁴ Tudi ELN in paravojna organizacija AUC se ukvarjata s preprodajo drog, vendar ne v tako veliki meri kot FARC, zato sem za primer vzela FARC.

v Dobovšek, 2002: 30). To je »ameriški« pogled na terorizem, ki se (ponavadi) razlikuje od evropskega.

Po ameriški definiciji je šlo za to, da so imeli karteli (preprodajalci) kokina polja, ki jih je država hotela uničiti, zato je sprožila proti njim različne akcije (izkoreninjenje, prestrežanje...). Teroristi so v napadu države na kartele videli priložnost in začeli s preprodajalci sklepati pakte, ki so bili usmerjeni proti državi. V zameno za plačilo so začeli varovati preprodajalce in njihove operacije.

V Kolumbiji naj bi se narkoterorizem začel po letu 1984, ko je Medellin kartel usmrtil pravosodnega ministra Laro Bonilla, ki je prvi začel izvajati resnejše napade na preprodajalce drog in si močno prizadeval za izročanje preprodajalcev na sodišča ZDA. Preprodajalci so se ustrašili, ker so se zavedali, da bi jim ameriška sodišča sodila bistveno strožje kot kolumbijska, zato so sprožili krog nasilja proti državi.

Eden najbolj znanih klasičnih narkoteroristov naj bi bil Pablo Escobar, vodja Medellin kartela. Poleg tega, da se je ukvarjal s preprodajo drog, je imel tudi politične aspiracije. Hotel je priti v kongres in se zavzemal za spremembe v zunanji politiki, s katerimi bi prepovedali izročanje Kolumbijcev v ZDA. Bil je trgovec z drogami, ki je uporabljal nasilje, povezano z drogami, in terorizem za podpiranje svojih političnih, osebnih in finančnih ciljev. Z denarjem, ki ga je dobil pri preprodaji drog je lahko podpiral svoje teroristične dejavnosti. Teroristično taktiko je uporabljal proti civilistom za širjenje svojega političnega programa in za zaščito svoje trgovine z drogo.

V literaturi sem našla tudi drugačne poglede na narkoterorizem, kjer ga nekateri avtorji skušajo prikazati kot političen »mit«, ki naj bi bil orodje politike za opravičevanje interesov (predvsem ZDA) v andskih državah.

Rachel Ehrenfeld in Michael Kahan menita : »Da je povezanost mednarodne preprodaje drog s terorizmom poskus za oslabitev Zahoda, ki ga je neposredno usmerjala Sovjetska zveza s svojimi zaveznici.« Po njunem mnenju je bila pomemben akter v narko-preprodajalski zaroti tudi Kuba. Za tiste, ki so želeli problem drog videti kot rezultat globalne zarote, usmerjene proti Zahodu, in izhajajoče iz Moskve, je bil narkoterorizem s svojo globalno teorijo zarote ideja, ki se je skladala z obdobjem hladne vojne (Miller, Damask, 1996: 115-119).

4.4. Programi zmanjševanja ponudbe

Program zmanjševanja ponudbe se usmerja na uničenje industrije drog pri njenem viru. Ta vir so ljudje, ki proizvajajo, prenašajo in razpošiljajo droge.

Leta 1995 je bil v Kolumbiji sprejet prenovljen Nacionalni načrt za nadzor nad drogami. Cilj nove politike je bilo sistematično soočenje z vzroki in zmanjšanje vzrokov ter učinkov zlorabe, proizvodnje in trgovine z drogami. Predvidevali so tudi izboljšanje skupnega sodelovanja med posameznimi uradi. Nacionalni načrt je predvideval izboljšanje na področjih:

- sojenja zločinom,
- nadzora in prestrežanja,
- alternativnega razvoja,
- preprečevanja in rehabilitacije,
- mednarodnega sodelovanja (World Drug Report 1997, 1997: 266, 267).

Vlada se je že v zgodnjih osemdesetih letih odločila za zračno škropljenje marihuane in kokaina. Škropljenje je eden od načinov izkoreninjenja. Pri marihuani so dosegli uspeh, škropljenje koke pa se ni posrečilo. Škropljenje se je izvajalo predvsem zaradi političnih pritiskov ZDA, poleg tega so ga izvajala ameriška pogodbeni podjetja, ki niso pravočasno dobavljala pesticidov. Škropljenje je bilo sporno, ker naj bi imelo veliko stranskih učinkov²⁵. Večina kolumbijskih politikov ni odobraval take politike boja proti drogam.

Leta 1994 se je tedanji predsednik Ernesto Samper (1994-1998) obvezal, da bodo vsi nezakoniti pridelki koke izkoreninjeni v dveh letih. Novembra istega leta je Nacionalna policija začela z agresivnim programom škropljenja koke. Zaradi velikega pomena, ki ga ima gojenje koke za gospodarstvo mnogih podeželskih področij, so vladna prizadevanja naletela na velik odpor kmetov in ostalih prizadetih skupin

Znotraj kolumbijskih meja imata pooblastila za prestrežanje in ostale protinarkotične operacije Kolumbijska nacionalna policija in oborožene sile. V skupnih akcijah uničujejo laboratorije, nadzirajo ozemlje, prestrežajo kemikalije ter vodijo ostale preiskave. ZDA imajo v mednarodnih vodah in zračnem prostoru izven Kolumbije pravico do neposrednih akcij

²⁵ Vplivalo naj bi na zdravje ljudi ter uničevalo druge kmetijske pridelke.

proti tihotapcem, ko tovor zapusti kolumbijsko ozemlje. Američani so si leta 1997, s podpisom pogodbe s Kolumbijo, pridobili pravico pregleda kolumbijskih ladij, ki plovejo v mednarodnih vodah.

V Kolumbiji program alternativnega razvoja dopolnjuje dejavnosti prestrežanja in izkoreninjenja. Največji del pomoči prihaja prek programa Urada ZDA za mednarodni razvoj (USAID – U.S. Agency for International Development). Njihov namen je bil povečati zakonite ekonomske priložnosti, ki bi pomagale trajno opustitev nedovoljenega gojenja koke. S kmeti hočejo doseči sporazume, s katerimi bi opustili gojenje koke. V zameno so jim ponudili nadomestne pridelke in izboljšanje cestnih povezav.

Združene države Amerike (prek USAID) pomagajo reformirati kolumbijski sistem pravosodja²⁶. Dolgoročno hočejo okrepiti delovanje sodstva in posodobiti opremljenost sodišč. Pod pokroviteljstvom ZDA so urili več sodnikov, tožilcev in preiskovalcev. Šele leta 1999 je Kolumbija prvič po devetih letih spet dovolila izročanje svojih državljanov ZDA, kjer naj bi jim sodili za protinarkotične obtožbe. V skupnih operacijah med nacionalno policijo, Uradom javnega tožilca (Fiscalia) in DEA-o, so aretirali že več pomembnejših kolumbijskih preprodajalcev (Encyclopaedia on Substance Abuse, 2001). V letu 2002 je Kolumbija izročila 26 svojih državljanov v ZDA, kjer jim bodo sodili.

4.5. Državne sile, ki sodelujejo v vojni proti drogam

Na začetku izvajanja protinarkotičnih operacij je bila za njih odgovorna Nacionalna policija. Ko pa je prišlo do vedno večje povezanosti in odvisnosti med gverilo in preprodajalci, so morale svoj del nalog prevzeti tudi oborožene sile. Dodaten dejavnik, ki je zahteval vključitev oboroženih sil v protinarkotične operacije, je bil pojav paravojaških enot, ki so se vmešale v spor med gverilo in preprodajalci.

Posebno protinarkotično enoto (SANU - Special Antinarcotics Unit) so oblikovali na začetku osemdesetih let. To so bile enote nacionalne policije, ki so jih urili Američani. Velike uspehe so dosegali pri zasegih marihuane in kokaina ter uničevanju laboratorijev. V vseh

²⁶ Sodstvo je tako šibko in podkupljeno, da okoli 95 % zločinom ni nikoli sojeno, problematična je tudi slaba osebna varnost sodnikov ter njihova prezaposlenost s sodnimi primeri (Sweig, 2002: 133).

pogledih je bila to prva latinskoameriška enota za prestrežanje (Craig, 1985: 114). Danes enota pod tem imenom ne obstaja več.

Nacionalna policija: Na nacionalni ravni deluje pod pristojnostjo Ministrstva za nacionalno obrambo. S svojimi operacijami, letalstvom, obveščevalnimi in preiskovalnimi enotami nosi glavno breme kolumbijskih protinarkotičnih operacij, vključno s prestrežanjem in izkoreninjenjem. Odgovorna je za več kot tri četrtine zasegov in napadov, ki se zgodijo v Kolumbiji (Riley, 1996: 216). Prek Programa mednarodnega nadzora nad drogami (INC – International Narcotics Control), ki je pod pristojnostjo ameriškega obrambnega ministrstva, dobivajo policijske enote denarno pomoč (vsako leto najmanj 80 milijonov US\$) za izkoreninjenje pridelkov, prestrežanje, preiskave in ostale protinarkotične dejavnosti.

Kolumbijske oborožene sile: So za okoli 50 % številčnejše kot Nacionalna policija. Njihova glavna naloga je nadzorovanje in delovanje proti gverilskim silam ter upornikom, ki so razpršeni po Kolumbiji. Kolumbijske oborožene sile niso sposobne nadzirati celotnega ozemlja, ker imajo premalo vojakov za tako velik prostor. Pomembne protinarkotične obveznosti imajo od leta 1978, ko je predsednik Julio Cesar Turbay (1978-1982) poslal kolumbijske sile na polotok Guajira, da bi prekinili trgovanje z marihuano. Včasih so bile protinarkotične naloge razumljene kot odvrčanje od njihove glavne odgovornosti - obrambe pred gverilskimi uporniki, medtem ko so drugič njihovo vključevanje v protinarkotične operacije videli kot mehanizem za pridobitev večje denarne podpore in boljše opreme (Riley, 1996: 216).

Od leta 1989 je Kolumbijska nacionalna policija prejela večino ameriške protinarkotične pomoči v obliki bojne opreme, denarnih sredstev in urjenja. To se je skladalo s trditvami Washingtona, da naj bi bila policija odgovorna za naloge notranje varnosti, vključno z izkoreninjenjem in lokalnimi operacijami prestrežanja, medtem ko naj bi oborožene sile ščitile kolumbijske meje in se usmerjale na mednarodne operacije prestrežanja.

Od leta 1999 je ameriška pomoč kolumbijskim oboroženim silam – izražena kot protinarkotična pomoč, vendar namenjena za boj proti enotam na področjih pod nadzorom FARC - kot tudi podpora ZDA za vojaške obveščevalne operacije - močno narasla. Rezultat tega je vedno manjše ločevanje med protinarkotično in protiuporniško pomočjo (Tate, 2001).

Po letu 1999 je glavna prejemnica ameriške pomoči postala kolumbijska vojska. Zaradi večletnih programov škropljenja koke, se je gojenje koke premaknilo proti jugu, kjer so najmočnejša oporišča gverile FARC. FARC je močno ščitila kokina polja in izvajala napade na enote, ki so izvajale izkoreninjenje in škropljenje. Zato naj bi situacija postala prenevarna za policijske sile in njihovo dotedanjo strategijo.

Protinarkotični direktorat (DIRAN - Antinarcotics Directorate) je del nacionalne policije in sodi pod pristojnost Ministrstva za notranje zadeve. Pripadniki DIRANA so skupaj z oboroženimi silami izvajali akcije škropljenja. Leta 1999 so s pomočjo ZDA (pri urjenju) oblikovali zračno mobilno enoto za prestrezanje. Dosegli so uspehe pri uničenju laboratorijev, ki so pridelovali kokain HCL, ter ostale preprodajalske infrastrukture. Vodijo tudi preiskave in operacije proti trgovini z drogami.

Protinarkotična brigada: Znotraj kolumbijske kopenske vojske so s pomočjo ZDA oblikovali tri protinarkotične bataljone, ki sestavljajo protinarkotično brigado. Vsak od bataljonov ima okoli 900 vojakov. Ideja o oblikovanju brigade se je prvič pojavila konec leta 1998 na srečanju obrambnih ministrov regije. Urjenje prvega bataljona se je pričelo že aprila leta 1999. Leta 2001 je začel delovati tretji (zadnji) bataljon. Brigada naj bi ustvarila varne pogoje za policijske protinarkotične dejavnosti, vključno s škropljenjem iz zraka. Ukvarjajo se tudi z iskanjem in uničevanjem laboratorijev ter zaseganjem predhodnih kemikalij.

4.5. Odnos med preprodajalci drog, gverilo in paravojaškimi skupinami

Dobičkonosnosti trgovine z drogami so se začele kmalu zavedati tudi gverilske in paravojaške skupine. Odnosi med gverilo in preprodajalci so temeljili na začetni sovražnosti in nesodelovanju, kasneje pa so se začeli zaradi podobnih interesov povezovati.

Na začetku operacij med gverilci in preprodajalci so imele te operacije malo skupnega. Preprodajalci so zaradi gverilskega idealizma in političnega programa, ki je zahteval močno državo, velike reforme in antikapitalistični program, dojemali gverilo kot naravnega sovražnika. Uporniki (gverila) niso zaupali zločinskim elementom, ki so jih videli znotraj trgovine z drogami. Sčasoma pa sta ti dve »skupini« spoznali sinergijo v njunih dejavnostih. Gverilci so lahko preprodajalcem nudili zaščito, ti pa so jim zagotavljali ogromne količine denarja (posebno FARC) in dostop do uspešne nezakonite trgovine z orožjem. Trgovci so

morali za narko-operacije v conah, ki so jih nadzorovali gverilci, plačevati davke. Ko so kubanski in ostali viri orožja in denarja za gverilo postali izredno redki, so narasli domači viri s strani preprodajalcev (Klepak, 2000: 42).

Gverila, ki je sodelovala s preprodajalci, je imela od njih kar nekaj koristi. Zelo prav so jim prišle izvozne mreže preprodajalcev, namenjene za preprodajo kokaina v ZDA in Evropo, prek katerih je gverila lahko preprodajala orožje. Vendar sodelovanje med gverilo in trgovci z drogami ni vedno potekalo gladko. Situacija je bila še bolj zapletena, ker so se nekateri gojitelji koke in preprodajalci z drogami povezovali tudi s paravojskami in se skupaj borili proti gverili.

Oblikovanje paravojsk je bilo predvsem rezultat reakcij veleposestnikov na grožnje gverile v njihovih skupnostih in občutka, da vojska ni hotela in noče odločno nastopiti proti upornikom. Na začetku so oborožene sile bolj ali manj dejavno sodelovale pri njihovem rekrutiranju, organiziranju, urjenju in celo oborožitvi. Vendar pa sedaj večina paravojaških organizacij obstaja brez kakršnekoli vojaške podpore. Paravojske, ki so prisotne na ogromnih področjih države, so močno povezane s preprodajalci. Udeležene so v vse oblike prepovedanih dejavnosti. Velikokrat pobijajo neoborožene kmete - simpatizerje gverile - vendar se ponavadi izogibajo neposrednim spopadam z gverilo (Leader, 2000: 50).

Nekoč politično revolucionarne gverilske organizacije so se razvile v narkoteroristične poslovneže. Po odstranitvi generala Noriega z oblasti v Panami leta 1989 in podpisu mirovnih sporazumov v El Salvadoru je bilo revolucijsko vojskovanje v Kolumbiji nadomeščeno s trgovino z drogami in narkoterorizmom. »Nekdanja« gverila naj bi sedaj vodila kolumbijsko trgovino z drogami. V nekaj letih se je narkogverila s pomočjo tega denarja tako okrepila in povečala, da je sedaj postala še nevarnejša kot nekdanji karteli (Walker, 1998: 32, 33).

Podobnost ciljev in interesov skupin, ki so se združile v skupna zavezništva (preprodajalci-paravojske in preprodajalci-gverila) je bila odvisna od stopnje njihove ogroženosti s strani nasprotnikov ali državne oblasti. Občasna zavezništva med različnimi skupinami so bila neizogibna že zaradi tega, ker si morajo te skupine deliti isto ozemlje.

Ker gverila (FARC in ELN) nadzira velik del kolumbijskega ozemlja, lahko preprodajalci, gojitelji koke in pridelovalci kokaina svoje dejavnosti vodijo in širijo mimo državnega

nadzora in oblasti. Obe skupini sta napadali tudi kolumbijske in ameriške enote, ki so izvajale škropljenje.

4.6. Interes in vloga ZDA v kolumbijski vojni proti drogam

Kolumbijska trgovina z drogami predstavlja eno izmed glavnih zunanjepolitičnih groženj, s katerimi se v zadnjem času soočajo ZDA. V ZDA je vsako leto uvoženega približno 80-90 % kolumbijskega kokaina. Uvoz teh narkotikov ima velik vpliv na družbeno-ekonomsko stabilnost ZDA. Samo v letu 1999 sta bili približno dve tretjini protinarkotičnega proračuna ZDA v vrednosti 17.8 milijard US\$ namenjeni za prestrežanje in sorodne dejavnosti za zajezitev pretoka in posledic drog iz Kolumbije in širše andske regije.

Kolumbija je bila že od nekdaj, predvsem zaradi ekonomskih potencialov, v središču zanimanja ZDA. Ko pa se je pojavil strah pred možnostmi širjenja komunizma in pred vse večjimi posledicami trgovine z drogo, so se ZDA odločile močneje nastopiti.

Vse od šestdesetih let 20. stoletja so ZDA podpirale kolumbijske protiuporniške operacije v imenu boja proti komunizmu. Omogočale so urjenje kolumbijskih enot oboroženih sil v vojaških šolah ZDA in nudile svoje svetovalce. Z orožjem, municijo in opremo so oskrbovale kolumbijske varnostne sile. Po letu 1989, ko je padel berlinski zid in je tedanji predsednik George Bush označil trgovino z drogami kot nacionalnovarnostno grožnjo, je bila Kolumbija glavna prejemnica vojaške pomoči ZDA v Amerikah, predvsem za protinarkotične operacije (Sweig, 2002: 130).

Iz hladne vojne je Kolumbija prišla kot največji prejemnik ameriške vojaške pomoči. Sodelovanje posameznih gverilskih skupin ter preprodajalcev z drogo je vladi služilo kot dokaz, da se ameriška vojaška pomoč lahko usmeri k urjenju in oboroževanju kolumbijskih skupin zaradi boja proti gverilcem, ker se na tak način vodi tudi vojna proti narkomafiji.

Ameriški pregon Pabla Escobarja in drugih kraljev narkokartelov v Kolumbiji in drugih državah Južne Amerike, ni bil samo rezultat boja proti tihotapstvu droge, temveč tudi del strateške antikomunistične politike. Mnogo večja nevarnost za ZDA kot droge je bilo »rojstvo« in krepitev kolumbijske revščine, ki je s prihodki od koke financirala svoj socialni boj. Levičarsko nastrojeni vstajniki v Kolumbiji so povzročali Washingtonu vse večji glavobol, zato je administracija okrepila svojo vojaško podporo vladnim silam te države, ki

vodi najdaljšo vojno z gverilo na ameriškem kontinentu. ZDA uradno pojasnjujejo, da je vojaška pomoč namenjena izključno vojni proti narkomafiji, občasno pa jo v svoj prid uporabljajo proti tistim gverilcem, ki svoje orožje uporabljajo za zaščito proizvodnje heroina in kokaina (Lopušina, 2000:145).

Varnostna situacija v Kolumbiji se poslabšuje zaradi treh neprestanih in med seboj povezanih vojn: upornišva, prepovedane trgovine z drogami in rastočega paravojaškega gibanja. Ogromni dobički pridobljeni s preprodajo drog (v katero so vpletene tudi paravojske in gverila) vplivajo na gospodarstvo in družbeno življenje Kolumbije. Njeno kmetijstvo je zaradi opiranja kmetov na gojenje koke izrazito monolitno usmerjeno. Trgovina z drogo posredno zagotavlja dodatne tisoče služb (kemiki, prevozniki, piloti) in povzroča preseljevanje prebivalstva zaradi iskanja novih ekonomskih priložnosti. Preprodajalci »sponzorirajo« najrevnejše segmente družbe, ker si hočejo pridobiti njihovo naklonjenost. V nekaterih predelih države so delovali kot nadomestna vlada, ki jo je priznavalo prebivalstvo. Situacijo otežuje tudi dejstvo, da Kolumbija nima učinkovitega državnega aparata in institucij, ki bi segle izven glavnih mest.

Znotraj državnih finančnih institucij se morajo oprati ogromne količine nezakonito pridobljenega denarja. Ta denar ne bi mogel biti opran, če bi državna oblast izvajala učinkovit nadzor nad finančnimi in drugimi državnimi institucijami²⁷.

Trgovina z drogo in njena povezanost z gverilskimi (terorističnimi) organizacijami ne predstavlja nevarnosti samo Kolumbiji, ampak vse bolj tudi njenim sosedam (Venezuela, Ekvador, Peru, Brazilija). Preprodajalske organizacije širijo svoj vpliv in področje delovanja tudi prek mej in tako ogrožajo varnost in stabilnost sosednjih držav.

FARC dobiva vedno večjo moč zaradi velikih dobičkov, ki jih dobi s preprodajo drog (kokaina). Po propadu kartelov Medellin in Cali je postala tudi najmočnejša preprodajalska organizacija. Zato se postavlja vprašanje, če bi bilo uničenje FARC (in ostalih gverilskih skupin) tudi rešitev za uničenje trgovine z drogami ali pa bi z uničenjem trgovine z drogo posledično uničili tudi FARC.

Militarizaciji vojne proti trgovini z drogami še ni videti konca. Novo izvoljeni predsednik Alvaro Uribe (avgust 2002) bo povečal številčnost oboroženih sil in oborožil okoli 15.000

²⁷ Kljub kritikam tujih držav, ostaja kolumbijski finančni sistem slabo nadzorovan. Velike vsote denarja se usmerjajo v privatne banke, ki so neregulirane in zaprte za javnost (Roule, Salak, 2003: 16).

kmetov, ki bodo podpirali redne sile. ZDA so z odprto denarnico podprle njegov predlog in umaknile prepoved uporabe finančnih sredstev ZDA za skupne protinarkotične in protiuporniške operacije. V Kolumbiji je zaradi vse večje povezanosti upornišva in trgovine z drogami postalo vedno težje ločevati operacije.

5. PERU

5.1. Državna ureditev in normativno–pravna ter politična izhodišča

Peru je predsedniška republika. Glavno mesto je Lima, ki leži na zahodu države. Površina države meri 1.285,216 km², število prebivalstva pa znaša 26.100,000. Prevladuje indijansko prebivalstvo (54 %), sledijo jim mestici (32 %), belci (12 %), črnci in mulati (2 %) ter japonski in kitajski priseljenci. Leta 2001 so imeli za 54 milijard US\$ BDP. Leta 1993 je kongres sprejel novo ustavo, ki je nasledila ustavo iz leta 1979. Izvršilna oblast pripada predsedniku, ki je izvoljen za obdobje petih let. Zakonodajno oblast ima enodomni kongres s 120 člani. Člani kongresa so izvoljeni za obdobje petih let (West, 2001: 667, The Military Balance 2002/2003, 2002: 312, Natek, 2000: 620).

Predsednik republike vodi sistem nacionalne obrambe, ki se razvija tako notranje kot tudi zunanje. Naloge Nacionalne policije so vzdrževanje in ohranjanje notranjega prava in reda. Nacionalna policija zagotavlja zaščito in pomoč osebam in skupnosti. Zagotavlja skladnost z zakoni in varnost javnega ter zasebnega premoženja. Preprečuje, preiskuje in se bori proti huhodelstvu ter varuje in nadzira meje. Glavna naloga oboroženih sil²⁸ je ohranjanje neodvisnosti, suverenosti in teritorialne celovitosti republike. V skladu s 137. členom perujske ustave (govori o kriznem stanju) lahko prevzamejo nadzor nad izvajanjem notranjih zakonov in reda (Flanz, 2002: 153).

Vlada močno podpira cilje protinarkotičnih bilateralnih okvirnih sporazumov iz leta 1991 med vladama ZDA in Peruja in Konvencijo ZN o drogah iz leta 1988, katere pogodbenica je Peru od leta 1992. Peru je tudi pogodbenica Enotne konvencije ZN iz leta 1961 in njenega Protokola iz leta 1972 ter Konvencije o psihotropnih substancah iz leta 1971. ZDA in Peru so sklenile tudi Sporazum o informacijah glede finančnih menjalnih transakcij, Bilateralno pogodbo o izročanju, ki je bila podpisana že leta 1899, od leta 1998 pa potekajo pogajanja o njeni modernizaciji (julija leta 2001 je bila podpisana). Peru je z ostalimi andskimi državami pogodbenica Sporazuma z Evropsko unijo o nadzoru nad kemikalijami iz leta 1996. Z nekaterimi ostalimi latinskoameriškimi državami ima Peru bilateralne sporazume za nadzor nad drogami.

Peru je pogodbenica Medameriške komisije za nadzor nad zlorabo drog (<http://www.state.gov/documents/organization/8695.pdf>, 13.1.03). Država se močno zavzema

²⁸ Oborožene sile sestavljajo: kopenska vojska, vojno letalstvo in vojna mornarica.

za boj proti terorizmu. Podpisali so vseh 12 konvencij in protokolov, ki se nanašajo na terorizem.

Med najpomembnejšimi gverilskimi skupinami, ki ogrožata (sta ogrožala) varnost Peruja sta Svetla pot (Shining Path)²⁹ in Revolucionarno gibanje Tupac Amaru (MRTA – Tupac Amaru Revolutionary Movement)³⁰.

5.2. Razvoj trgovine z drogami in njen vpliv v državi

Glavna področja gojenja koke in večina podeželskega Peruja so na izjemno neravnem terenu, ki ima omejene povezave z mestnimi proizvodnimi in tržnimi centri. Glavne težave prestolnice Lime so bile prenaseljenost in migracije. Vlada je hotela spodbuditi migracijo izven glavnega mesta, zato je začela s kolonizacijo in programi, s katerimi so priseljencem dodeljevali zemljo. Naseljevanje so spodbujali predvsem v rečnih dolinah, največ v Zgornjo dolino Huallaga. K razvoju regije je pripomogla tudi vpeljava obrobne železnice, ki je olajšala dostop iz glavnega mesta v notranjost države. Pri spodbujanju naseljevanja niso upoštevali, da večina prsti v dolini, ki je namenjena za kmetijstvo, ni primerna za tržne tropske pridelke. Od leta 1970, ko je propadel tudi perujski kavni trg, regija ni imela pridelkov, ki bi prinašali stalen dobiček. V regijo se je naselilo ogromno ljudi, ki niso imeli možnosti za uspešno kmetijstvo, poleg tega pa jim je primanjkovalo tudi znanj o kmetijstvu. Največ se jih je zateklo k gojenju koke, ki ne zahteva nobenega posebnega kmetijskega znanja. Prst in

²⁹ SVETLA POT: Velja za eno izmed najbolj krutih gverilskih organizacij na svetu. Leta 1965 je začela delovati na podeželju ter z nasiljem ustrahovati podeželsko prebivalstvo. Začetki skupine pa segajo v čas poslabšanja odnosov med USSR in Ljudsko Republiko Kitajsko. Vodja in ustanovitelj skupine je bil univerzitetni profesor Abimael Guzman. Njen določen cilj je bil uničenje perujskih državnih institucij in njihova nadomestitev s kmečkim revolucionarnim režimom. Zavzemali so se za odstranitev tujega (predvsem) ameriškega vpliva v Peruju. Ukvarjali so se s posebnimi oblikami terorizma (bombardiranje ne glede na cilj). Napadli so skoraj vsako državno institucijo, bombardirali tuja veleposlaništva, ter izvajali usmrčitve določenih ljudi. Večina članov je prihajala s podeželja. Svoj vpliv so razširili v skoraj vse departmaje države. Skupina je bila vedno močno prisotna na področju trgovine z drogami. Abimael Guzman je bil ujet leta 1992, leta 1999 so ujeli tudi njegovega naslednika Oscarja Ramireza Duranda. Večina članov skupine se je predala že kmalu po aretaciji Guzmána. Danes ima skupina okoli 600 pripadnikov.

³⁰ MRTA: Ustanovljena je bila leta 1984 iz radikalno levičarskih organizacij MTA in MIR-IV. Skupina sledi markistično-leninistični ideologiji. Njihov cilj je bil osvoboditev države izpod imperialističnega vpliva in vzpostavitev marksističnega režima. Predstavniško demokracijo so hoteli nadomestiti z vladavino ljudstva. Skupina je v času največje moči delovala na področju Zgornje doline Huallaga, ki so jo nadzirali gverilci in preprodajalci drog. Svoje cilje so dosegali z bombardiranjem, ugrabitvami, zasedami in usmrčitvami. Zadnji odmevnejši napad je bil napad na japonsko ambasado v Limi, kjer so zajeli več talcev. Od takrat se zelo malo govori o njih (vodja skupine ji bil ubit po posredovanju državnih oboroženih sil). Danes naj bi skupina štela od 300 do 600 članov (vse: <http://www.stage.gov/s/ct/r/s/pgtrpt/html/19987.htm>, 7.5.03, Military Balance 2002/2003: 2002, <http://www.ict.org.il>, 7.5.03).

površje, ki sta se izkazala neprimerna za običajno kmetijstvo, sta ustrezala relativno nezahtevni rastlini – koki.

Država se je vedno bolj opirala na dobičke, ki so izhajali iz preprodaje koke (največ jo je šlo v Kolumbijo) in kokaina. Gospodarstvo bi se verjetno že zdavnaj porušilo, če ne bi bilo tako odvisno od prilivov, ki so nastajali pri tem.

Od začetka perujske tranzicije v demokracijo, ki se je začela z izvolitvijo predsednika Fernanda Belaunda Terryja (1980–1985), je obstajala stalna nevarnost, da bi trgovina z narkotiki spremenila to državo v anokracijo. Industrio drog je nadzirala majhna skupina trgovcev z drogo, ki je imela nadzor nad velikim delom države. Obtožbe na račun korupcije so omadeževale mnoge perujske urade nacionalne varnosti (glej prilogo D, str: 75). Problem drog v Peruju kljub večstrankarstvu in sodelovanju državljanov na volitvah omogoča, da se lahko elita obdrži na oblasti. Elementi avtoritarnega elitizma znotraj perujske proceduralne demokracije imajo nekaj medseboj povezanih dejavnikov. Eden je ta, da obstaja lobi za koko, ki predstavlja interese gojiteljev koke v Zgornji dolini Huallaga in Cuzco. Vključuje izbrane uslužbence in skupine, ki se borijo za človekove pravice in ščiti gojitelje koke pred »zloračanjem« policijskih enot in enot oboroženih sil. Ta raznoliki lobi je politična sila, ki jo morajo upoštevati vsi kandidati, ki želijo predstavljati ta del države ali kandidirati za državni položaj. Drug element procesa ustvarjanja narkodržave, ki je podpora vladavini elite v Peruju, je nesposobnost vlade, da bi vzdrževala sistematičen program izkoreninjenja in prestrežanja droge (Jordan, 2000: 173, 178).

5.3. Programi zmanjševanja ponudbe

V Peruju se je izkoreninjenje začelo leta 1979, podpiral ga je Urad za mednarodne narkotične zadeve zunanjega ministrstva ZDA. Za vodenje izkoreninjenja je bil leta 1983 ustanovljen posebni urad z imenom CORAH (Control y Reduccion del Cultivo de la Coca en el Alto Huallaga). Kmetom so plačali do 1000 US\$ za vsak hektar, ki so ga sami izkoreninili. Zatem so dobili certifikate, s katerimi so lahko dobili kredite in tehnično pomoč za zakonite kmetijske pridelke. Vendar je v praksi večina kmetov vzela denar in zatem presadila koko na nova področja. CORAH je imel težave z dobaviteljem pesticidov, zato so morali uporabljati tehniko ročnega izkoreninjenja in zažiganja rastlin. Še bolj resen problem ogrožanja države je postal terorizem. Izkoreninjenje je povzročilo, da so se kmetje umaknili od državne oblasti in

se pridružili gverili. Izkoreninjenje se je končalo leta 1990, ko je predsednik postal Alberto Fujimori. Fujimori je menil, da je program izkoreninjenja povečal revščino kmetov in povzročil državljansko vojno. Dejavnosti uveljavljanja zakonov so se zato usmerile na prestrežanje (Lee, Clawson, 1996: 219, 220).

Okoli glavnih dolin gojenja koke (Zgornja, Srednja in Spodnja dolina Huallaga) so Peruske zračne sile povečale nadzor iz zraka. Iskali so skrite plantaže koke ter letališča, ki so jih uporabljali preprodajalci. Te doline so glavna področja gojenja koke in pridelave kokine paste ter centri nakladanja pošiljk. Nadzor nad letališči je prisilil preprodajalce k preselitvi njihovih središč v ostale regije Zgornje doline Huallaga. Oborožene sile so si pri nadzoru pomagale z vzpostavitvijo radarskih sistemov v okolici večjih preprodajalskih centrov.

V letu 1995 so perujske oblasti aretirale več večjih preprodajalcev in jih izročile v države, kjer so bili iskani. Leta 1999 so Peruske zračne sile začele izvajati program prekinitve zračnega mostu med Kolumbijo in Perujem (za tihotapljenje koke in kokainske baze v Kolumbijo ali prevoz predhodnih kemikalij v Peru so uporabljali letalske poti).

Program alternativnega razvoja se usmerja na zagotavljanje trajnih legalnih ekonomskih priložnosti za bivše gojitelje koke, vključno z rehabilitacijo plantaž kakava in kave, ki so jih opustili med »koka bumom« in diverzifikacijo kmetijskih pridelkov (banane, ananas...). Program krepi tudi lokalne oblasti in izboljšuje dostop do osnovnih služb in trgov za legalne pridelke. (Encyclopaedia on substance abuse, 2001). Veliko pomoč programu alternativnega razvoja v Peruju je nudila USAID. Usmerili so se predvsem na dve glavni dolini gojenja koke – Zgornjo dolino Huallaga in Dolino reke Ene-Apurimac.

Tudi na področju delovanja sodstva so dosegli izboljšave. Vlada je sodnikom povečala plače, s čimer so hoteli pritegniti usposobljene kandidate ter zmanjšati verjetnost korupcije. Skušali so izboljšati tudi učinkovitost celotnega pravosodnega sistema.

5.4. Državne sile, ki sodelujejo v vojni proti drogam

Protinarkotične operacije so bile predvsem naloga posebnih policijskih enot, ki so uničevale tajne pristajalne steze in laboratorije. Vojska je vstopila na območje gojenja koke leta 1984,

ko je predsednik razglasil izredno stanje zaradi prisotnosti nasilja gverile. Njihova naloga je bila odstranitev gverilske grožnje.

Perujska nacionalna policija: Protinarkotične operacije se izvajajo predvsem s pomočjo Perujske nacionalne policije, ki sodi pod Ministrstvo za notranje zadeve. Protinarkotične policijske enote zbirajo obveščevalne podatke in vodijo protinarkotične operacije. Preiskovalna enota za prepovedane droge, ki ima poveljstvo v Limi, preiskuje dejavnosti, povezane z drogami v perujskih mestih, in redko deluje na podeželju.

DIRANDRO (National Police Directorate of Counternarcotics): Je direktorat perujske nacionalne policije za boj proti drogam. Izvaja ukrepe proti preprodajalskim organizacijam in njihovi dejavnosti. S tujimi oblastmi sodeluje pri izmenjavi informacij in skupnih operacijah (predvsem na področju tromeje med Perujem, Kolumbijo in Brazilijo). Ukvarja se tudi z izkoreninjenjem rastlin koke.

DICIQ: Oddelek za kemikalije perujske nacionalne policije. Z ostalimi državami sodeluje pri zasegu in uničevanju kemikalij.

DINCOTE: Enota nacionalne policije, ki se ukvarja s protiterorističnimi nalogami.

DIRAVPOL: Letalska policija, ki nudi protinarkotično podporo operacijam DIRANDRA.

Oborožene sile: Vojaške zvrsti so kopenska vojska, vojna mornarica (vključuje marince in nekaj osebja obalne straže) in vojno letalstvo. Zvrsti so pod poveljstvom združenega generalštaba. Glavne naloge oboroženih sil so zunanja in notranja obramba - vključno s protinarkotičnimi operacijami. Po navedbah uradnikov obrambnega ministrstva naj bi se vojska, razen vojnega letalstva, izogibala prevzemu odgovornosti izvajanj protinarkotičnih nalog (Brummet, 1991).

Ker je v Zgornji dolini Huallaga neprestano prihajalo do napetosti med vojsko in policijo, je vlada izdala odlok, ki je policijske dejavnosti, povezane z bojem proti subverziji in preprodaji drog, podredil vojaškemu poveljstvu v tej dolini.

Aprila leta 1992 je takratni predsednik Alberto Fujimori (1990-2000) razglasil, da se bodo v vojno proti drogam v dolinah, kjer pridelujejo koko, vključile tudi oborožene sile. Pred tem se oborožene sile niso smele vključevati v vojno proti trgovini z drogami (možnost korupcije, kršitve človekovih pravic), kar je povzročalo negodovanje ZDA, predvsem Ministrstva za

obrambo in Zunanjega ministrstva – glavnih zagovornikov vojaške intervencije v protinarkotični vojni v Andih.

Ker je v preteklosti prihajalo do problemov koordinacije med policijskimi silami in oboroženimi silami, so izvedli pomembne institucionalne spremembe. Oblikovali so Operativno poveljstvo sil za notranje zadeve (COFI – Operative Command of the Internal Front) in postavili pravila, ki bi z oblikovanjem pooblastil Skupnega poveljstva nad ostalimi vključenimi institucijami razrešila operativne probleme.

Decembra 1995 je Alberto Fujimori preklical vključevanje vojske v vojno proti trgovini z drogami in jih zamenjal s pripadniki Peruske nacionalne policije (Soberon, 1997). V sedanjosti imajo oborožene sile spet vodilno vlogo pri protinarkotičnih operacijah. ZDA jim namenjajo pomoč v obliki denarnih sredstev in urjenja perujskih vojakov.

5.5. Odnos med preprodajalci drog in gverilo

V Peruju so se preprodajalci drog povezovali z gverilo Svetla pot, kar je še dodatno oviralo protinarkotična prizadevanja. Clutterbuck (Clutterbuck, 1995) ocenjuje, da naj bi približno 50-80 % financ za državljansko vojno Svetle poti izhajalo iz dohodkov od prodaje drog .

V Peruju je posel s kokainom glavni vir financiranja gverile. Glavni gverilski skupini, ki delujeta v Zgornji dolini Huallaga, sta Svetla pot³¹ in MRTA (Tupac Amaru Revolutionary Movement). Dokazi o narkogverilski povezavi so postali še posebno očitni septembra 1992, ko je oblastem uspelo zajeti vodjo Svetle poti Abimaela Guzman.

Gverila Svetla pot je sama preprodajala droge, organizirala gojitelje koke in pomagala pri sklepanju kolektivnih sporazumov med gojitelji koke in preprodajalci, ki so jo kupovali.

Svetla pot je tistim pridelovalcem kokine paste, ki so jo izvažali v Kolumbijo, naložila 5 % revolucionarni davek (po najbolj osnovnih izračunih naj bi to znašalo okoli 30 milijonov US\$ na leto). Temu so kasneje dodali še plačevanje za koriščenje naprav za tovorjenje proizvodov. Za vsak vzlet letala so morali preprodajalci plačati 10.000 – 15.000 US\$. Gverila Svetla pot jim je (za plačilo) omogočala uporabo letalskih stez, zaščito med poletom, vzlet in pristanek letala (Clutterbuck, 1995: 24, 44).

³¹ Čeprav se njena dejavnost nikakor ne more primerjati z nekdanjo, ko je skupino vodil še Guzman.

Preprodajalci so morali gverilcem plačevati, da so lahko delovali na določenem ozemlju. Najbolj znan perujski preprodajalec drog po imenu Vaticano je Svetlo pot oskrboval z orožjem. Gverilska skupina MRTA je preprodajalcem pomagala tovoriti kokainsko bazo v Kolumbijo. Svetla pot je zaslužila ogromne količine denarja iz »vojnih davkov«, ki so jih morale plačevati perujske in kolumbijske preprodajalske organizacije. Podobno kot FARC se je tudi Svetla pot usmerila v posel zaščite drog in služenja denarja iz različnih oblik izsiljevanja in ugrabitev za odkupnino. Za podpiranje svojih dejavnosti in operacij so izkoriščali ljudske nemire in povečanje cen koke. MRTA, ki naj bi se tudi financirala z denarjem iz preprodaje drog, naj bi s svojimi dejavnostmi prenehala po napadu na japonsko ambasado v Limi leta 1996 (Leader, 2000: 51). Trgovci z drogami so financirali Svetlo pot, ker so se počutili prešibke, da bi se učinkovito uprli njenemu izsiljevanju, in ne zaradi političnega zavezništva. Perujske preprodajalske skupine so relativno šibke, neorganizirane in odvisne od vodstva kolumbijskih skupin ter njihove logistične in oborožene podpore. Perujski preprodajalci niso razvili učinkovite skupne strategije proti Svetli poti ali MRTA. Nekateri trgovci so celo rekrutirali oboroženo gverilo kot pomoč za podreditev rivalskih skupin. Gverilci in preprodajalci so imeli skupen strateški cilj: zmanjšanje »izvrševanja zakonov« v Huallaga dolini. To jih je združilo k skupnemu nasprotovanju izkoreninjenja koke. (Lee, Clawson, 1996: 182).

Po razpadu Svetle poti je ostala dejavna frakcija Rdeča pot, ki je pod vodstvom Alberta Ramireza nadaljevala s terorističnimi dejavnostmi, financiranimi predvsem prek trgovine z drogami.

Z dobički trgovine s koko in kokainom so se poleg preprodajalcev financirale tudi oborožene sile, gverila, policija in lokalne vlade. Ko je oblastem (v sodelovanju z ZDA) uspelo prekiniti zračni most za prevoz koke in kokaina v Kolumbijo, je v perujski koka ekonomiji prišlo do krize. Cene kokinih listov in paste so se drastično znižale. Kmetje so vedno težje našli kupce za njihove pridelke. Koke ni bilo več potrebno izvažati v Kolumbijo, ker so medtem kolumbijski gojitelji koke že sami uspeli vzgojiti toliko koke, da je niso potrebovali od drugod. Dohodki perujskih kmetov so se tako znižali, da je v regiji prišlo do lakote. Gverila je uspela izkoristiti nezadovoljstvo kmetov nad državo in njeno protinarkotično politiko, ki je povzročila še večjo revščino prebivalstva. V Zgornji dolini Huallaga je dobila zadostno podporo in spet postala pomembna sila, čeprav ne tako močna kot na začetku devetdesetih let.

V devetdesetih letih je občasno prihajalo do sodelovanja med oboroženimi silami in preprodajalci drog. Sodelovanje je imelo dve obliki. Preprodajalci so se hoteli pod zaščito oboroženih sil zavarovati pred izsiljevanji gverile (Svetla pot), ki je potrebovala denar za financiranje svoje dejavnosti. Drugič pa je šlo za odkrit primer korupcije, kjer so oborožene sile preprodajalcem v zameno za plačilo nudile zaščito, obveščevalne podatke in informacije. Taka zaščita je vključevala odvrčanje enot perujske protinarkotične policije in ameriškega Urada za boj proti drogam (DEA) od preprodajalskih con ali informiranje preprodajalcev o nameranih napadih na letalske steze ali laboratorije (Lee, Clawson, 1996: 183).

V zadnjem času gibanje Svetla pot doživlja preporod, predvsem zaradi povečanega gojenja koke. Spet nudijo zaščito preprodajalcem in obdavčujejo njihove pridelke koke. Gverila je povečala tudi svojo teroristično dejavnost (avgusta 2001 so iz zasede napadli enoto protinarkotične policije).

5.6. Interes in vloga ZDA v perujski vojni proti drogam

Tako kot v Kolumbiji se tudi v Peruju pojavljajo mnenja, da naj bi bil glavni interes ZDA v Peruju boj proti državljski vojni, ki jo je vodila perujska komunistična stranka. Vojna proti drogam naj bi služila samo za krinko in bila sredstvo za doseg drugih ciljev (zmage nad uporniki).

Ker Američanom manjka vsakršne legalne krinke za intervencijo v Peruju, nima imperializem druge izbire kot vztrajati na že diskreditirani politiki prestrežanja drog (<http://blythe.org/peru-pcp/newflag/nf9801/drugw2.htm>, 6.1.03).

Glavni cilj Andske strategije v Peruju je bilo izboljšanje učinkovitosti perujskih protinarkotičnih operacij. Vojski in policijskim enotam so zagotavljali pomoč v obliki opreme, vozil, urjenja, tehnične pomoči in denarja. Vključena je bila tudi ekonomska pomoč za okrepitev in izboljšanje delovanja gospodarstva.

Glavni uradi ZDA, ki pomagajo Peruju v vojni proti drogam, so Zunanje ministrstvo, Ministrstvo za obrambo in DEA. Vsak od teh uradov ima v Peruju pisarno, ki poroča ambasadru prek narkotičnega odbora pri ambasadi za koordinacijo (Embassy's Narcotics Committee). Leta 1989 sta Ministrstvo za zunanje zadeve in Ministrstvo za obrambo ZDA

sklenila sporazum, s katerim bo vojaško osebje zagotavljalo tehnično podporo za protinarkotične operacije. Cilj DEA je zmanjšanje pretoka drog v ZDA, zbiranje obveščevalnih podatkov o organizacijah, ki so udeležene v preprodajo drog, in podpora svetovnim narkotičnim preiskavam. V Ministrstvu za obrambo sta namestnik ministra za obrambo (odgovoren za mednarodne varnostne zadeve) in direktor Urada za obrambno varnostno pomoč primarno odgovorna za zagotavljanje opreme ter urjenje perujskih vojaških in notranjevarnostnih uradov (Brummet, 1991)

Protinarkotični programi ZDA v Peruju niso bili učinkoviti in verjetno ne bodo, dokler ne bodo dosegli napredka pri premostitvi nekaterih ovir, ki ovirajo programe ZDA. Oblast Peruja ni sposobna vzdrževati učinkovitega vladnega nadzora nad vojaškimi in policijskimi enotami, ki so vključene v protinarkotične operacije. Usklajevanje in sodelovanje med vojsko in policijo ni dovolj razvito. Poleg tega so bile tako enote oboroženih sil kot tudi policijske enote obtožene kršitev človekovih pravic in korupcije.

Poleti leta 2001 je predsednik Toledo, zaradi vse večjega nezadovoljstva s politiko prisilnega izkoreninjenja in ponovne oživitve gverilskega gibanja na podeželju, začasno zaustavil operacije izkoreninjenja koke in vse nadomestne programe. Junija 2002 je vladi (končno) uspelo podpisati sporazume³² s kmeti, ki gojijo koko. Vlada bo izboljšala programe alternativnega razvoja, s katerimi bodo kmetje dobili nadomestne pridelke ter kredite. Perujski administraciji pa še vedno ni uspelo oblikovati novega zakona o drogah. V veljavi je še vedno star zakon iz leta 1978, ki ne upošteva sprememb, ki so se zgodile v letih po njegovem sprejemu.

Politika izvajanja protinarkotičnih programov ima za posledico nasprotno učinke, kot bi jih morala imeti. Peru je ena izmed najrevnejših držav³³ na svetu. Polovica perujskega prebivalstva živi v revščini. Vmešavanje ZDA in izvajanje njihove protinarkotične politike naj bi samo poslabševalo situacijo perujskega prebivalstva. Domačinom je težko razložiti, zakaj ne smejo gojiti koke, ki je del njihove zgodovine in tradicije ter obenem edini vir preživetja.

³² Za vsak hektar, ki ga bodo kmetje sami izkoreninili, bodo dobili okoli 100 US\$ in za vsak hektar, ki ga bodo sami pogozdili, 350US\$.

³³ Leta 2001 je (po podatkih Military Balanca 2002/2003) BDP na osebo znašal 2.020 US\$.

6. BOLIVIJA

6.1. Državna ureditev in normativno–pravna ter politična izhodišča

Bolivija je predsedniška republika z glavnim mestom La Paz. Površina države meri 1.098,581 km², prebivalcev je okoli 8.379,000. Večinsko prebivalstvo so Indijanci (55 %), sledijo jim mestici (30 %) in belci (15 %). Bruto družbeni proizvod (BDP) države znaša 8 milijard US\$.

V Boliviji so po državnem udaru leta 1964 sprejeli prenovljeno ustavo. Izvršilna veja oblasti pripada predsedniku republike, ki vodi kabinet (ministrski svet). Predsednik je neposredno izvoljen za obdobje petih letih. Kongres je sestavljen iz senata (27 članov) in ljudske skupščine (130 članov) (West, 2001: 163, The Military Balance 2002/2003, 2002: 310, Natek, 2000: 591).

Osnovne naloge oboroženih sil so obramba in ohranjanje nacionalne neodvisnosti, varnosti in stabilnosti države ter nacionalne suverenosti. Oborožene sile³⁴ so podrejene predsedniku republike. Nacionalna policija ima kot državna sila naloge obrambe družbe in ohranjanja javnega reda in izvrševanja zakonov na nacionalnem ozemlju. Tudi nacionalna policija je podrejena predsedniku republike (Flanz, 2000: 44).

Bolivija je pogodbenica Enotne konvencije iz leta 1961 in njenega protokola iz 1972, Konvencije o psihotropnih snoveh iz leta 1971. Prav tako je tudi pogodbenica Konvencije ZN o drogah iz leta 1988. Leta 1996 je začela veljati Pogodba o izročanju državljanov med ZDA in Bolivijo (Encyclopaedia on Substance Abuse, 2001). Bolivijska vlada je pokazala svojo predanost tudi svetovnemu boju proti terorizmu. Po 11. 9. 2001 je podpisala že devet mednarodnih konvencij in protokolov, ki se nanašajo na terorizem, v prihodnosti nameravajo podpisati še preostale od dvanajstih konvencij in protokolov o terorizmu. Junija 2002 so podpisali tudi novo Medameriško konvencijo proti terorizmu.

V literaturi sem (največkrat) zasledila, da v Boliviji ni aktivnega gverilskega gibanja. Včasih je obstajala gverilska skupina Nacionalna osvobodilna vojska (ELN - National Liberation Army)³⁵, vendar se tudi v času svojega obstoja ni ukvarjala s trgovino z drogo. V lanskem letu

³⁴ Organsko so sestavljene iz Vrhovnega poveljstva, kopenske vojske, vojnega letalstva in vojne mornarice (njihovo številčnost določa zakonodajna oblast).

³⁵ ELN: je ena izmed najmanjših gverilskih skupin, verjetno naj bi jo sestavljalo okoli 100 članov (zadnja akcija je bila izvedena oktobra 1990, zato se ne ve več ali še obstaja). Izvorno jo je ustanovil Che Guevara v šestdesetih letih 20. stoletja. Sestavljalo jo je več manjših skupin, vključno s CNPZ (Nestor Paz Zamora Comission), ki ne

(2002) v Boliviji ni bilo pomembnejših dejanj terorizma. Za nasilje v državi krivijo »cocalerose« (nezakoniti gojitelji koke), ki so bili krivi za več smrti vojakov in policistov.

6.2. Razvoj trgovine z drogami in njen vpliv v državi

Gojenje koke ima v Boliviji močne zgodovinske korenine. Komercializacija koke se lahko primerja s procesom, ki se je pojavil v Peruju. Dokončanje železnice med Santa Cruzom in Cochabambo je notranjost države odprla za naselitev. Priseljence so spodbujali z lažjim dostopom do cest in z zemljiško reformo, ki je veliko prvotne populacije osvobodila sistema latifundijske pravice do posesti. Večina priseljencev je prišla iz regije Yungas, kjer je bilo tradicionalno gojenje koke dovoljeno za osebno in zakonito uporabo. Val priseljevanja, ki je potekal v sedemdesetih letih, je pomagal oblikovati osnovo za nastajajočo kmetijsko industrijo in obenem pomagal vpeljati tržno gojenje koke v Chapare. Vendar se tržno kmetijstvo ni izkazalo za primerno osnovo, na kateri bi gradili regionalni razvoj. Po odprtju železnice, konec sedemdesetih let, je bilo bolivijsko gospodarstvo organizirano okoli izvoza osnovnih produktov in poskusov razvoja kmetijskih trgov. Svetovni kmetijski trgi za osnovne produkte so se izkazali za nestanovitne, kajti niso uspeli kot stabilni viri zaposlovanja. Podobna situacija je bila tudi na mestnih področjih in v rudarskih skupnostih. Večina ljudi, ki so migrirali v tem času, ni imela potrebnih sposobnosti in izkušenj s kmetijstvom v tropih, zato so našli nove nekmetijske priložnosti, ki jih je nudila regija. Veliko se jih je usmerilo na gojenje koke, ker zahteva zelo malo znanja o kmetijstvu in ker je bila to za njih edina dosegljiva možnost (Riley, 1996: 110, 111).

Podobno kot Peru se tudi Bolivija sooča z rastočim procesom ustvarjanja narkodržave. Kljub svobodnim in večstrankarskim volitvam, je vlada podrejena neodgovorni in korumpirani eliti. Tudi Bolivija ima pomemben lobi za koko. Ocenjuje se, da je v Boliviji, državi s 6,5 milijonov prebivalcev, okoli 70.000–80.000 gojiteljev koke. Imajo Nacionalno združenje gojiteljev koke in Nacionalni odbor za koordinacijo gojiteljev koke. Okoli 8.000 ton kokinega listja, ki ga vzgojijo bolivijski kmetje se nahaja pod nadzorom 30-40 bolivijskih preprodajalskih organizacij. Bolivijske enote za boj proti drogi lahko zasežejo samo 1-2 % nezakonite proizvodnje, katere prodaja prinese bolivijskemu gospodarstvu med 200 in 370 milijoni US\$. Tudi v Boliviji mnogi regionalni zastopniki oblasti in kandidati za predsednika

deluje več. Njihov cilj je bil napadanje tarč znotraj Bolivije (ugrabitve, bombardiranje). Včasih pa so napadali tudi ameriške interese (<http://www.ict.org.il/>, 7.5. 03).

dobivajo podporo gojiteljev koke. Čeprav obstajajo razlike med različnimi komponentami kokainskega lobija, se vse upirajo ameriški strategiji uničenja koke v Boliviji. Proces ustvarjanja narkodržave v Boliviji se je začel po gospodarskem razcvetu v času vladavine generala Huga Banzeru Suareza (1971–1978). To obdobje prosperitete je bilo financirano z velikimi tujimi posojili, ki so bolivijski dolg povečali iz 671 milijonov US\$ na 2.5 milijarde US\$. Obdobje prosperitete se je zaključilo konec sedemdesetih in na začetku osemdesetih, ko so se obresti drastično povečale in ko je na celem svetu nastopila recesija. Ko je cena kositra in nafte naglo padla, se je kapital odlil iz države. Zato je Bolivija zašla v gospodarsko krizo. Med 1978 -1982 je imela Bolivija devet predsednikov, vendar je v največjo krizo padla z državnim udarom³⁶, ki ga je 17. 7. 1980 izvedel general Luis García Meza. Na dan so prišle zveze med visokim vojaškim poveljstvom in bolivijsko trgovino z drogo (Jordan, 2000: 180, 181). Kmalu je postalo jasno, da se bo Bolivija prizadevala obdržati z naslonitvijo na trgovino s kokainom.

Bolivija slovi kot ena izmed najbolj podkupljivih držav. Preprodajalci z dobički, ki jih prinašajo droge, podkupujejo državne uradnike in državne sile, ki se ukvarjajo s protinarkotičnimi operacijami.

6.3. Programi zmanjševanja ponudbe

Leta 1983 se je vlada zaradi pritiskov ZDA posvetila ciljem izkoreninjenja koke. ZDA so denarno pomoč Boliviji ponudile pod pogojem uspešnega izkoreninjenja koke in oblikovanja učinkovitega policijskega nadzora nad narkotiki v državi. Zaradi nedejavnosti bolivijske vlade so ZDA začele s pritiski za odvzem pomoči. Leta 1988 je vlada popustila pritisku ZDA in sprejela Zakon 1008, ki določa večino gojenja koke izven tradicionalnih con gojenja koke za nezakonito. Netradicionalne cone gojenja, kot npr. Chapare, so določili za »tranzicijske« cone. V desetih letih naj bi prostovoljno izkoreninili vso koko in v zameno dobili razvojno pomoč za spodbujanje prostovoljnega izkoreninjenja. Po koncu tranzicijskega obdobja pa je postalo gojenje koke na teh področjih nezakonito (Riley, 1996: 115).

Zelo učinkovit program prestrežanja kemikalij je prisilil bolivijske trgovce, da so začeli uporabljati nadomestke za redke in drage kemikalije, ki so jih tihotapili iz sosednjih držav.

³⁶ Vojaški udar naj bi bil financiran s strani »drug barona«, ki je bil bratranec predsednika. Domneva se, da naj bi se predsednik večino svojega predsedniškega mandata ukvarjal z razvijanjem trgovine z drogami (Clutterbuck, 1995: 53).

Čistost bolivijskega kokaina se je zmanjšala, zato večina tujih trgovcev sedaj raje kupuje kokainsko bazo v Boliviji in jo v Braziliji predeluje v HCL, kjer so potrebne sestavine lažje dostopne.

Alternativne razvojne spodbude v Chaparu še naprej zagotavljajo legalne alternative koki, vendar pa zahteve za alternativni razvoj presegajo zmožnosti bolivijske vlade, da bi jih zagotovila. Dejavnosti alternativnega razvoja podpira Urad ZDA za mednarodni razvoj (USAID- U.S. Agency for International Development). V Boliviji so dosegli povečanje izvoza pomembnejših kmetijskih pridelkov. Mnogim družinam, ki so se ukvarjale z gojenjem koke, so ponudili pomoč za nadomestne programe. USAID je zagotavljal tržno in izvozno pomoč, širjenje kmetijstva, programe razvoja infrastrukture, kredite ter raziskovalne usluge.

Leta 1995 sta vladi Bolivije in ZDA podpisali Bilateralno pogodbo o izročanju, ki je začela veljati leta 1996. Pogodba govori o izročanju državljanov Bolivije, ki so zagrešili najhujše zločine, vključno s preprodajo drog. Na področju pravosodja so oblikovali Sodniški svet, ki naj bi depolitiziral izbiranje sodnikov in služil kot mehanizem za discipliniranje članov sodstva. Leta 1999 so sprejeli nov Zakon o kazenskih postopkih. Uvedli so tudi »ustne« procese, kar je izjemno skrajšalo večletno trajanje procesov (Encyclopaedia on Substance Abuse, 2001).

6.3.1. Načrt dostojanstvo (Dignity Plan)

Zaradi vse večjih pritiskov ZDA se je Bolivijska oblast pod vodstvom predsednika Huga Banzeru Suareza (1997-2001) odločila močno zmanjšati proizvodnjo koke. Dolžnost je prevzel avgusta leta 1997 in že na začetku leta 1998 predstavil program, ki naj bi v obdobju petih let zmanjšal oblast in vpliv trgovcev z drogo v državi. S tem naj bi zmanjšali probleme, ki so nastali zaradi velikega pomena trgovine z drogo (kokainom) in gojenja koke.

Vlada je namenila 952 milijonov US\$ za financiranje programa, od tega je bilo 180 milijonov US\$ namenjenih za izkoreninjenje, 700 milijonov US\$ pa za alternativni razvoj. Cilj načrta je bilo preoblikovanje regije, zato da bi v regijo pritegnili tuj kapital. Program je bil sestavljen iz štirih delov. Izjemno uspešen naj bi bil pri izkoreninjenju, prestrezanju in alternativnemu razvoju, malo manj pa pri preventivi in rehabilitaciji (<http://www.state.gov/documents/organization/8695.pdf>, 6.1.03).

Banzerjeva vlada je trdila, da protinarkotični Načrt dostojanstvo temelji na Nacionalnem dialogu³⁷, ki se je začel konec leta 1997. Vendar so se je pokazalo, da ne temelji in da nikoli ni bilo tako. Namesto tega je Načrt dostojanstvo v popolnem nasprotju z dialogom, kajti to je v osnovi militarizirana strategija za izkoreninjenje zakonite in »nezakonite« koke v Chaparu. Izkoreninjenje je imelo za posledico prihod mešanih oboroženih sil v področja gojenja koke, kjer so s silo uničevali vse na njihovi poti. Zaradi izvajanja tega načrta so morali iz regije preseliti 5000 družin (Potter: 2003).

Program je že na začetku naletel na neodobravanje javnosti, kajti prebivalstvo ga je razumelo kot napad na uničenje edinega vira preživljanja, ki jim je še ostal. Vse to je posledica dejstva, ker vlada ni (primerno) seznanila javnost z njegovo vsebino in namenom. Prisilno izkoreninjenje koke v regiji Chapare je povzročilo, da je na tisoče ljudi ostalo brez hrane in dohodkov. Ljudstvo je nasprotovalo tudi oblikovanju 14 protinarkotičnih baz.

6.4. Državne sile, ki sodelujejo v vojni proti drogam

Bolivija je bila prva med andskimi državami, ki je dovolila vključevanje oboroženih sil v protinarkotične operacije. Vlada je leta 1984 v Chapare - največja regija gojenja koke v Boliviji - poslala oborožene sile³⁸.

Oborožene sile so na območje koka con vstopile avgusta 1984 in se po nekaj mesecih umaknile zaradi konfliktov znotraj birokracije in nasprotovanja javnosti. Leta 1985 je bil izvoljen tedanji predsednik Siles Zuazo (1985-1989), ki se je obvezal, da bo rešil problem z drogami in da bo deloval z uradniki ZDA za nadzor nad drogami. V Chaparu so začele delovati elitne policijske enote. Napredek je bil storjen tudi v regiji Beni, kjer so se chaparski policiji pridružile še podeželske patroljne enote in enote zračnih sil (Craig, 1985: 107).

Oborožene sile: Na področju vojne proti trgovini z drogami se ukvarjajo z nalogami prestrežanja ter izkoreninjenja. Znotraj oboroženih sil delujejo tri vojaške protinarkotične

³⁷ Oktobra 1997 (nekaj mesecev po volitvah), so se na okrogli mizi »Bolivija proti 21. stoletju« zbrali predstavniki Cerkve, združenja sindikatov, nekaterih nevladnih organizacij, akademskih institucij in privatnih sektorjev. Namen dialoga je bilo razpravljanje in razvoj gospodarskega in družbenopolitičnega okvirja nove administracije (<http://www.worldbank.org/participation/web/webfiles/bolivia.htm>, 15.5.2003).

³⁸ Leta 1984 je predsednik Belaunde Terry razglasil Zgornjo dolino Huallaga za krizno cono in oboroženim silam odvzel nalogo boja proti drogam in jo nadomestil z bojem proti gverili SP (Kopel, 2002).

namenske sile: namenske sile »Green devils« (KoV), namenske sile »Red Devils« (VL) ter namenske sile »Blue Devils« (VM). Vse prejemajo pomoč Mednarodnega programa ZDA za nadzor nad drogami (International Narcotics Control). Njihova naloga je zagotavljanje transporta in logistične podpore policijskim enotam

Bolivajska vlada je pooblastila enoto bolivijske mornarice (ki je prej nudila le logistično podporo FELCN) za boj proti kriminalu. To naj bi bilo namenjeno predvsem boju proti drogam na bolivijskih vodah (INCSR 1997 v Smrečnik, 2000: 40).

Posebne ekspedicijske sile: Uradno ime za oboroženo enoto 1,500 bivših bolivijskih vojakov, ki jih plačujejo, oskrbujejo in urijo s pomočjo Ameriške ambasade v La Pazu. Oblikovane so bile leta 2001 kot znak Washingtonovega vključevanja v vojno proti drogami. Pomembno vlogo imajo pri poskusih izkoreninjenja koke v regiji Chapare. Pomagale naj bi bolivijskim oboroženim silam in vojaški policiji ter zmanjšale nasprotja med redno vojsko in upornimi kmeti (Faiola, 2002). Vlada njihov pojav opravičuje z izbruhom vse večje stopnje nasilja, ki so ga kmetje in ostali, ki so povezani z drogami, začeli izvajati proti državi.

Specialne protinarkotične policijske sile (FELCN – Special Drug Police Force) so bile leta 1987 ustanovljene s predsedniškim odlokom. Vodilno vlogo so imele v vojni proti trgovini z drogami, pri tem so jim predvsem na podeželju pomagale enote UMOPAR in nekatere enote oboroženih sil. Usmerjala in urila jih je DEA, pri tem pa so bile popolnoma odvisne od uradnikov ameriške ambasade za obveščanje in načrtovanje. Leta 1988 so jim bila z Zakonom 1008 podeljena obsežna pooblastila. Sile so odgovorne za izvajanje sodnih preiskav v primerih preprodaje drog (Roncken, 1997).

Februarja 1996 je prišlo do popolne reorganizacije FELCN. Pred tem je bila to mešana policijsko-vojaška organizacija. Po reformi pa je postala predvsem policijska organizacija. Glavni direktor je postal policijski častnik na aktivni dolžnosti.

Za povečanje številčnosti enot FELCN si je prizadevala predvsem administracija ZDA. Leta 2001 so začeli z dvoletnim programom za povečanje FELCN in njihovih specializiranih operativnih enot, s katerimi ščitijo bolivijske enote, ki se ukvarjajo z izkoreninjenjem. Zaradi učinkovitejšega izvajanja protinarkotične politike naj bi v prihodnosti (po vladnih načrtih) postavili tudi več baz, iz katerih bi te enote delovale.

UMOPAR (Mobile Unit of rural patrols): Je ime za mobilno enoto podeželskih patrulj, ki deluje pod vodstvom FELCN. Na začetku je delovala kot paravojaška sila za boj proti trgovini z drogami. Ukvarja se z nalogami prestrežanja, zasegi drog ter aretacijami. Skupaj z ekološko policijo so izvajali ročno izkoreninjenje koke. Tudi to enoto so oskrbovale in urile ZDA.

6.5. Vloga in interes ZDA v bolivijski vojni proti drogam

Po mnenju Grigga (Grigg, 1997) naj bi Centralni obveščevalni urad ZDA (CIA - Central Intelligence Agency) leta 1980 podpiral kokainski udar v Boliviji. Bolivija je bila določena za »poseben« projekt izkoreninjenja koke in nadzora nad drogami, še preden so se v Kolumbiji in Peruju začeli lotevati takšnih programov, kaj šele dovolili njihovo izvajanje. Leta 1986 so v Bolivijo poslali 170 ameriških vojakov, katerih naloga je bila pomoč državnim oblastem v boju proti preprodajalcem ter pri uničevanju njihovih predelovalnih laboratorijev – to je bila prva taka uporaba oboroženih sil ZDA v tuji protinarkotični kampanji.

Glavni namen ZDA v Boliviji je trajna odstranitev Bolivije kot proizvajalke kokinih listov za pridelavo kokaina. Po letu 1997 je ZDA in bolivijski vladi uspelo uničiti ogromne količine koke³⁹. Po uničenju koke ZDA pomagajo (prek različnih uradov) pri pospeševanju gospodarskega napredka in uvajanju alternativnih dovoljenih pridelkov. S svojimi vojaki in pogodbenim osebjem pomagajo enotam bolivijskih protinarkotičnih sil pri prizadevanjih za prekinitev proizvodnje kokaina znotraj Bolivije, prestrežanju in uničenju koke in kokaina ter predhodnih kemikalij. Pomagajo tudi pri zmanjšanju in uničenju trga, namenjenega za domačo uporabo kokaina in ostalih prepovedanih drog.

Oddelek za narkotične zadeve ZDA v La Pazu (NAS - Narcotics Affairs Section) neposredno podpira in pomaga vsem silam za izkoreninjenje in prestrežanje (policijskim, vojaškim in civilnim) (<http://www.state.gov/documents/organization/8695.pdf>, 6.1.03).

Vlada ZDA pospešuje delovanje sodstva s pomočjo projektov za modernizacijo pravosodnega sistema in izboljšuje »profesionalizem« znotraj sodne veje oblasti.

³⁹ V letu 2003 spet opažajo izjemno povečanje plantaž koke

Redno se sestaja dvo-nacionalna komisija, ki ji predsedujeta veleposlanik ZDA in podpredsednik Bolivije. Sestavljajo jo bolivijski predsednik vlade, minister za obrambo, minister za kmetijstvo, ostali pomembni bolivijski uradniki in protinarkotični uradniki veleposlaništva ZDA v La Paz-u. Njihova naloga je opazovanje napredka pri ciljih, ki so bili postavljeni v protinarkotičnem sporazumu⁴⁰ med ZDA in Bolivijo v letih 1998 in 1999 ter preučevanje novih programov in spodbud. Veliko ameriških vladnih uradov za uveljavljanje zakona, vključno z DEA in Carinsko službo ZDA, zagotavlja urjenje za bolivijsko nacionalno policijo in vojaške enote namenjene za protinarkotične programe (Encyclopaedia on Substance Abuse, 2001).

Bolivija je edina od obravnavanih držav, ki nima problema z gverilo in povezanostjo gverilskih in preprodajalskih skupin. Vendar se v toliko večji meri srečuje s problemom korupcije, ki sega do najvišjih nivojev oblasti, zato se je s problemom trgovine z drogo nesmiselno ukvarjati na njenih najnižjih ravneh, dokler ne rešijo problemov na najvišjih ravneh države.

Zaradi številnih uporov kmetov, ki gojijo koke, se je bolivijska vlada odločila, da bo kmetom v regiji Chapare dovolila gojiti določeno količino⁴¹ koke. Njihova odločitev je močno razburila vlado ZDA, ki meni, da bo ta odločitev slabo vplivala na dosedanja prizadevanja za uničenje trgovine z drogo.

Čeprav naj bi bila Bolivija »zgodba o uspehu« protinarkotične politike ZDA, ker je med leti 1997-2001 bolivijskim oblastem uspelo izkoreniniti 40.000 hektarjev koke, se stanje spreminja, ker kmetje množično širijo nova polja koke. Vedno večje količine kokainske baze se iz Bolivije tihotapijo v Brazilijo in v Evropo.

⁴⁰ ZDA bi financirale nadomestna plačila kmetom v zameno za uničenje koke. Sporazum je naletel na številne kritike, ker je bil njegov poudarek na zatiranju in uničenju proizvodnje koke in ne na razvoju alternativnih pridelkov.

⁴¹ Približno 15.000 kmetom naj bi dovolili gojiti 1/5 akra koke (samo dve žetvi).

7. PRIMERJALNA ANALIZA

7.1. Tradicija gojenja in uporabe koke

V nasprotju z Bolivijo in Perujem, kjer kmetje že stoletja gojijo in žvečijo kokine liste (v Boliviji že več kot 1.500 let), je bila v Kolumbiji ta praksa omejena na nekaj manjših skupin prvotnih prebivalcev.

Gojenje koke ima v Peruju in Boliviji močne zgodovinske korenine. Koka je pomembna kot ekonomska in kulturna dobrina. Iz nje so pridelovali zdravila, delali čaje, uporabljali so jo tudi kot vir energije za fizične delavce. Že tako revni ljudje so s pomočjo koke tešili svojo lakoto, premagovali utrujenost in višinsko bolezen. Zaradi neuspelega razvoja kmetijstva je koka postala zelo pomembna ekonomska dobrina, ki je nadomeščala ostale komercialne pridelke in dohodke.

V Peruju ni bila uporaba koke nikoli uradno prepovedana. Nepredelane kokine liste se lahko prodaja in žveči, ker so zakoniti. Uporablja se jih za komercialno proizvodnjo kokinega čaja, ki je znan kot zdravilo za trebušne in višinske bolezni.

V Boliviji je bilo leta 1989 odločeno, da je vsaka posest drog, ki so na seznamu drog Enotne Konvencije, prepovedana. Bolivijski protinarkotični zakon dovoli gojenje 12.000 hektarov površin koke za potrebe tradicionalnih trgov za kokin čaj in žvečenje. Njihovi kokini listi naj bi bili najboljše kvalitete, ker vsebujejo visoko stopnjo alkaloidov. Zaradi vse večjega povpraševanja ZDA po kokainu so se v Boliviji začeli v šestdesetih letih usmerjati v komercializacijo koke.

Kolumbija ostaja edina država v regiji, kjer je vsako gojenje koke popolnoma nezakonito. Prepoved je bila sprejeta leta 1988. Zakonodajalci so hoteli dokazati, da v Kolumbiji ni bilo tradicije gojenja koke, preden so gojenje koke vpeljali preprodajalci. Izjeme niso naredili niti pri Cauci, močni indijanski državi na kolumbijskem jugu, kjer res obstaja starodavna tradicija gojenja koke za lokalno medicinsko in religijsko uporabo (Weinberg, 1991).

7.2. Izkoreninjenje

Države uporabljajo različne načine izkoreninjenja koke. Čeprav so ZDA zahtevale zračno škropljenje koke, se niso vse države strinjale s tem. Bolivija ni popustila pritiskom ZDA in se

je lotila ročnega izkoreninjenja. Izkoreninjenje je potekalo prostovoljno, ker so se bali uporov kmetov. Samo v Chaparu, področju, določenemu za tranzicijsko cono, so kmetje dobili kompenzacije za uničen pridelek. V vseh drugih regijah pa so izvajali izkoreninjenje brez kompenzacije. Ko je na področje Chapara prišla vojska in prevzela naloge izkoreninjenja, kmetje niso bili več upravičeni do kompenzacij. V Peruju so ZDA poskušale izvajati prisilno izkoreninjenje (policijske enote, ki jih je podpirala DEA, so začele z ročnim izkoreninjenjem v Zgornji dolini Huallaga), vendar so bili rezultati zelo slabi. K zmanjšanju pridelka kokinih listov v Peruju je v resnici močno prispevala bolezen (fungus), ki je napadla rastline in uničila pridelek. Poleg tega je perujska gverila Svetla pot napadala enote, ki so izvajale izkoreninjenje. V Kolumbiji je imelo izkoreninjenje večjo podporo kot v Peruju in Boliviji. Leta 1983 se je vlada odločila za uporabo zračnega škropljenja pridelkov koke. Zaradi nasprotovanja so morali začasno zaustaviti zračno škropljenje, vendar sedaj z večjimi denarnimi sredstvi ZDA škropljenje spet dobiva vse večjo veljavo.

7.3. Oblikovanje narkodržave

Države andske regije se že več desetletij soočajo s politično nestabilnostjo. K temu pa je močno pripomogel tudi velik vpliv trgovine z drogami. Vlade, organizirani kriminal in kriminalizacija globalnega finančnega sistema s svojim vzajemnim delovanjem pomagajo krepiti proces oblikovanja narkodržave (glej prilogo C, str: 74).

Leta 1998 je Kolumbija (glej prilogo E, str: 76) na indeksu kazalcev stopnje oblikovanja narkodržave dosegla 5. stopnjo – napredno. Mnogi ministri in policijske službe (nekatero prostovoljno, druge ne) sodelujejo z organiziranim kriminalom (Jordan, 2000: 228). Čeprav ima Kolumbija med temi državami najdaljšo tradicijo demokracije, je najbolj prizadeta zaradi trgovine z drogami. Peru je glede na indeks pokazateljev stopnje oblikovanja narkodržave verjetno na 4. kritični stopnji preoblikovanja države v narkodržavo. Tudi Bolivija je glede na pokazatelje dosegla 4. kritično stopnjo, vendar kaže tudi znake nekaterih elementov 5. napredne stopnje. Bolivija je med najbolj podkupljivimi državami na svetu, zato je zelo privlačna za mednarodne kriminalce.

7.4. Programi zmanjševanja ponudbe

ZDA so aktivno delovale (in delujejo) v vseh treh državah. Poleg pomoči, ki so jo nudile njihove oborožene sile in ostala pogodbeno podjetja, je sodeloval tudi Urad ZDA za

mednarodni razvoj (USAID). V Kolumbiji protinarkotična pomoč ni bila uporabljena samo za izvajanje protinarkotičnih ciljev, ampak tudi za povečanje obrambnih sposobnosti Kolumbije pred notranjimi grožnjami njeni politični strukturi. V Peruju so morale ZDA sredi devetdesetih let, opustiti večino svojih protinarkotičnih ciljev, zaradi groženj, ki so jih predstavljali Svetla pot, močno rivalstvo med oboroženimi silami in policijo, udar predsednika Fujimorija leta 1992, sestrelitev ameriškega letala z misijonarji (s strani perujskih OS, ker so posadko zamenjali za tihotapce).

V vseh treh državah so ZDA s pomočjo svojih uradov in služb izvajale politiko izkoreninjenja, prestrežanja in alternativnega razvoja (v najmanjši meri) (glej prilogo G, str: 77). Leta 2002 se je pričelo izvajanje Andske protinarkotične iniciative (komponente Andske regionalne iniciative (glej prilogo H, str: 78).

S pomočjo ZDA so države uspele (začasno) zmanjšati gojenje koke, dostopnost predhodnih kemikalij ter količine kokaina (čeprav v zadnjem času narašča gojenje koke v Kolumbiji, pa tudi v Boliviji in Peruju). Poleg fizičnega zmanjševanja ponudbe so morale države preoblikovati tudi svojo politiko na področju zakonodaje ter pravosodja. Države so morale pod pritiski ZDA sprejemati zakone, ki so se nanašali na droge, preoblikovati so morale svoje državne sile oz. urade, ki se ukvarjajo z drogami. V vsako izmed teh držav pa so ZDA pošiljale tudi svoje vojake in pogodbene delavce.

Tu je vlade so se odzvale pritiskom in povodom ZDA s tem, da so uzakonile nove kriminalne zakone, ki se nanašajo na preprodajo drog, pranje denarja, notranje trgovanje. Da bi se države bolje prilagodile zahtevam ZDA za pridobitev pomoči, so spremenile finančno zakonodajo in zakonodajo o poslovnih tajnostih in njihove zakone o kazenskih postopkih. Policijske enote andskih držav so »posvojile« preiskovalne tehnike ZDA. Sodišča in zakonodaja so jim sledili s potrebnimi zakonskimi pooblastili. Vlade teh držav so namenile pomembna policijska in celo vojaška sredstva za zaustavitev nezakonite produkcije drog in preprodaje drog (Nadelmann v Woodiwiss, 2001: 379).

8. ZAKLJUČEK

Na začetku diplomske naloge sem oblikovala hipoteze, s pomočjo katerih sem hotela dokazati, kako se vodi vojna proti trgovini z drogami, zakaj je do nje prišlo ter kakšne so njene posledice. Ugotovila sem, da je z njo povezanih ogromno dejavnikov. V diplomski nalogi sem prikazala le najpomembnejše, saj je problem, ki ga povzroča trgovina z drogami, preobsežen za to vrsto naloge.

1.hipoteza: Na varnost Kolumbije, Peruja in Bolivije neposredno in posredno vpliva več dejavnikov. Eden izmed njih je tudi nezakonita trgovina s prepovedanimi drogami, ki ne vpliva na varnost držav samo na nacionalni ravni, temveč tudi na regionalni in mednarodni ravni.

To hipotezo lahko v celoti potrdim. V teh državah se je trgovina z drogami tako razvila, da je postala del skoraj vseh segmentov državnega sistema. Skupine organiziranega kriminala so znotraj države vzpostavile sistem, ki deluje vzporedno z državnim. Preprodajalci drog krepijo svojo moč znotraj političnega sistema preko političnih in družbenih zvez. S tem so državi odvzeli sposobnost posedovanja tradicionalnega monopola moči nad svojim ozemljem. Državni sistem slabijo tudi milijardi dobički, ki se mimo državnega nadzora operejo in integrirajo v državno ekonomijo.

Posledica trgovine z drogo je proizvodjanje varnostnih problemov. Kadar so se gojitelji in preprodajalci drog počutili najbolj ogrožene s strani države, so začeli izvajati oborožene napade na državne uradnike in institucije. Posebno zaskrbljujoča je vpletenost gverile (terorističnih org.) v trgovino z drogami. Problem pa se še povečuje s sodelovanjem gverilskih skupin (terorističnih) in preprodajalcev, ki nastopajo proti državi. Peru ima podobne probleme z gverilo in preprodajalci kot Kolumbija.

Na regionalni ravni prihaja do povezovanja preprodajalskih skupin. Perujski preprodajalci so bili (na začetku) močno odvisni od kolumbijskih kartelov. V Kolumbiji so se operacije preprodajalcev in gverile razširile prek mej v ogromna področja brazilske regije amazonskega porečja. Kolumbijski narkouporniki delujejo preko ozemlja sosednjih držav Paname, Venezuele, Brazilije, Ekvadorja in Peruja. Preprodajalci izkoriščajo slab nadzor meja in na tak način pospešujejo regionalno gibanje drog (nasilje povezano z drogami je tudi razlog za rastoče izseljevanje prebivalstva v druge regije države ali sosednje države in problem begunstva). V Peruju po kopenskih in rečnih poteh tihotapijo kokine liste, kokainsko bazo in

kokain HCL v sosednje države. Bolivijske kokine liste velikokrat tihotapijo v severne dele Argentine. Kolumbijske skupine organiziranega kriminala so pogosto ugrabljale venezuelske državljane. Venezuela je glavna pot po kateri prek Karibov potujejo pošiljke drog, namenjene na trge ZDA in Evrope⁴². Kolumbijski begunci⁴³, ki se umikajo zaradi vse večje stopnje nasilja v državi, naj bi predstavljali družbeni in varnostni problem Ekvadorja. Poleg tega je Ekvador postal pomembna tranzitna pot za droge in orožje. V panamski džungli se lahko preprodajalci varno skrivajo in vodijo svoje operacije, kajti Panama nima svoje vojske in zato ne more učinkovito ščititi svojih meja.

Andska trgovina z drogami naj bi predstavljala eno izmed glavnih zunanjepolitičnih groženj⁴⁴, s katerimi se soočajo ZDA. Droge, predvsem kokain in heroin⁴⁵, ki prihajajo iz andskih držav imajo velik vpliv na družbenoekonomsko stabilnost ZDA. Iz ZDA prihaja največje povpraševanje po kokainu, zato domnevam, da imajo največ zasvojencev s kokainom na svetu. Preprodaja drog in njihova zloraba poleg »zdravstvenih učinkov« na prebivalstvo povečujeta tudi stopnjo nasilja na ameriških ulicah, med rivalskimi tolpmi, ki se borijo za visoke dobičke na tržišču z drogo. Prohibicija drog v ZDA in trgovine z njimi pa sta kriva za prenapolnjene zapore.

Grožnja varnosti predstavlja povezanost trgovine z drogo in ostalih dejavnosti organiziranega kriminala, s katerimi ščitijo svoje primarne interese. Poleg nasilja se ukvarjajo tudi s preprodajo orožja, pranjem denarja⁴⁶ ter »vdiranjem« v ekonomski, politični ter upravni sektor države (glej prilogo B, str 73). Ugotovila sem tudi, da je preprodaja drog mednarodni pojav, ki ne upošteva državnih meja.

⁴² Kokain se tihotapi iz andskih držav (predvsem Kolumbije) v ZDA in evropske države. Okoli 85 % kokaina, ki ga zasežejo v Evropi, potuje po morskih poteh iz kolumbijskih pristanišč. Veliko kokaina iz andskih držav gre tudi čez Karibske otoke (okoli 60 %). Vedno bolj pomembna država za kokain iz andskih držav postaja Brazilija. Od tu kokain največkrat potuje v Španijo, Italijo, Nizozemsko, Nemčijo, Francijo in Veliko Britanijo. Veliko kokaina potuje iz surinamskih pristanišč v nizozemska pristanišča. Včasih ga tihotapijo prek Španije in Nizozemske, preden ga »razporedijo« prek Vzhodne Evrope, gre preko Albanije.

⁴³ Kolumbija ima za Angolo in Sudanom 3. največjo stopnjo notranje razseljenih oseb.

⁴⁴ Nezakonita uporaba drog v ZDA vsako leto povzroči 52.000 smrti, njeni stroški so ocenjeni na okoli 100–500 milijard US\$ letno za zdravstveno oskrbo in nesreče povezane z drogami (Manwaring, 2001: 77).

⁴⁵ Kolumbijske preprodajalske organizacije se vedno bolj ukvarjajo tudi s preprodajo heroína.

⁴⁶ Kolumbija je država, ki je vodilna tudi pri ponarejanju ameriških dolarjev. Ponarejanje denarja in preprodaja drog naj bi bila povezana: iste kurirske mreže se pogosto uporabljajo za preprodajo drog in tihotapljenje ponarejenega denarja.

2. HIPOTEZA: Zaradi velikega pomena oboroženih sil⁴⁷ v političnem in družbenem življenju držav Bolivije, Kolumbije in Peruja so imele njihove oborožene sile najpomembnejšo vlogo tudi v operacijah vojne proti trgovini z drogami.

Glede na razpoložljive podatke pravilnosti te hipoteze ne morem v celoti potrditi.

Ugotovila sem, da so bile protinarkotične operacije od začetka predvsem v pristojnosti policijskih enot ali njihovih posebnih oddelkov. To naj bi se skladalo z mnenji, da naj bo policija odgovorna za ohranjanje in vzdrževanje notranjega reda in miru ter zakonov. V Kolumbiji in Peruju so se morale oborožene sile ukvarjati predvsem s problemom uporniške gverile. Oborožene sile so aktivno nastopile, ko je prišlo do povezav med uporniki in preprodajalci. Takrat se je močno povečala stopnja nasilja nad prebivalci ter enotami, ki so se ukvarjale s prestrežanjem in izkoreninjenjem. Njihova naloga je bila zaščita policijskih protinarkotičnih enot. V primeru večjih operacij proti drogam je prišlo do skupnega delovanja vojaških in policijskih enot. Težava, ki se je pojavila zaradi vključevanja oboroženih sil v protinarkotične operacije, je bila v sami naravi oboroženih sil. Izkazalo se je, da so oborožene sile med najbolj podkupljivimi elementi družbe in največjimi kršilci človekovih pravic. Tega sta se najbolj zavedala perujska predsednika Alberto Fujimori (1992-2000) in Alan Garcia (1985-1990), ki sta se upirala ameriškim pritiskom za večje vključevanje oboroženih sil v operacije proti drogam. Ko so v Peruju uspeli zmanjšati vpliv gverile Svetla pot, se je vojska spet lahko vključila v protinarkotične operacije.

Glavni razlog za to, da imajo sedaj glavno vlogo v vojni proti drogam oborožene sile, je politika ZDA. Do leta 1999 so bile policijske sile andskih držav največje prejemnice njihove materialne in denarne pomoči. Po letu 1999 pa so največji del sredstev pomoči začele dobivati oborožene sile.

Strategija ZDA (v sedanjosti) podpira protinarkotični program, ki jasno poudarja vlogo oboroženih sil nad policijo. Glede na verjetnost spopada z gverilci je samo vloga policije nezadostna.

Ameriški politiki vključevanje oboroženih sil v vojno proti trgovini z drogami opravičujejo z vedno večjo povezanostjo gverile in trgovine z drogami. Ker je problem narkogverile

⁴⁷ V Peruju je bila na oblasti od leta 1968-1980 vojaška vlada (od leta 1968-1975 levičarski vojaški režim generala Juana Velasca, od leta 1975-1980 general Morales Bermudez). Leta 1990 je bil izvoljen Alberto Fujimori, ki si je zagotovil podporo vojske, da bi zmanjšal možnost vojaškega udara, v ministrski svet je imenoval vojaške generale. Fujimori je bil na oblasti do leta 2000. Bolivija je imela vojaške vlade v letih 1938-1952, 1964-1982. V Boliviji so bile oborožene sile dejavnik v politiki vse od neodvisnosti naprej (razen med 1880-1920). In v kratkem obdobju režima Nacionalističnega revolucionarnega gibanja (MNR – Movimiento Nacionalista Revolucionario). Kolumbija je bila najbolj stabilna demokracija med temi državami. V 20. stoletju je imela samo en državni udar in vojaški režim od 1953-1957 (West, 2001: 151, 152, 253, 650, 651).

(narkoterorizma) za države postal zelo nevaren (Kolumbija, Peru), lahko oborožene sile vodijo skupne operacije proti gverili in trgovini z drogami⁴⁸. V Boliviji je militarizirano naravo reševanja problema z drogami poudarjal predvsem Načrt dostojanstvo, ki ga je v veliki meri podpirala ameriška politika.

Nasprotniki vloge oboroženih sil v vojni proti trgovini z drogami menijo, da je naloga vojske braniti meje ter nacionalno neodvisnost in ne boj proti lastnemu prebivalstvu, kot ga izvajajo oborožene sile andskih držav.

3.HIPOTEZA: Menim, da so ZDA v Kolumbiji, Peruju in Boliviji uporabile napačen pristop k vojni proti drogam, kajti militarizacija vojne proti drogam lahko le poveča konflikt znotraj države, kjer se taka politika izvaja, in povzroči nasprotne učinke od pričakovanih.

Tudi to hipotezo lahko v celoti potrdim. Glavna elementa ameriške strategije sta bila zmanjšanje povpraševanja (neuspešno) po drogah znotraj ZDA in agresiven napad na mednarodno trgovino z drogami, vendar so se usmerile predvsem na drugi del strategije in zagovarjale militarizirano naravo reševanja problema drog v državah, ki proizvajajo ali preprodajajo droge. Ker so oborožene sile andskih držav dobivale vedno večjo pomoč s strani ZDA, so se lahko številčno in organizacijsko vedno bolj krepile, vodenje operacij proti preprodaji drog pa je postalo drugotnega pomena. Večji interes oboroženih sil Kolumbije, Peruja in Bolivije je predstavljal boj proti gverili in njen poraz, protinarkotične naloge pa so postale drugotnega pomena.

V vojni proti trgovini z drogami prihaja do krepitve represivnih organov države, katerim so namenjena glavna sredstva, orožje in oprema. Oborožene sile andskih držav obtožujejo največjih kršitev človekovih pravic, poleg tega pa sta se preprodaja drog in proizvodnja drog na področjih pod nadzorom oboroženih sil še povečala. Vojaški poveljniki so bili med najbolj podkupljivimi državnimi uradniki. Prizadevanja za prestrežanje pod vodstvom vojaških (in policijskih) enot v Peruju in Boliviji so dejansko »olajšale« delo preprodajalcev, ker jim ni bilo več potrebno izvažati surovih listov koke v kolumbijske predelovalne laboratorije. Perujci in Bolivijci so sami začeli pridelovati kokain, zato se je celotna operacija pridelave kokaina konsolidirala v eni državi.

⁴⁸ Šele v času Georga W. Busha se je začelo govoriti o ameriški pomoči za boj proti gverili, ker se s tem vodi tudi vojna proti trgovini z drogami (in obratno), pred tem je ameriški kongres prepovedoval vsakršno pomoč za reševanje gverilskega problema).

Programi izkoreninjenja, ki so jih podpirale ZDA, so v Kolumbiji in Peruju povzročili vedno večjo podporo prebivalstva gverili, ker je bilo prebivalstvo nezadovoljno z izvajanjem državne protinarkotične politike. Gverila je ščitila pridelke kmetov pred vojaškimi enotami, ki so izvajale izkoreninjenje ter izvajala napade na te enote.

V Boliviji je politika izkoreninjenja v največji regiji gojenja koke – Chaparu, pripeljala do oboroženega konflikta med vojsko in koka kmeti. V Peruju menijo, da je zaradi uspešnih akcij prestrežanja prišlo do vedno večje zasvojenosti z drogami (kokainom) med domačim prebivalstvom. Ker preprodajalci niso mogli kokaina pretihotapiti čez mejo, ga je vedno več ostajalo znotraj države, postal pa je tudi lažje cenovno dostopen.

4.hipoteza: Do sodelovanja med gverilskimi skupinami, ki delujejo v Boliviji, Peruju in Kolumbiji, in preprodajalci z drogami ni prišlo zaradi enakih ideoloških prepričanj, ampak zaradi velikih dobičkov, ki jih prinaša trgovina z drogami.

Tudi to hipotezo lahko potrdim, vendar moram opozoriti, da se nanaša samo na Kolumbijo in Peru, ker sem ugotovila, da v Boliviji (aktivno) gverilsko gibanje ne obstaja.

Šele v zadnjem desetletju je prišlo do vedno večjega združevanja gverile (terorističnih organizacij) in preprodajalcev, ki imajo pogosto skupne interese in delujejo v istih regijah. Denar, ki ga gverila uporablja za financiranje svojih operacij, največkrat izhaja iz preprodaje drog. Gverila se je zaradi velikih dobičkov začela tudi sama ukvarjati s preprodajo drog⁴⁹. Odnos med preprodajalci in gverilo temelji na vzajemnosti in skupnih koristih.

Gverila, ki je včasih svoja teroristična dejanja proti državi financirala predvsem s pomočjo tujih virov prijateljskih držav (Kube, SZ), je morala po usahnitvi »prijateljskih« virov poiskati nove vire dohodkov. Uspevanje in hitra rast trgovine z drogo sta za gverilo pomenila, da lahko delujejo tudi brez zunanje pomoči. S trgovanjem z drogami so dobivali veliko večje dobičke, kot so jih dobili s preprodajo orožja, izsiljevanji ali ugrabitvami.

S pomočjo velikih dobičkov lahko gverila številčno in operativno krepí svojo bazo. Ukvarjanje z drogami jim omogoča večjo svobodo, večja denarna sredstva, hkrati pa jim omogoča večjo svobodo gibanja na različnih frontah. Preprodajalcev in gverilo ne združujejo skupni cilji, ampak skupen sovražnik – država. Motiv preprodajalcev, kot skupine organiziranega kriminala, je pridobitev čimvečjih dobičkov - zaradi osebnih koristi, medtem

⁴⁹ Gverilske (teroristične) skupine so vedno bolj vpletene v vse stopnje trgovine z drogami in proizvodnje kokaina. Ukvarjajo se z gojenjem koke, vodijo laboratorije, kupujejo predhodne kemikalije, proizvajajo kokain, vzdržujejo pristajalne steze.

ko je motiv gverile pridobiti dobiček, s katerim bi dosegli politične cilje. Gverila (temelji na ideologiji) skuša vreči vlado in preoblikovati državo. Preprodajalci drog pa si želijo samo, da jih država pusti pri miru. Skušajo se zavarovati pred posredovanjem države, da bi lahko v miru vodili svoje posle. Nekateri menijo, da se je vloga ideologije pri gverili v zadnjih letih močno zmanjšala.

Dejstvo je, da se sedaj gverilske vojne spreminjajo iz nekoč političnih in ideoloških gibanj k takim, ki temeljijo na politično-ekonomskih dejavnikih, ki naj bi jih podpirala preprodaja drog.

ZDA so izbrale napačen pristop reševanja problema, ker so se preveč ukvarjale z ekonomskimi vidiki, vidiki izvrševanja zakona in napačno strategijo reševanja problema. Svoj problem kriminala so hotele »izvoziti« v andske države. Na reševanje posledic, ki jih proizvaja trgovina z drogami znotraj teh držav, so se odzvale s tradicionalnim reševanjem problemov: več pripadnikov oboroženih sil, več denarja za oborožene sile in več orožja. Militarizacija vojne proti drogami ni nasprotno produktivna samo za nadzor nad drogami, ampak tudi za širjenje demokracije (kar naj bi bilo poslanstvo ZDA v tujih državah).

Vsaka država, ki se srečuje s problemom drog, bi morala najprej rešiti politične, družbene, kulturne ter varnostne razsežnosti tega problema. Države (tako ZDA kot andske) bi se morale ukvarjati predvsem z odpravo vzrokov, ki so pripeljali do takšnega stanja. Nezakonita trgovina s kokainom bo uspevala, dokler bo lahko izkoriščala šibkosti znotraj državne oblasti.

V Kolumbiji trgovino z drogami krivijo za državljansko vojno, vendar pa ima pri njih konflikt globlje družbene in zgodovinske korenine. Trgovina z drogami je samo posledica nestabilnosti in ne vzrok krize v državi. Dejstvo je, da zmaga nad drogami ne bo možna, dokler se znotraj države ne rešijo politični problemi, ki povzročajo nestabilnost. Uspeh na področju trgovine z drogami ne bo dosežen, dokler država ne bo sposobna sama nadzirati svojega ozemlja in poraziti gverile. Na podoben način bi lahko problem gverile reševali tudi v Peruju.

Ker so dohodki iz trgovine z drogami glavni delež lokalnega gospodarstva in pomemben del družbene strukture, so vsakršna prizadevanja za uspešno vodenje politike nadzora nad drogami obsojena na neuspeh. Ljudem, katerim je gojenje koke edini vir preživetja, je težko razložiti, kakšne so koristi njenega izkoreninjenja.

Izkoreninjenje je bilo namenjeno predvsem uničenju najšibkejšega dela trgovine z drogami - kmetom. Glavna napaka protinarkotičnih politik držav je, da ne razlikujejo med kmeti, ki so bili »prisiljeni« gojiti koke zaradi ekonomske krize (ki je nastala po propadu kmetijskih trgov), in med »industrijskim« gojenjem koke, ki so ga vpeljali preprodajalci s kokainom. Oblasti so zanemarile dejstvo, da ima trgovina z drogami prilagodljivo in fleksibilno naravo. Proizvajalci in preprodajalci kokaina ter koke, so se sposobni hitro prilagajati zahtevam trga in pritiskom državnih oblasti. Po uničenju preprodajalskih organizacij so se kmalu pojavile nove, ki so imele še bolj izpopolnjene organizacijske strukture in tehniko. Po uspešnem izkoreninjenju enega področja so se nova področja gojenja koke pojavila na drugem delu regije (učinek balona).

Menim, da je bila tudi militarizirana narava reševanja problema napačen pristop, kajti večjo vlogo bi morali dati pravosodnim institucijam, nevladnim organizacijam ter institucijam, ki bi se ukvarjale z alternativnim razvojem. Pri tem bi jim lahko pomagale razne mednarodne organizacije (ne samo ZDA). Iz dosegljivih podatkov sem ugotovila, da andske države niso nikoli zaprosile za pomoč Združenih narodov. Tako namero je objavil šele novi predsednik Kolumbije Alvaro Uribe (izvoljen avgusta 2002). Namesto prevladujoče vloge ZDA pri reševanju problema bi morali dati večji poudarek na bolj učinkovitem regionalnem sodelovanju držav (poskusi regionalnega sodelovanja so obstajali, vendar so se izkazali za neučinkovite). Ker imajo andske države podobne probleme, bi si lahko med seboj pomagale z izmenjavo podatkov, svetovalcev in strokovnjakov s tega področja. Lahko bi oblikovale medsebojne sporazume in izboljšale trgovinsko izmenjavo (predvsem kmetijskih pridelkov). Države bi morale izboljšati in prilagoditi lastno zakonodajo, morale bi se držati mednarodnih konvencij in protokolov, katerih podpisnice so. Uspešno izvajanje takšnega načina protinarkotične politike, bi zmanjšalo vlogo represivnih aparatov države.

Zdi se, da je vsak način reševanja problemov trgovine z drogami »Sizifovo delo«. Ekonomija trgovine z drogami dela po načelu ponudbe in povpraševanja in dokler bo po kokainu tako veliko povpraševanje, bodo Kolumbija, Peru in Bolivija zagotavljale ponudbo. Nezakonitost ekonomije drog je trgovino z drogami spremenila v najhitreje rastoč in dobičkonosen trg. Po dobičku, ki izhaja iz te dejavnosti, je že prehitela trgovino z nafto. Čas pa bo pokazal, ali je vojna proti trgovini z drogami, ki jo vodijo ZDA, res samo sredstvo za doseg drugih ciljev (kot mnogi menijo) in edini razlog za intervencijo ZDA v andskih državah.

9. LITERATURA

KNJIGE

1. (1997) *World Drug Report 1997*, UK: Oxford University Press.
2. Baum, Dan (1996) *Smoke and Mirrors: The War on Drugs and the Politics of Failure*. Boston, New York, Toronto, London: Little, Brown and Company.
3. Bertram, Eva, Morris Blachman, Kenneth Sharpe, Peter Andreas (1996) *Drug War Politics: The Price of Denial*. Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press.
4. Clutterbuck, Richard (1995) *Drugs, Crime and Corruption*. Great Britain: Macmillan.
5. Dobovšek, Bojan (1997) *Organizirani kriminal*. Ljubljana: Unigraf.
6. Encyclopaedia on Substance Abuse CD-ROM. Edition 2001:1 (2001) LH Publishing.
7. Flanz, Gisbert H. (2002) *Constitutions of the Countries of the World*. New York: Oceana Publications, Inc, Dobbs.
8. Hilaire, Max (1997) *International Law and the United States Military Intervention in the Western Hemisphere*. The Hague, London: Kluwer law international.
9. Jelušič, Ljubica (1997) *Legitimnost sodobnega vojaštva*. Ljubljana: FDV.
10. Jordan, David C. (2000) *Politika i droga: prljavi novac i demokratske države*. Zagreb: AGM.
11. Kotnik-Dvojmoč Igor (2000) *Preoblikovanje oboroženih sil sodobnih evropskih držav (študija primera Slovenije)*. Ljubljana: FDV.
12. Kovšca, Alojz (1996) *Terorizem – tehnika zastraševanja civilnega prebivalstva*. Ljubljana: FDV.
13. Krunić, Zoran (1997) *Strategija posrednega nastopanja: način uresničevanja agresivnih političnih ciljev brez odkrite uporabe oboroženega nasilja*. Ljubljana: Unigraf.
14. Lopušina, Marko (2000) *Mafije sveta*. Beograd: Narodna knjiga.
15. Natek, Karel, Marjeta (1999) *Države sveta 2000*: Ljubljana: Svet knjige.
16. Pezelj, Janez (2002) *Neverna prepoved*. Ljubljana: Samozaložba.
17. Riley, Kevin Jack (1996) *Snow Job: the War against International Cocaine Trafficking*. New Brunswick (USA) in London: Transaction Publishers.
18. Scott, Peter Dale, Jonathan Marshall (1998) *Cocaine Politics: Drugs, Armies and the CIA in Central America*. Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press.

19. Smrečnik, Nikolaj (2000) *Organizirani kriminal v Južni Ameriki*. Ljubljana: VPVŠ.
20. (2002) *The Military Balance 2002/2003*. London: The International Institute for Strategic Studies.
21. West, Jacqueline (2001) *Regional Surveys of the World: South America, Central America and the Caribbean*. UK: Europa Publications: Taylor and Francis group.
22. Woodiwiss, Michael (2001) *Organized crime and American power*. Toronto, Buffalo, London: University of Toronto Press.
23. Žigon, Darko (2000) *Kaj resnično veš o drogah?* Ljubljana: Center Marketing International.

ČLANKI IZ ZBORNIKOV, STROKOVNIH REVIJ, ZNANSTVENIH REVIJ

1. Adamoli, Sabrina, Andrea di Nicola, Ernesto U. Savona (1998) Organised crime across borders V (ur.) *Organized crime around the world*, Helsinki: HEUNI.
2. Chalk, Peter (2000) The »War on Drugs«: is the USA s Colombia Policy working? *Jane's Intelligence Review* 12 (12), 40-42.
3. Craig, Richard B. (1985) Illicit Drug Trafficking and U.S. - Latin American Relations. V Amos A. Jordan (ur.) *The Washington Quarterly*, 105-124. Washington: Georgetown University.
4. Dobovšek, Bojan (1997) Organizirani kriminal in terorizem: podobnosti in razlike. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo* 48(4), 407-413.
5. Dobovšek, Bojan (2002) Organizirana kriminaliteta in terorizem. *Slovenska uprava* 1(2), 30-32.
6. Flaker, Vito (1992) Normalna droga: epilog k vojni proti drogi. V (ur.) *Časopis za kritiko znanosti*, 29-36. Ljubljana: Študentska založba.
7. Gibbons, Sarah (1997) Global warning. *International police review* ,1, may/june 1997, 34-36.
8. Godson, Roy, ur. (2000) *International crime threat assesment 2000*. Transaction Periodicals consortium: Georgetown University.
9. Holmes, Jennifer S., Amin, Gutierrez de Pineres (2002) Sources of Fujimori s Popularity: Neo-liberal Reform or Ending Terrorism. V David C. Rapoport (ur.) *Terrorism and Political Violence*, 93-112. London: Frank Cass.
10. Klepak, Hal (2000) Colombia. Why doesn t the War end ? *Jane s Intelligence Review* 12 (6), 41-45.

11. Košir, Matej (2002) Vpliv nezakonite trgovine s prepovedanimi drogami na mednarodno, regionalno in nacionalno varnost. V Igor Lukšič (ur.) *Teorija in praksa*, 1034-1037. Ljubljana: FDV.
12. Laeder, Stefan (2000) Drug Money: The Fuel for global Terrorism. *Jane s Intelligence Review* 12 (2), 49-54.
13. Manwaring, Max G. (2001) United States Security Policy in the Western Hemisphere: Why Columbia, Why Now, and What is to be Done ? V Rich Paul B. (ur.) *Small Wars and Insurgencies*, 67-96. London: Frank Cass Journal.
14. Miller H. Abraham, Nicholas A. Damask (1996) The Dual Myths of »Narco-terrorism«: How Miths Drive Policy. V David C. Rapoport, Paul Wilkinson (ur.) *Terrorism and Political Violence*, 114-131. London: Frank Cass.
15. Mužič, Janez (2000) Koka je kriva za vse. *Obramba* 32 (10), 52-53.
16. Nadelmann, Ethan A. (1985) International Drug trafficking and U.S. Foreign Policy. V Amos A. Jordan (ur.) *The Washington Quarterly*, 87-104. Georgetown University.
17. Oberstar, Jože (2001) Boj proti nezakoniti trgovini z mamili in terorizmu. V (ur) *Pravna praksa – časopis za pravna vprašanja*, 1-16. Ljubljana: Zveza društev pravnikov Slovenije.
18. Roule T., Salak M (2003) FARC and Colombia s Intermeshing Economies. *Jane s Terrorism & Security Monitor* Januar 2003, 15-16.
19. Sweig, Julia E. (2002) What Kind of War for Colombia? V James F. Hoge (ur.) *Foreign Affairs* , 122-141. USA: JR.
20. Szasz, Thomas S. (1992) Motivacije za prenehanje najdaljše vojne 20. stoletja – vojne proti drogam. V (ur.) *Časopis za kritiko znanosti*, 29-36. Ljubljana: Študentska založba.
21. Walker, Gregory A. (1998a) Colombia poised to fall. *International police review*, 9, sept/oct 1998, 32-34.
22. Walker, Gregory A. (1998b) Combating a criminal insurgency. *International police review*, 10, nov/dec 1998, 22-24.

INTERNETNI VIRI

1. Amatangelo, Gina (2001) »Andean Regional Initiative: A Policy Fated to Fail«. V Foreign policy in focus, Vol. 6 (2001) No. 29, http://www.foreignpolicy-infocus.org/briefs/vol6/v6n29andean_body.html (7.11.2002).

2. Amatangelo, Gina (2001) »Militaryization of the U.S. Drug Control Program«. V Foreign policy in focus, Vol. 6 (2001) No. 17, http://www.foreignpolicy-infocus.org/briefs/vol6/v6n17drugmil_body.html (7.11.2002).
3. Blixen, Samuel (1998) The double role of drug trafficking, <http://www.copi.com/articles/double.html> (23.9.2002).
4. Bolivia Towards the 21st Century: the first National Dialogue (October 1997) <http://www.worldbank.org/participation/web/webfiles/bolivia.htm> (15.5.2003).
5. Brummet John (1991) »The Drug War: US Programs in Peru Face Serious Obstacles«. V Schaffer Library of Drug policy, <http://www.druglibrary.org/schaffer/GOVPUBS/gao/gao30.htm> (6.1.2003).
6. Changing Dynamics of Cocaine Production in the Andean Region: <http://www.usdoj.gov/dea/pubs/intel/02033/02033.html> (8.5.2003).
7. DEA Intelligence Division, International Strategic Support Section: Narcoterrorism, <http://www.state.gov/documents/organization/8695.pdf> (13.1.2003).
8. Faiola, Anthony (2002) U.S. Role in Coca War Draws Fire: Bolivian Anti-Drug Unit Paid by Washington Accused of Abuses, <http://www.rose-hulman.edu/~delacova/bolivia/coca-fire.htm> (6.1.03).
9. Galen Carpenter, Ted (1993) Declaring an Armistice in the International Drug War. V Cato Foreign Policy Briefing, No.26 (1993), <http://www.cato.org/pubs/fpbriefs/fpb-026.html> (6.1.2003).
10. Grigg, William Norman (1997) »Battle Lines in The Drug War«. V The new American Vol 13 (1997) No. 22, http://www.thenewamerican.com/tna/1997/vol13no22/vol13no22_battle.htm (6.1.03).
11. How is Latin America affected by the U.S. war on drugs, <http://www.drugpolicy.org> (6.1.2003).
12. INCSR 2002, <http://www.state.gov/documents/organization/8695.pdf> (6.1.2003).
13. International Narcotics Control 1999: Peru, http://www.undcp.org/odccp/legal_library/pe/legal_library_1997-06-13_1997-23.html (27.2.2003).
14. Jelsma, Martin (1997) »Introduction damaging side effects: The war on drugs«. V Democracy, human rights, and militarism in the war on drugs in Latin America, <http://www.tni.org/drugs/folder1/jelsma.htm> (23.9.2002).
15. Kopel, Dave (2002) »Losing the War on Terrorism in Peru«. V Nationalreviewonline, Marec 2002, <http://www.nationalreview.com/kopel/kopel.shtml> (6.1.2003).

16. Leyton, Boris (1993) »The Military Versus the War on Drugs: How much to do?«. V CSC. <http://www.globalsecurity.org/military/library/report/1993/LB.htm>, (11.2.2003).
17. Mabry, Donald J. (1989) »The Role of the U.S. Military in the War on Drugs«. V The Latin American Narcotics Trade and U.S. National Security. <http://www.questia.com/PM.qst?action=openPageViewer&docId=26446294> (6.5.2003).
18. Patterns of Global Terrorism: Western Hemisphere Overview <http://www.state.gov/s/ct/rls/pgtrpt/2002/html/19987.htm> (7.5.2003).
19. Potter, George Ann: »Is the War on Drugs Bringing »Dignity« to Bolivia?«. http://www.coha.org/WRH_issues/WRH_19_21_Bolivia_War_on_Drugs.htm (6.1.03).
20. Roncken, Theo (1997) »Bolivia: Impunity and the Control of Corruption in the Fight Against Drugs«. V Democracy, human rights, and militarism in the war on drugs in Latin America, <http://www.tni.org/drugs/folder1/roncken.htm> (11.2.2003).
21. Salinas, Carlos: Colombia in crisis, <http://www.lightparty.com/WarOnDrugs/ColombiaInCrisies.html> (27.9.2002).
22. Soberon Garrido, Ricardo (1997) »Armed Forces and the Drug War: Between Garrisons, Caletas and Borders«. V Democracy, human rights, and militarism in the war on drugs in Latin America, <http://www.tni.org/drugs/folder1/soberon.htm> (7.2.2003).
23. Soberon, Garrido Ricardo (1997) »Corruption, Drug Trafficking and the Armed Forces: An approximation for Latin America«. V Crime in Uniform. Corruption and Impunity in Latin America, <http://www.tni.org/drugs/folder3/soberon.htm> (25.3.03).
24. Soberon, Ricardo (1992) »The War on Cocaine in Peru«. V WOLA Vol 6 (1992) <http://www.drugpolicy.org/library/tlcwola2.cfm> (6.1.2003).
25. Tate, Winifred (2001) »Colombia's Role in International Drug Industry«. V Foreign Policy In Focus Policy Brief, Vol. 4 (2001), iss.30, <http://www.americaspolicy.org/briefs/2001/v4n30colo.html> (27.9.2002).
26. The Andean Strategy: »Attacking drugs by hitting the insurgency«, <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB69/part1b.html> (7.11.2002).
27. The International Policy Institute for Counter-Terrorism: <http://www.ict.org.il/> (7.5.2003).

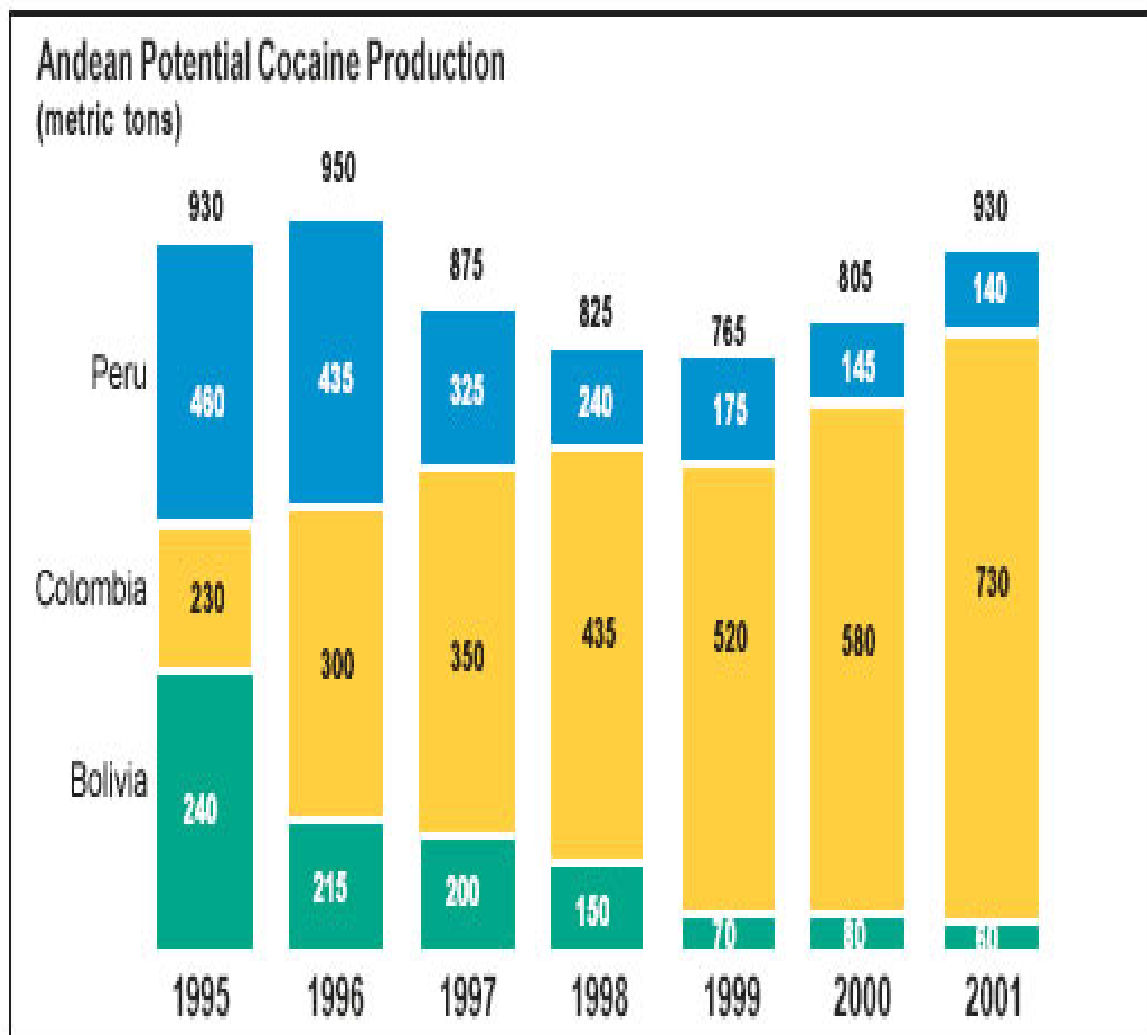
28. The Columbian Cartels (2000):
<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/drugs/business/inside/colombian.html>
(27.9.2002).
29. The new Flag Magazine (1998) »The Drug War«. <http://www.blythe.org/peru-pcp/newflag/nf9801/drugw2.htm> (6.1.2003).
30. Vargas Meza, Ricardo (1997) »Colombia: The Heresy of the Manicheans«. V
Democracy, human rights, and militarism in the war on drugs in Latin America,
<http://www.tni.org/drugs/folder1/vargas.htm> (7.2.2003).
31. Youngers, Colette (1997) »The U.S. the »War on Drugs« on the Wrong Path«. V
Democracy, human rights, and militarism in the war on drugs in Latin America,
<http://www.tni.org/drugs/folder1/youngers.htm> (7.2.2003).
32. Washington Office on Latin America: Drugs, Democracy and Human Rights Project:
U.S. Law Enforcement Overview, 2002.
http://www.wola.org/publications/ddhr_law_enforcement_overview_bolivia.htm
(31.3.2003).
33. Weinberg, Bill (1991) »Andean Drug War Update: Dissent against Washington's Drug
War Emerges as Chaos Spreads«. <http://mediafilter.org/shadows/S42/S42dea.html>,
(6.1.2003).

INTERVJU

- Matej Košir, višji svetovalec na Uradu RS za droge, Ljubljana: 20. 12. 2002.

10. PRILOGE

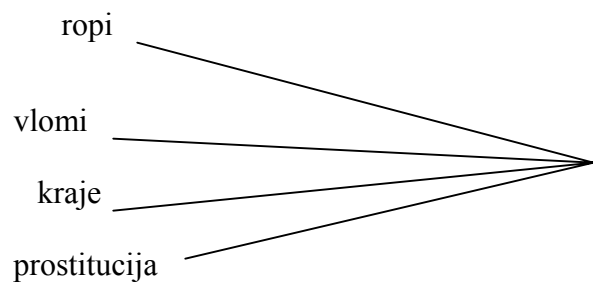
Priloga A: ANDSKA POTENCIALNA PROIZVODNJA KOKAINA

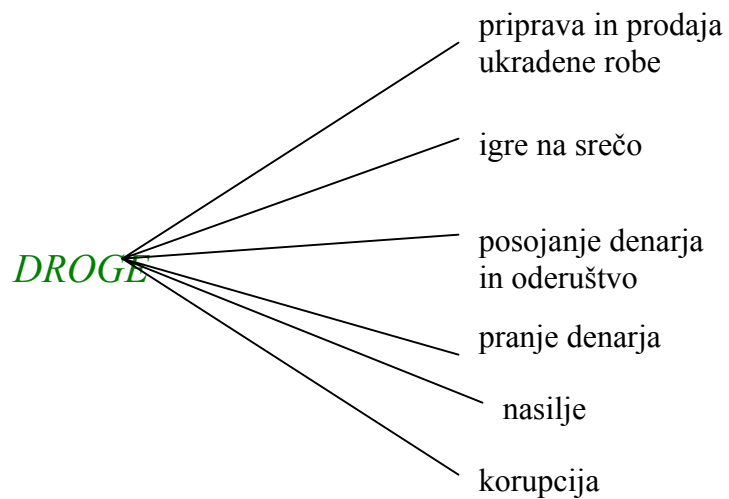
Vir: <http://www.usdoj.gov/dea/pubs/intel/02033/02033.html>, 8.5.03.

Priloga B: ILEGALNA TRGOVINA Z DROGO IN POVEZAVA Z DRUGIMI KAZNIVIMI DEJANJI

Kazniva dejanja uživalcev drog

Kazniva dejanja prekupčevalcev z drogo

Vir: Organized Crime in Pennsylvania: A Decade of Change, 1990 v Pezelj (2002: 238).

Priloga C: INDEKS POKAZATELJEV STOPNJE OBLIKOVANJA NARKODRŽAVE

1. STOPNJA	<i>ZAČETNA</i>
• podkupljenost uslužbencev nižje stopnje • razširjena uporaba droge in nezmožnost zmanjšanja povpraševanja zaradi pomanjkanja nesposobnosti ali volje • rastoča kulturološka podpora uporabi droge	
2. STOPNJA	<i>RASTOČA</i>
• rastoča podpora vlade uporabi droge • aktivisti, ki se borijo proti drogi so odstranjeni/umaknjeni iz izobraževalnih ali kulturnih institucij • v državne institucije (npr. varnostne, sodne, zdravstvene, izobraževalne) se je infiltriralo osebje ali celo vodje, ki nasprotujejo politiki proti drogam	
3. STOPNJA	<i>RESNA</i>
• množično podkupovanje in korupcija državnih uslužbencev • znatno napadanje, vključno z uboji tistih uslužbencev, ki so proti drogi • korupcija lokalne ali regionalne policije in sodstva	
4. STOPNJA	<i>KRITIČNA</i>
• korupcija najvišjih stopenj državnega policijskega in sodnega sistema, izsiljevanje velikih razmer namesto podkupovanja • najvišji uslužbenci policije so vključeni v trgovino z drogo, ki jo ščitijo in dopuščajo politične uboje • šefi droge financirajo novinarje, časopise, narkonoviranja so poznani javnosti in še naprej ostajajo v tem poslu	
5. STOPNJA	<i>NAPREDNA</i>
• poleg sodstva in policije tudi ministri sodelujejo z organiziranim kriminalom • predsednik je obkrožen s kompromitiranimi uslužbenci • možna je vpletenost samega predsednika, lahko je tudi obtožen kot <i>capo di tutti capi</i>, in javnost s tem ni presenečena	

Vir: Jordan (2000: 165)

Priloga D: **NOTRANJA ŠIBKOST PERUJSKIH INSTITUCIJ**

SPREMENLJIVKE	nacionalna policija	oborožene sile	sodna oblast	javna uprava
PLAČE	zelo nizke	malo višje kot policijske, vendar imajo nekaj ugodnosti	so med najvišjimi v perujski upravi	nizke ali povprečne
ORGANIZACIJSKA STRUKTURA	navpična, hierarhična in podrejena	navpična, izjemno hierarhična in podrejena	navpična vendar nekaj avtonomija in funkcijske neodvisnosti	navpična, z nekaj stopnje avtonomije znotraj sektorja
MORALNA INTEGRITETA	oslABLJENA	normalna, vendar oslABLJENA pri primerih glede drog	oslABLJENA zaradi korupcije, vendar z veliko sposobnostjo odločanja,	oslABLJENA zaradi korupcije
VLOGA V VOJNI PROTI DROGAM	omejena do julija 1996	zelo močna skoraj monopol do julija 1996	prisotna, čeprav posredna	šibka

Vir: <http://www.tni.org/drugs/folder3/soberon.htm> (25.3.2003).

Priloga E: **PROCES OBLIKOVANJA NARKODRŽAVE V KOLUMBIJI**

KOLUMBIJA: demokratska država v procesu anokratizacije
1. Obstaja demokratičen volilni sistem
2. Vladajoča stranka pride na oblast s pomočjo kartelov
3. Opozicijske stranke kažejo znake odvisnosti od mafije
4. Glavne državne institucije so v povezavi z organiziranim kriminalom
5. Kongres je neučinkovit in infiltriran
6. Država je podvržena pritisku iz tujine, da se mora boriti proti organiziranemu kriminalu

Vir: Jordan (2000: 214).

Priloga F: **NAČRT KOLUMBIJA**

	Pomoč policiji in OS (000.000 US\$)	Ekonomska in socialna pomoč (000.000 US\$)	Skupaj (000.000 US\$)
POVEČANJE PRORAČUNA ZA PROTINARKOTIČNE DEJAVNOSTI ZDA V REGIJI			223.5
TAJNI OBVEŠČEVALNI PROGRAMI			55.3
POMOČ KOLUMBIJI	642.3	218	860.3
POMOČ PERUJU	32	0	32
POMOČ BOLIVIJI	25	85	110
POMOČ EKVADORJU	12	8	20
POMOČ OSTALIM DRŽAVAM	18	0	18
SKUPAJ	729.3	311	1.319.1

Vir: <http://www.ciponline.org/facts/co.htm> (14.3.2003).

Priloga G: STATISTIKE 1997-2001

		2001	2000	1999	1998	1997
GOJENJE (ha)		-	183.200	-	-	98.500
		34.000	34.100	38.700	51.000	68.800
		19.900	14.600	21.800	30.000	45.800
IZKORENINJENJE (ha)		-	47.000	43.246	-	19.00
		3.900	6.200	13.800	7.825	3.462
		-	7.653	16.999	11.621	7.026
KOKINI LISTI (ha) potencialna žetev		52.600	60.975	69.200	95.600	130.600
		20.200	13.400	22.800	52.900	70.100
HCL potencialni (mt)		580+	580	520	435	350
		140	154	175	240	325
		60	43	70	150	200
ZASEGI	KOKINI LISTI (mt)	13.8	55	164.3	132.9	146.8
		65.95	51.85	56.01	93.72	50.60
	KOKINA PASTA (mt)	-	-	-	-	-
		-	-	-	-	-
		-	-	-	-	0.008
	KOKAIN HCL (mt)	57.30	69.00	22.73	54.70	34.00
		2.77	2.70	3.59	1.70	2.30
		0.51	0.72	1.43	3.12	3.82
	KOKAINSKA BAZA (mt)	5.71	9.01	6.65	19.70	8.80
		3.95	4.54	5.48	6.20	6.57

Vir: prirejeno po <http://www.state.gov/documents/organization/8695.pdf> (13.1.03).

LEGENDA: Kolumbija Peru Bolivija

Priloga H: **PRORAČUN ZUNANJEGA MINISTRSTVA ZDA (\$ 000)**

ANDSKA PROTINARKOTIČNA INICIATIVA		PL 2000	PL 2001 (DEJANSKO)	PL 2002 (OCENJENO)	PL 2003 (ZAHTEVE)
BOLIVIJA	prestrezanje + izkoreninjenje	25.000	35.000	48.000	49.000
	alt.razvoj + grajenje institucij	85.000	17.000	33.000	42.000
KOLUMBIJA	prestrezanje + izkoreninjenje	635.500	48.000	243.500	275.000
	alt.razvoj + grajenje institucij	203.000	-	137.000	164.000
PERU	prestrezanje + izkoreninjenje	32.000	21.000	75.000	66.000
	alt.razvoj + grajenje institucij	-	27.000	67.500	69.000

Vir: prirejeno po <http://www.state.gov/documents/organization/8695.pdf> (13.1.2003).

